Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

MIHAIL SEBASTIAN

Orașul cu Sălcâmi

ROMAN

10 L. - 1936

4-a MI

Muzeul Digital al Romanului Românesc

DE ACELAȘI AUTOR :

FRAGMENTE DINTR'UN CARNET GĂSIT, 1932 (Colecția „Carte cu semne").

FEMEI, Ediția II-a, 1933 (Editura „Națională" Ciornei).

DE DOUĂ MII DE ANI, roman, 1934 (Editura „Națională"-Ciornei).

CUM AM DEVENIT HULIGAN, Texte, fapte, oameni, 1935 (Editura „Cultura Națională").

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1944

MIHAIL SEBASTIAN

ORAȘUL CU SALCÂMI

136

ROMAN

EDITURA LIBRĂRIEI
„UNIVERSALA"
ALCALAY & Co.
BUCUREȘTI

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

PARTEA INTÂIA

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

CAPITOLUL I

Intâiul Sânge

Când într'una din ultimele zile ale acelui Februarie cu soare, Adriana, întoarsă la prânz dela şcoală, se opri în prag, şi spuse că „nu se simte bine", doamna Dunea înţelese că ceva neobişnuit se întâmplă cu fata ei.

Nu o durea nimic. Era doar palidă şi îşi simţea ochii calzi.

Incercă a doua zi să se ducă la şcoală, dar se întoarse din stradă, se uită o clipă spre maică-sa, rămasă în poartă s'o petreacă, şi fugi repede pe lângă ea, până în casă, să plângă pe coada pianului deschis.

Era bolnavă? Medicina domestică a familiei Dunea rămânea dezarmată în faţa acestei paciente fără dureri şi fără glas.

— Adriana, spune mamei ce te doare.

Nu ştia. Era soarele de primăvară, prea curând venită? Era lumina dublă a dimineţii şi a zăpezii? Era mirosul acela putred şi nou, a două anotimpuri ce se întâlneau?

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Nu ştia. Toate acestea sau poate altele, mai confuze, o ameţeau. Pasul ei, de obicei mic şi ferm, se deschidea acum leneş, înăbuşit în covoare, şi împiedecat parcă de o trenă imaginară, în scoborîrea unei scări enorme. Adriana căută în registrul modest al cunoştinţelor ei literare, o imagine şi o găsi: o infantă care se stinge de tuberculoză şi singurătate, purtându-şi rochia de paradă în sala tronului, pustie.

Chemat din oraş, domnul Iuliu Dunea, care nu le cunoştea pe eroinele fetei lui, o întrebă părinteşte, dacă nu cumva îi e deranjat stomacul. Nedelicateţă la care fata răspunse cu un hohot de plâns, aruncându-se în braţele mamei, care tocmai intra pe uşă. Părinţii se întrebară din ochi, peste capul aplecat cu disperare între ei, şi nu găsiră niciunul răspunsul aşteptat. O clipă plânsul Adrianei stărui, mai domol, şi înduioşat de propria lui tragedie, în odaie...

Prudent, domnul Dunea reteză scurt scena, bunul lui simţ neîngăduindu-i să accepte în locul unei dureri de cap sau de picioare, pe care ar fi înţeles-o, o criză de lacrimi din senin.

— Prostii, zise. Am să trimit doctorul.

...Spre seară, cu ziua care se ducea, exasperarea Adrianei scăzu. Se culcase şi — în aşternut, la acea oră neobişnuită — avu o senzaţie de moleşeală, de maladie uşoară, de convalescenţă, senzaţie care îi amintea anumite seri de vacanţă, anumite ceasuri

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaţi ansilvania rol nr. 1933-1947

petrecute în curte, pe chaise-longue, în aşteptarea somnului care întârzia.

Ii întinse doctorului o mână moale şi surâse. El o păstră în mâna lui şi îşi consultă cu destulă neglijenţă ceasornicul, numărând bătăile pulsului. Nu era dispus să-şi ia în serios bolnava, dar deveni atent când îi văzu trupul gol. Era al unui copil şi avea totuşi în liniile lui drepte, o ciudată trăsătură de asimetrie şi destindere. Pieptul acela de băiat abia mai răsărit, se rotunjea uşor în jurul celor două puncte roşii, şi avea în mişcarea regulată a respiraţiei, o înălţare aproape voluptuoasă de sân. Dacă Adriana n'ar fi ţinut cu îndărătnicie plapuma mai sus de şolduri, doctorul ar fi văzut acelaşi tăcut efort către maturitate şi în linia piciorului subţire dela glesnă la genunchiu, dar plină şi desenată precis pe pulpă.

Ridică ochii spre capătul opus al patului, de unde mama urmărea îngrijorată examenul, şi zâmbi cu înţeles.

— Mai nimic, mai nimic. Fata creşte.

Şi pentrucă doamna Dunea ezită să înţeleagă, el stărui.

— Inţelegeţi? Adriana nu mai este un copil. Curând, foarte curând, are să fie o adevărată duduie.

Plictisită de vizita prea lungă a medicului, Adriana nu prinse pe moment înţelesul vorbelor lui. Şi le repetă indiferentă în gând şi — ca şi cum

Muzeul Digital al Romanului Românesc

de abia atunci, în murmurul ei interior, ele ar fi prins realmente un sens — tresări.

O căldură moale îi trecu pe obraji și se răspândi prin tot corpul.

„Vai tu, ce bine!", ar fi strigat Adriana, dacă în locul mamei, la căpătâi, ar fi vegheat Cecilia, colega ei de bancă, și ar fi bătut copilărește din palme. Încercă gestul. Dar un instinct sigur îi porunci să-l oprească la timp. Nu știa precis de ce, dar simți că este în bucuria ei un lucru nepermis. Vocea corectă a doctorului, zâmbetul stânjenit al mamei, tăcerea ce se făcuse brusc, toate acestea la un loc și încă ceva mult mai puternic și mai adânc decât gesturile lor, ceva care se desprindea din inima fetei și se urca în gâtlej, ca un gâlgâit nedistinct de sânge cald și râs nebun, îi spuseră că în fond „Adriana nu mai este un copil", cuvintele acestea simple, care într'un salon ar fi fost luate drept o politeță oarecare, ascundeau un mister pe care o fată cuviincioasă nu trebue să-l priceapă în fața părinților ei.

Se surprinse deci cu mâna ridicată în aer și nu știu ce să facă cu ea. Căuta un gest convenabil, care să sfârșească mișcarea începută și pentrucă nu găsi, își retrase brațul repede, cu o stângăcie speriată, de care mama și doctorul făcură haz. Adriana se temea de ei. Voia să fie singură. Se întoarse în așternut încet, lăsându-se pe coapsa dreaptă, bu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

curoasă să-și simtă greutatea, privi frumos și spuse cu o voce caldă, alintată:

„Mi-e somn, mamă...".

Zilele care urmară întâmplării acesteia, fură insuportabile. Adriana amenința casa întreagă cu accesele ei de plâns, gata să se pornească la întâia vorbă, spusă prea tare sau prea încet, în odaia alăturată, în curte sau undeva prin vecini. Nu suferea sgomotele. Nu suferea liniștea. O indispunea umbra ștearsă a serii, când pe la ceasurile șase (era în Martie) lucrurile din curte, privite prin fereastră, își pierdeau conturul. O enerva lumina dimineților, albă și crudă ca strălucirea bucății de fosfor, pe care odată la pension, o tăiase profesoara pe o hârtie sugătoare. Soarele acela sunător ce inunda străzile ca o enormă revărsare de ape transparente, o amețea și îi făcea rău.

Obrajii aveau o culoare veștedă, închisă aproape de ochi, rotunjită acolo în cearcăne mari și descrescând apoi până la colțul buzelor, unde săpa un surâs umbrit.

Dispozițiile fetei variau dela o clipă la alta. Era agitată, temându-se de sgomotul cel mai depărtat, îngrozită de propriul ei glas, respirând sacadat și grăbit ca după o fugă fantastică, privind rătăcit în jur, oprindu-se atentă în mijlocul vorbei, ca și cum ar fi ascultat cum se desleagă undeva înăuntrul ei o taină, revenind pe urmă cu o grabă care nu se știa bine dacă vrea să scuze oprirea sau

Muzeul Digital al Romanului Românesc

vrea să evite o explicație. Se mișca atunci febril, cu gesturi repezi, părăsind un lucru început pentru altul, de care uitase cu o zi înainte și pe care avea din nou să-l lase peste două minute, neîndemânatecă și proastă, țipându-și enervarea prin toată casa, peste capul tuturor, până ce obosită de efortul acesta, rușinată de aceste mici mizerii, se oprea brusc și izbucnea în plâns.

Avea atunci impresia că inima i se rupe și că tot sângele izbucnește de acolo într'o surdă hemoragie. Gândul o emoționa: se vedea neînțeleasă de toți, singură pe lume cu marea ei sfâșiere, sortită să moară la cincisprezece ani ca o floare în prima noapte caldă, prizonieră între pereții casei, între oamenii orașului și pe întinderea pământului, tristă și singură, numai ea, săraca. Și ofta.

Dar într'o noapte boala ei ciudată se deslegă. Dintr'o sfârșeală, care nu-și dădea seama dacă era leșin sau somn, o trezi târziu după miezul nopții, un fior. Adriana nu știu ce este: să fi atins din greșeală cu piciorul bara patului și răceala alamei să-i fi trecut pe trup ca o pânză de apă?

Simțea cum se desprinde înăuntrul ei o linie rece și cum se pierde treptat într'un clocot surd de căldură, cum se împotmolește această șuviță de frig într'o dogoare de sânge și cum ființa ei întreagă se mistuie ca într'o mare și singură văpaie. Era o senzație de alunecare înceată. Nici o asprime în trupul acela destrămat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Simțea numai cum trăiește fără dimensiuni, într'o aceeași carne blândă și umedă, la fel de neprecisă pe pulpă, pe brațe, pe obraji, substanță elastică și moale, miez cald de pâine neîncepută, cartilaj crud de stridie palpitând într'un sânge care vrea să spargă și nu poate.

Ar fi vrut să strige. Nu de frică, dar i se părea că glasul ei tare ar fi fost acolo singura dovadă că trăiește și că în efortul de a rosti un cuvânt, s'ar fi simțit întreagă cum se încordează și cum se rupe din această agonie, în care avea conștiința neclară că se pierde. Ar fi strigat cu nădejdea de a se regăsi. Tăcu totuși. Nu era capabilă de efort: ar fi istovit-o. Se lăsă prinsă mai departe în acea nesfârșită oboseală și se sorti învinsă nenorocului ei.

„Dacă mor?".

O lacrimă tremură între gene. Gândul o revolta. Nu, nu trebue să moară aici, singură, fără știrea nimănui, nenorocită în nepăsarea nopții, sfârșindu-se de o durere fără nume, simțind că se duce și incapabilă totuși să se împotrivească ceasului din urmă, măcar cu un strigăt, măcar cu un suspin.

Își strânse pumnii — și îi găsi. Fu întâia senzație fermă în acea pierdere. Îi lipi de coapse și îi apăsă băețește în carne. Se afla în sfârșit mădular cu mădular, își refăcea corpul subțire între perne. Era o încordare cruntă, disperată, ce trebuia să-i înfrângă moleșeala, să-i descurce țesuturile adormite, să-i biciuiască membrele paralizate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistacrisul.ro/ro/mdr/1933-1947

Se îndulci însă ceva în această rezistenţă şi trupul se rotunji ca sub povara unei greutăţi dinăuntru. Un alt val de moleşeală svâcni undeva în sânge, într'o palpitare domoală, rugătoare. Trebuia să se frângă ceva acolo. Corpul tot se involbura în acea dureroasă voluptate de carne rănită. Fata încercă slab o ultimă opintire. Apoi căzu moale între perne, depărtă leneşe picioarele, îşi lăsă capul pe piept şi oftă înfrântă de plăcere şi tristeţe.

Simţi cald pe pulpe şi — depărtat, obscur — îşi aminti gustul sângelui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

CAPITOLUL II

„Dar nu vezi că au înflorit salcâmii?"

Intâmplarea trecuse fără alte complicaţii sentimentale. Mama Adrianei avea pentru crizele sufleteşti ale fiicei ei aceeaşi înţelegere îngăduitoare şi oarecum neatentă, pe care cu douăzeci de ani în urmă, o avusese pentru propriile ei turburări şi taine: ştia că au să treacă.

Dacă n'ar fi oprit-o un sentiment neobişnuit de jenă, i-ar fi spus foarte simplu fetei că supliciul acela fusese normal, că spaima are să treacă uşor, că toate acele desnădejdi inutile aveau să fie uitate şi că într'o bună zi are să plece şi ea din casa părintească, la braţul unui alt Iuliu Dunea şi are să râdă de toate acele prostii, dacă le va mai ţine minte.

Prefera însă să treacă peste cele întâmplate şi să evite explicaţii greu de dat. Pentru ea, noua vârstă a Adrianei nu însemna decât o schimbare în higiena unui copil. Atât.

La drept vorbind, avusese totuşi o clipă de emoţie. Gândul că în aceeaşi casă, începe să tră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

iască încă o femeie şi că această femeie este propriul ei copil, trezea în sufletul ei împărţit între un început de gută, un bărbat bun şi o fată cuminte, ceva dintr'o veche cochetărie, care o făcea să simtă nedesluşit şi regretul tinereţei ce pleca pentru totdeauna şi orgoliul părintesc al celei ce se ridica. În faţa patului Adrianei, Maria Dunea îşi aminti ca la o margine de drum, tot ce fusese viaţa ei obscură de fiecare zi şi oftă încet. Iar Adriana din această tulburare a mamei şi din gravitatea cu care îi spusese să se odihnească, fiindcă trebue să fie obosită (de unde ştia că are nevoie de odihnă?) păstră credinţa că în întâmplarea din noaptea trecută, era un lucru tainic şi vinovat, un mister asemănător povestei unui unchi plecat de tânăr în America şi a cărui fotografie o ţineau în casă, fără ca vreodată să îndrăznească cineva să-i spună cu glas tare numele, de faţă cu ea.

De aceea poate, seara când se culcă, strângându-se toată sub plapomă, avu sensaţia ascunsă că săvârşeşte un delict.

Câteva zile mai târziu, Adriana se întorcea la şcoală. Nu era nici leneşă nici alintată. Dar mama ei preferase să o ţină mai mult pe lângă casă, în timpul acelor zile dificile: cunoştea curiozitatea cu care fetele de vârsta Adrianei se adună prin colţuri să-şi spună cu voce joasă, o mie de prostii pe care nu le înţeleg.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Doamna Dunea nu iubea misterele. Domnul Dunea nici pe atât.

O vreme fata fu ținută în apropierea lor, acasă, la cinematograf sau la plimbare. Vizitele prietenelor, rare de altminteri, erau primite în prezența întâmplătoare dar infaibilă a unuia din părinți. Cât privește învățătura nu era nicio primejdie.

Câteva săptămâni de lipsă dela „Notre Dame d'Avignon", școală de limbi moderne, pictură și bune maniere, erau o pierdere reparabilă. Nici măcar premiul dela sfârșitul anului nu era în primejdie. Adriana nu primise regimul acesta cu prea multă părere de rău. Ceea ce se petrecea cu ea însăși o interesa prea mult, ca să umble după o libertate, cu care nu avea ce face. Glumele dela școală, rivalitatea sau prietenia colegelor, simpatia lui Soeur Denise chiar — ce însemnau toate aceste lucruri, când ea se simțea gata să moară! Arunca asupra trecutului — trecutul ei de 15 ani, cu păpuși, caiete și fleacuri — o privire obosită ca a acelor oameni care se întorc după o mare nenorocire, într'un oraș vesel, luminat și fără griji.

Totuși, în dimineața aceea, se ducea la școală cu bucurie.

Nu era curioasă să vadă: aștepta să fie văzută. —

Căci ce puteau să-i spună ei fetele acelea care, toate la un loc, nu știau ce știa ea? Poate Margareta... Ea a fost totdeauna mai ciudată decât celelalte... Sau poate nici ea... Adriana nu se opri cum obișnuia altădată. în fața liceului de băieți. Nu o

Muzeul Digital al Romanului Românesc

mai interesa banda aceea de zănateci, care urlau şi se băteau, tocmai când se întorceau fetele dela şcoală, ca să-i vadă şi să-i admire poate. Câţiva paşi mai departe, un domn se înclină respectuos, din pragul unei prăvălii.

„Am onoarea, domnişoară Dunea".

Adriana roşi. In trecere, îşi privi în oglinda unei vitrine talia înălţată şi obrazul tras. Altădată, nu mai departe decât acum două luni, i s'ar fi spus „bună ziua, drăguţă".

Când intră în clasă, Soeur Denise începuse lecţia.

O întrerupse totuşi în cinstea ei, coborî de pe catedră, o mângâie pe păr şi o sărută. Era o răsplată, pe care tânăra călugăriţă o dădea numai la sfârşitul trimestrelor, elevelor celor mai bune. Toată clasa vui de surpriză şi invidie.

Galbena Lucreţia Ginulescu, preferata interimară a lui Soeur Denise, în timpul cât lipsise Adriana, tremură de necaz. Ar fi roşit de mânie: pielea ei galbenă totdeauna, nu-i permitea însă variaţii de culoare. Numai Adriana rămase insensibilă. Ea era deasupra acestor copilării şi dacă demnitatea ei de convalescentă i-ar fi permis, ar fi surâs.

In bancă răspunse entuziasmului Ceciliei Coteanu cu o strângere de mână obosită. Işi scoase cu mişcări încete, blocul, linia şi creionul, deslipi o hârtie albă şi scrise pe marginea ei de sus, caligrafic, cu litere mari şi rare: Adriana Dunea, 8 Apri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

lie. (Aprilie? Să nu fi înflorit încă salcâmii pe bulevard sau a trecut pe lângă ei, fără să-i vadă? E şi greu să observi toate lucrurile, când eşti atât de obosită. Nici pe domnul Popescu nu l-ar fi văzut, dacă nu i-ar fi strigat el:

„Am onoare, domnişoară Dunea!" Ce nostim era!).

Din spate o colegă îi strecură o hârtie. Adriana ceti: „„mi-a adus Papa un jersey ca al tău, dela Bucureşti, lavabil şi cu dungi roşi. Să vezi ce drăguţ. Vii după masă să-l vezi?".

Adriana ridică din umeri plictisită şi încercă să deseneze.

— Ştii ce-a spus Gelu aseară? Că femeile sunt nişte năpârci şi că el...

— Vă rog, Coteanu nu mă lasă să lucrez.

Se făcu un moment de linişte. Adriana îşi pâra pe cea mai bună prietenă. Toate capetele se întoarseră surprinse spre banca ei.

O rumoară de indignare şi satisfacţie urmă întâiului moment de uluială: se dovedea deci inima neagră a unei premiante şi se despărţeau cele mai bune prietene din şcoală.

Lucreţia Ginulescu se miră cu glas tare: „Vai tu, ce scârboasă!" Soeur Denise preferă să nu audă nimic şi continuă să corecteze pe catedră un desen. Cecilia, după ce încercase câteva momente să-şi oprească lacrimile încruntându-se şi privind pe fereastră afară, izbucni în plâns, tocmai când

Muzeul Digital al Romanului Românesc

calmul se restabilise în clasă. Plângea frumos şi fără sgomot, pentru plăcerea şi necazul ei.

Iar Adriana, tristă şi ea, dar de o tristeţe superioară, continua să desemneze cu o convingere şi cu o atenţie atât de profundă, încât s'ar fi spus că pentru ea nici dimineaţa care năvălea pe fereastră şi punea mari pete de lumină pe podele, nici prezenţa ostilă a colegelor, nici plânsul Ceciliei şi nici propria ei fiinţă nu existau, ci numai linia neterminată pe care vârful creionului o urmărea pe hârtie...

Totuşi Cecilia se apropie de ea în recreaţie.

— Ce ai cu mine Adriana? De ce eşti supărată? De ce eşti rea?

Adriana zâmbi cu bunătate, se gândi puţin ca un om mare încurcat de întrebarea unui copil, căruia n'are cum să-i răspundă.

— N'am nimic cu tine. Nu sunt supărată. Şi cred că nu sunt rea.

Cecilia insistă.

— Ce ştii tu? exclamă Adriana cu un gest vag. Ce ştii tu?

Şi pentrucă Cecilia rămânea mai departe tristă în faţa ei, pentrucă ochii îi erau atât de rugători şi pentrucă ea însăşi avea nevoie să spună cu glas tare tot ce se frământa în mintea ei de atâtea zile şi să arate măcar uneia din copilele, care alergau prosteşte prin curte, că viaţa e altceva decât un joc, că e ceva trist şi sfâşietor şi mare, un lucru pe care ea îl ştie, pentrucă l-a simţit şi îl simte, pe

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

câtă vreme ele nici nu-l bănuesc, Adriana căută în amintire o vorbă, se uită împrejur cu băgare de seamă, ca și cum de acolo dela gratiile de fier, dela pietrele străzii, ar fi trebuit să afle ce să spună, ridică ușor capul și zărind o creangă ce se apleca albă peste poartă, prinse iluminată simbolul și pe de o parte convinsă că își desvălue astfel toată taina, iar pe de altă parte dezolată de a nu putea spune cu vorbe lămurite adevărul adevărat, strigă înnăbușit, cu o voce care cădea ca un om obosit lângă o poartă închisă:

— Dar nu vezi, nu vezi că au înflorit salcâmii?

Și speriată de propriul ei glas, rușinată de tot ce i se părea că mărturisise, fugi. Cecilia rămase locului, neînțelegând nimic. Un râs băiețesc izbucni deasupra ei. Era Margareta care, dela fereastra clasei, ascultase convorbirea celor două prietene.

La amiazi, Adriana plecă singură din clasă, după ce fetele se grăbiseră ca de obicei să alerge spre bulevard, de teamă să nu piardă trecerea liceenilor. Altădată îi plăcea și ei jocul ăsta. Acum...

Mergea liniștită, cu pasul șovăitor, cu privirea gravă. Se opri la colț să respire adânc și să privească. Bulevardul se deschidea larg purtând în mijloc între cele două trotuare laterale, un trotuar lat și nepietruit cu două lungi șiruri de salcâmi, ce își uneau coroanele într'un fel de boltă deasă, prin care lumina violentă a amiezii trecea filtrată, cuminţită. Aerul era înviorător. Dacă n'ar fi știut ea

Muzeul Digital al Romanului Românesc

cât e de tristă viaţa, ar fi râs şi i-ar fi privit pe liceenii care treceau.

Drept în faţa liceului, o ajunse din urmă Margareta şi o întrebă dacă o supără mergând cu ea spre casă. Adriana primi cu răceală. Câţiva băieţi care tocmai ieşiseră pe poarta liceului, îşi scoaseră serioşi şepcile când ajunseră în dreptul celor două fete, dar îndată ce trecură în urma lor, izbucniră cu toţii în râs. De peste drum un băiat scurt şi gros, care observase scena strigă: „Crailor!".

— Vai ce obraznic, Buţă ăsta, observă Margareta.

— Dar cine ne-a salutat adineauri? se interesă Adriana, care nu se ştia cunoscută.

— Cum nu-i cunoşti? Alexandrescu, Proca, Victor Ioanid, Gelu. Nu-l cunoşti nici pe Buţă? Nici pe Gelu, vărul Ceciliei?

— Nici.

Adriana ar fi fost bucuroasă să afle care anume fusese Gelu, despre care Cecilia îi povestise mai de mult atâtea lucruri curioase, dar ar fi trebuit să se întoarcă şi să privească înapoi, ceea ce nu se cuvenea şi, gândindu-se bine, nici nu o prea interesa. Sunt atâtea lucruri mai grave în lume. Redeveni gânditoare şi merse tăcută lângă Margareta, care şi ea păstră o bucată de drum aceeaşi tăcere, deşi era vădit că vrea să spună ceva, numai că nu ştia cum să înceapă. Deodată se opri.

— Adriana, ştii că şi pentru mine au înflorit salcâmii?

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Fu un moment de buimăceală, în care amândouă fetele nu știură ce să creadă, una neînțelegând de unde a putut fi aflat secretul ei, cealaltă întrebându-se dacă nu cumva se va fi înșelat asupra înțelesului vorbelor surprinse la școală. Până la urmă, Adriana se desmetici.

— Nu?!

— Ba da. Și încă de mult.

Înțelegea în fine singurătatea Margaretei, disprețul cu care privea jocurile și certurile lor, indiferența cu care pierduse iubirea lui Soeur Denise, aerul ei mândru și misterios, curajul cu care spunea anumite lucruri, cărțile pe care le citea sub bancă, poeziile pe care și le recita ei înșiși, înțelegea mai ales privirea ei ciudată, de atâtea ori melancolică și de atâtea ori sclipitoare, de atâtea ori disperată și de atâtea ori bătătoare de joc.

Ar fi vrut să-i sară de gât, să o sărute mult, mult de tot, să-și ascundă fața în șorțul ei și să-i strige: „Margareta, tu ești adevărata mea prietenă!".

Dar erau pe bulevard. Băieții treceau gălăgioși pe lângă ele. Fetele se uitau curioase. Nu era aici locul unei asemenea confesiuni. Merseră de aceea mai departe, fără să-și vorbească, Margareta mândră de succes, Adriana intimidată de veste, amândouă emoționate, fericite.

Pe pragul porții, aștepta Doamna Dunea și le făcea de departe semn.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Vedeți, v'am adus-o pe Adriana până acasă, ca să n'o mănânce lupii.

— Ești o fată bună Margareta. Eram într'adevăr îngrijorată. Știi, după gripa pe care a avut-o....

Doamna Dunea regretă imediat acest exces de discreție. Observase pe fața fetelor un scurt surâs de înțelegere și, privindu-le, își spuse că oricum sunt prea mari, ca să le păcălească cu întâia vorbă găsită.

Îi fu foarte neplăcut să se vadă învinsă de tăcerea respectuoasă, dar nu mai puțin semnificativă a fetelor. Schimbă de aceea repede vorba, glumi puțin și se duse să-și vadă de treburi. Iar Margareta înainte de a se despărți de Adriana, îi ceru caietul ei de suveniruri și scrise cu o caligrafie de zile mari, această cugetare:

Tout est vain, tout est instable
Dans ce monde et dans cette vie,
Seule, ma chère, est désirable
L'amitié de ton amie.

Citi cu glas tare și semnă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

CAPITOLUL III

Paul şi Virginia

„Adriana se face frumoasă" îi spuneau dela o vreme doamnei Dunea cucoanele care o vizitau, când din întâmplare în căutarea unei cărţi, fata intra în salon să le spună bună ziua.

„E o fată mică", protesta mama cu o modestie cochetă.

Iar Adriana, preocupată de cartea pe care venise s'o caute, ca şi cum n'ar fi auzit ce se spunea despre ea, ieşea din odaie cu un aer de exagerată absenţă, neuitând niciodată bineînţeles, să se oprească în prag şi să surâdă vag, ca unei amintiri. Ştia că după ce va fi închis uşa, mosafirii vor continua să se mire de frumuseţea ei. Ba uneori, după ce făcea câţiva paşi apăsaţi, se reîntorcea în vârful picioarelor şi asculta la uşă elogiul, căruia rezerva doamnei Dunea îi dădea un aer de mic complot între mamă şi fiică.

Dar Adriana se făcea cu adevărat frumoasă.

Nu crescuse. Sau oricum nu crescuse atâta, încât cine o vedea des să-şi poată da seama. Căpă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

tase însă o extremă suplețe în mișcare, și privind-o aveai impresia nu că s'a înălțat, ci că se înalță atunci, înaintea ochilor. Privit din spate, piciorul fetei, prea drept dela glesne la sfârșitul fluierului, avea acolo la îndoitura din dos a genunchiului, o inflexie ușoară, ce părea numai o încordare trecătoare a unui mușchi leneș, un oval fin gata să se destindă și să dispară ca o cută de apă: dar înclinarea această provizorie stăruia și ceea ce păruse un moment o simplă tremurare, rămânea o linie. Amănuntul acesta îi dădea piciorului o expresie sveltă, sprintenă: tot trupul părea că izbucnește hotărît, ca sub apăsarea unei puteri dinlăuntru. Dar acestea nu erau decât detalii de Duminecă. Fiindcă atunci Adriana schimba șorțul de uniformă, sub care trupul își atenua frumusețea și își punea o rochie de stradă, destul de scurtă pentru ca piciorul ei înalt să rămână înalt.

E drept însă că împotriva frumuseții ei, care începuse să crească ferm și liniștit, niciun șorț din lume și niciun regulament de școală, n'ar fi știut să facă mare lucru.

Nimic nu-l oprise bunăoară pe Paul Mlădoianu, vărul bun al Adrianei, băiatul uneia din surorile doamnei Dunea, măritată la Craiova cu un negustor bogat, ca intrând într'o Sâmbătă după amiazi în casa rudelor lui, să recunoască în verișoara îmbrăcată în șorț negru, o veritabilă dudue, de o veritabilă frumusețe.

Paul venea pentru câteva zile ca să lichideze în

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

numele tatălui său, mare fabricant de stofe, un debitor oarecare. Proaspăt licenţiat în drept, îşi începea astfel cariera cu un simplu exerciţiu pe care putea să-l piardă, fiindcă suma angajată era neînsemnată. Ce îl necăjea în acest neprevăzut voiaj, era faptul de a trage la casa unor oameni pe care abia îi cunoştea. Păstra despre familia Dunea amintiri depărtate: o femeie care îl pupa sgomotos pe amândoi obrajii, un domn care îi interzicea să-i privească peste umeri cărţile la poker, o verişoară alintată şi teribilă.

Surpriza lui fu sinceră.

— Ei, dar nici nu te mai recunosc. Ce verişoară straşnică am! Da, ştii că te-ai făcut frumoasă?

Evident, Adriana ştia. Roşi totuşi şi protestă vag.

— O, eşti drăguţ.

Un ceas le fu deajuns ca să se obişnuiască; doamnei Dunea pentru ca să servească dulceţuri şi să întrebe veşti de acasă. Adrianei pentru ca să-şi vadă mai de aproape vărul şi să observe că e brun şi înalt, lui Paul pentru ca să ofere cadourile aduse şi să-şi amintească de unchiul Iuliu.

— Ştiţi, aş vrea să-l văd înainte de a se întoarce el dela birou. Vreau să-i fac şi lui aceeaşi surpriză ca şi vouă. Şi pe urmă, trebue să-i cer câteva relaţii despre afacerea, pe care am venit s'o lichidez.

Doamna Dunea se scuză că nu poate să-l înso-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

țească („înțelegi, cu gospodăria...") și o rugă pe Adriana să-l conducă.

Pe stradă, fata fu vorbăreață. Era un fel de panică în graba cu care povestea la întâmplare o mie de nimicuri, dădea explicații necerute, răspundea întrebărilor nepuse. Câtăva vreme Paul merse calm, fără s'o asculte. Îl dispunea vocea ei emoționată. Își privea verișoara, cum se agită, cum gesticulează, cum zâmbește și, cu un gest simplu, îi luă brațul ca să o țină cuminte lângă el. Adriana care pentru moment roșise și se intimidase într'atâta încât avu nevoie să se înece, pentru a explica brusca ei tăcere, se obișnui repede cu acest fel de a merge și îl găsi normal.

Vorbeau acum amândoi, antrenați de mers, râzând sgomotos când se întâmplă să-și descopere simpatii de cinematograf comune, supărându-se amabil când nu se înțelegeau.

Nu un singur trecător își va fi spus în acea zi, oprindu-se în urma lor că „se vede fata lui Iuliu Dunea se logodește".

Seara mai ales, după cină, când tinerii se arătară tot la braț, în centru, urmați la câțiva pași de părinții fetei.

Plimbarea trebuia să aibe ceva solemn în acea seară de Sâmbătă, când între mesele de consumație rânduite pe trotoare până spre mijlocul drumului, orașul își desfășura mondenitatea, pasiunile și istoriile discrete.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Adriana ştia că „Sâmbătă seara" şi „centrul" răspândea mai uşor un eveniment decât ceaiul „Societăţii de cultură şi patronaj", mai uşor decât bătaia de flori dela 10 Mai sau decât serata liceului. De aceea, înainte de a pleca de acasă, se privise lung în oglindă, potrivindu-şi pentru a zecea oară cutele rochiei roze cu fundă mare de catifea neagră pe spate şi de aceea în ultima privire pe care şi-o aruncase din uşă, cuprinzându-se toată în cadrul oglinzii din salon, avusese un surâs vag de melancolie şi orgoliu.

Lângă Paul, la braţul lui, era liniştită. Când din depărtare zări întâile lumini ale centrului, când apropiindu-se prinse vag o frântură din cântecul orchestrei şi din rumoarea scăzută a plimbării, ea îşi îndreptă din instinct umerii, încetini pasul şi se ascunse absentă sub borul gamenului. Trecu printre mese gravă şi preocupată, lăsându-se uşor pe braţul cavalerului ei şi aruncând deasupra tuturora o privire indefinită, ce părea să se îndrepte departe spre Vii.

Venea de acolo o adiere umedă de apă şi plantă, un sgomot depărtat în care se putea distinge, după imaginaţie, uruitul unei căruţe, şuerul unei sirene de vapor sau foşnetul total, nedistinct al valurilor şi al trestiei. Adriana se hotărî pentru ultima impresie, închise ochii şi îi şopti vărului ei, cu un glas de confidenţă.

— E frumos....

„E frumos", observă la rândul lui Paul, scurt.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Abia atunci, reîntoarsă parcă dintr'o invizibilă depărtare şi cu mişcarea grăbită pe care o au oamenii, când îi surprinzi visând şi îi întorci la realităţile mărunte ale vieţii, ea îşi propti scaunul, se rezemă de spetează, plimbă o privire circulară asupra pieţei, schimbă cu răceală câteva saluturi şi într'un sfârşit se aşeză.

Părea indiferentă: era mulţumită.

Fusese văzută tocmai de cine trebuia. Lucreţia o privise dela o masă depărtată cu ochii ei mici şi vineţi, iar mai deaproape, într'un grup familiar, Elvira se oprise de câteva ori din vorbă şi se uitase ca din întâmplare spre ea, reluând imediat discuţia, ca şi cum nici n'ar fi văzut-o. Dar Adriana cunoştea acest fel de a vedea „ca din întâmplare".

Luni, toată clasa va muri de curiozitate să afle cine a fost tânărul înalt şi brun de lângă ea.

Adriana era fericită. Îi făcea cu adevărat plăcere vărul acesta frumos şi elegant, cu ghetre albe şi baston, mirosind a tutun ca un bărbat şi a parfum ca un om galant, vorbind tare cum trebue să vorbească oamenii puternici, dar ştiind să aplece capul şi să surâdă, când avea să-i spună ceva numai ei. Atunci obrazul lui aspru se apropia de al ei, trecând cu o mângâere reţinută. Fata aspira cu plăcere mirosul de tutun şi pastă dentifrice al gurii lui şi, întrebânu-se ce anume o tulbura în acel parfum, aştepta curioasă să-l vadă iar apropiindu-se.

I se adăuga acestei sensaţii, cântecul orchestrei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

O romanţă nouă atât de tristă, încât în toată piaţa centrului se făcuse deodată tăcere şi nu se mai auzea decât sgomotul fisticului spart şi — acoperindu-l — melodia aceea legănată. Adriana închise ochii, pentru ca să şteargă din faţă imaginea meselor cu ţapi, scrumiere şi alune şi reţinu în singurătatea ei de o clipă, numai tremurul viorii şi nedefinita înfiorare a obrazului bărbătesc de lângă ea. Reveria îi fu întreruptă de apropierea Ceciliei Coteanu şi a părinţilor ei. Veneau dela o conferinţă şi se opriseră să salute familia Dunea şi să povestească scandalul ce se petrecuse acolo. Nici de astădată, povestea domnul Coteanu, liceenii nu se astâmpăraseră şi nu-l lăsaseră pe conferenţiar să termine ca lumea: au râs, au aplaudat când nu trebuia şi au bătut din picioare.

— E un scandal. Marţea trecută am prăpădit degeaba banii pentru Hamlet, că n'am auzit nimic din cauza lor. Astă seară n'am înţeles un cuvânt ca lumea din tot ce a spus doctorul Porovici. E un scandal!

După plecarea familiei Coteanu, doamna Dunea o ceartă pe Adriana pentru răceala cu care răspunsese salutului Ceciliei.

— Nu i-ai spus nicio vorbă măcar. Inainte îţi era cea mai bună prietenă şi acum....

„Nu mă înţelege. Şi nici dumneata nu mă înţelegi", spuse tristă Adriana gata să se întoarcă spre Paul, care de sigur ştia ce înseamnă a nu fi înţeles, când deodată zări grupul liceenilor dând

Muzeul Digital al Romanului Românesc

colțul și trecând pe trotuarul de peste drum, unul după altul. Știa numele tuturor, dar nu-i cunoștea pe fiecare în parte. Erau aceeași băieți pe care îi văzuse într'o zi salutând-o în fața liceului pe Margareta. Făcură în tăcere ocolul grădinii din față și se pregăteau să-l înceapă din nou, când dela o masă alăturată, Elisabeta Donciu, cea mai bogată fată din D..., făcu un semn unuia din ei, care după ce ezită puțin, se despărți de grup, trecu drumul și cu șapca în mână, se apropie, de masă.

Adriana bănui că este Gelu, căci știa că el și Elisabeta sunt oarecum rude. Cei doi vorbeau în șoapte, uitându-se din când în când către grupul rămas pe trotuar. Elisabeta Donciu auzise ceea ce puțin mai înainte povestise domnul Coteanu și îi cerea se vede lui Gelu, care și el fusese la conferință, lămuriri despre cele întâmplate, căci acesta, după ce îi spusese încet mai multe lucruri, încheie ceva mai tare:

„Te asigur că a fost conferința unui imbecil".

Adriana băgă de seamă că ascultase cu prea mare atenție convorbirea lor și îi fu necaz. Avea alături de ea un bărbat frumos, elegant și brun și își pierdea vremea trăgând cu ochiul spre un licean blond, slab și urît, care mâine se va lăuda poate că a fost fixat de ea. Ridică de aceea din umeri cu o mișcare indignată, ce voia să spună că nu e chip să nu auzi, când cineva are prostul gust de a vorbi prea tare și se întoarse decisă spre Paul. Îl regăsi visător, ascultând aceeași melodie tristă

Muzeul Digital al Romanului Românesc

pe care orchestra o reluase de astădată în surdină. Adriana își rezemă discret fruntea în palmă, își leagănă capul în ritmul lent al cântecului și redeveni melancolică. Iar după ce romanța se sfârși, după ce amândoi tăcură câteva clipe, ea îl întrebă:

— Cunoști cântecul?

Răspunsul întârzie. Paul încercă să-și aducă aminte? Sau, repetând în gând vorbele titlului, se întristă odată mai mult de înțelesul lor? Căci după o scurtă tăcere, fără a întoarce capul spre Adriana, privind departe spre orizontul pe care o lună oportună prindea să-l lumineze, șopti rar, despărțind silabele.

— „Da. *Ne rendez pas les hommes fous*".

Adriana ghici o mărturisire în acest răspuns. Sau oricum o durere. Și bănuind în cuvintele cântecului o mustrare ce se adresa intenționat unei umbre iubite, dacă nu chiar ei, îl privi înțelegătoare și plecă încet capul.

Târziu, când luminile începură să se stingă și când în grupuri rare, lumea se răspândi spre domicilii, lăsând în urmă doar grupul misterios al liceenilor, rămași să termine ei ultimul ocol al grădinii, Adriana și Paul, precedați de perechea greoaie a soților Dunea, se depărtară cu pasul ezitând, el petrecându-și mâna sub talia ei și fredonând cântecul, ea fericită fără să știe bine de ce.

Acasă, Adriana trebui să cedeze patul ei mosafirului. Ea avea să doarmă pe o dormeuză, în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

tr'un antret care despărţea dormitorul părinţilor de dormitorul ei. Se desbrăcă repede, nerăbdătoare să se găsească odată în aşternut şi să viseze.

Îi plăcea dela o vreme patul. Îi plăcea să-şi simtă trupul gol cum se destinde între perne, cum îşi leneveşte mişcările, cum se cufundă în propria lui căldură. Se silea să nu adoarmă: mai mult decât ameţeala somnului, îi plăcea această legănare nesigură, în care îşi simţea corpul cum ar fi simţit un corp, ce în acelaşi timp, ar fi fost al ei şi ar fi fost al altcuiva.

Trecea uşor un picior deasupra celuilalt, îl ridica puţin, îl apropia din nou, înfiorată de acest joc întrerupt, pe care numai târziu somnul îl oprea.

Adriana era o fată harnică şi doamna Dunea o mamă vigilentă. De aceea, dimineaţa când se îmbrăca, grăbită ca să plece la şcoală, ea nu putea să întârzie în faţa oglinzii, ca să-şi măsoare trupul şi să se mire de schimbările ce se adăugau ca peste noapte. La culcare însă, când oboseala zilei făcea jocul acesta mai puţin conştient şi împiedeca să se nască oarecari obiecţii morale, care altfel ar fi supărat-o, Adriana lua cunoştinţă de ea şi într'un fel de surdă identificare cu cele mai intime celule de viaţă, simţea cum creşte.

Mâna se plimba mirată pe sân şi cuprindea rotunjimi noi, nuanţate. Tot ce Adriana simţea că rămăsese băieţesc în ea, era pântecele: supt, drept şi încordat.

Îi fusese teamă în seara aceea că, schimbându-şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1933-1947

patul, nu va regăsi aceste mici bucurii în așternutul mai aspru ai dormeuzei. Dar după ce se suci puțin sub cuvertură, după ce răvășì pernele și scobi între ele o albie joasă, se culcă liniștită și recunoscu în calmul acelei destinderi, fericirea ei de fiecare seară.

Paul, care venise cu ei până acasă, se scuzase la poartă și ceruse voie să rămână încă o jumătate oră în oraș.

„Vreau să mă mai plimb puțin. Mă doare capul... și e atât de frumos afară".

Adriana nu înțelese de ce după plecarea lui, domnul Dunea spusese râzând, ca și cum ar fi ascuns ceva:

„Ei, tânăr băiatul! Lasă-l să se ducă. E vremea lui". Ea știa bine că Paul rămânea în oraș ca să uite și să se consoleze, ca să se plimbe trist între salcâmii bulevardului și ca să-și lase fruntea mângâiată de adierea nopții. Dacă s'ar fi cuvenit, ar fi rămas și ea afară, cu capul descoperit, ca să simtă cum tâmplele i se liniștesc și cum amețeala inimii, surda ei fierbere și nodul de căldură ce i se urca în gâtlej, se destramă și se pierde odată cu vântul.

Il însoțea cu gândul pe Paul în plimbarea lui și-l aștepta să se întoarcă. Cu ochii deschiși mari în întunerec, urmărea ca într'un vis dublu, și ascunsele bucurii ale veghei ei, și imaginea vărului plecat.

Târziu, ușa antretului se deschise încet. Paul se strecură ușor pe lângă perete, cu respirația o-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

prită de teamă să nu trezească pe cineva şi intră în odaia alăturată, ale cărei uşi rămaseră, ca totdeauna, deschise. Adriana se bucură ca de o bună păcăleală.

„El crede că dorm"!

Şi ea nu dormea. Auzi cum dincolo Paul îşi scotea haina, cum punea încet o gheată pe podea, cum o desfăcea pe cealaltă, auzi lunecarea aspră a stofei pe speteaza unui scaun şi sgomotul unui resort de bretele ce se deschidea greu probabil. Auzi mai ales foşnetul cămăşii, care era trasă cu oarecare greutate peste cap, dar atât de lămurit încât Adriana avu sensaţia exactă a acestei alunecări şi simţi parcă răceala pânzei trecând şi peste umerii ei.

Incercă să facă din toate aceste sgomote mărunte imaginea lui Paul. Cum era? Cum trebuia să fie? Fantezia Adrianei nu ştiuse până atunci să vadă nimic precis dincolo de aceste două vorbe: un „bărbat gol". Şi nici nu căutase. Lucrurile o preocupau numai atunci când intrau în câmpul ei de vedere, în viaţa ei zilnică, amestecate cu detalii evidente, exprimate de semne certe. Deşteptăciunea ei nu era nici neliniştită, nici întreprinzătoare: nu avea iniţiativa întrebărilor pe care şi le punea. Dacă întâmplarea îi aducea înainte o taină, ea se silea să o deslege, dacă nu, nu. Adriana nu cunoştea probleme: cunoştea lucruri.

Singurele nuduri bărbăteşti pe care le văzuse, erau al tatălui ei şi al lui Apollo. Pe cel dintâi

Muzeul Digital al Romanului Românesc

îl vedea de când era mică, în fiecare Duminecă dimineață, umblând prin casă în izmene lungi și cu bustul gol dela lavoar la dulapul cu rufe. Pe cel de al doilea îl știa din manualul de istorie a artelor. Nici unul nici altul nu fusese vreodată pentru imaginația ei, altceva decât erau: domnul Dunea un tată bun, Apollo o statue.

Dar tânărul bărbat, pe care Adriana îl auzea cum respiră și se desbracă în odaia alăturată, o surprindea. Se culca în patul ei, se mișca între perne pe care și ea le simțise, ocupa un loc ce îi aparținea. Cum să nu caute forma acelui trup străin, intrat deodată într'o lume a ei? Căci își dădea seamă acum că ocolul strâmt al patului ei, acele două trei perne, acele gratii de alamă după strălucirea cărora ghicea dimineața ora, acea scoarță aspră de perete, făceau cu adevărat o întreagă lume, cu senzații, cu semne și simboluri care îi aparțineau.

Degetele ei știau și pe întunerec să urmărească desenul pe covor, coapsa ei simțea și în somn cutele cerșafului, pulpa iubea mângâierea sgrunțuroasă a peretelui, gâtul recunoștea după moliciune pernele.

Cât de netedă era pielea omului, care dormea acum acolo în toropeala acelor lucruri? Trunchiul lui se subția la fel sub coșul pieptului și se lărgea la fel pe șolduri?

Adriana încercă să vadă, se silea să-și închipuie. Nu era nicio tulburare în acest efort de imaginație: simplă curiozitate. Construia în gând

Muzeul Digital al Romanului Românesc

corpul bărbatului de dincolo, cum ar fi desenat un model pe gherghef. Și când, după ce trecând de limitele decente ale anatomiei, încercă să suplinească lipsa ei de informație cu ajutorul câtorva presupuneri probabile, dacă se încrunta era mai puțin din cauza pudoarei ei contrariate, cât din cauza curiozității nesatisfăcute. Jocul închipuirii ei era de astă dată cu totul dezinteresat.

Adriana avea la ora aceea în pat, aceeași expresie de dezolare, pe care ziua, o avea când trebuia să deslege o problemă, în fața caietului de aritmetică: o cută scurtă se adâncea între sprâncene.

Intre aceste presupuneri abstracte, Adriana fu surprinsă de amintirea parfumului, pe care îl respirase lângă Paul. Avu aceeași plăcere curioasă, simți că aceeași tărie pe care nu o poate defini, îi dilată din nou nările, îi umple gura și îi adâncește respirația. Ghici între gustul aspru al tutunului și nuanța acidă a unei colonii proaste, un miros animal de sudoare bărbătească. De cum izbuti să afle ce anume lucru era străin în această aromă, se adânci pasionată în căutarea ei, își ascunse capul în perne și o gustă încet, prelung, cu întreruperi scurte ce îi măreau plăcerea, cu întârzieri voluntare și ocolite.

Deschise brațele și o clipă mai târziu, sfârși în somn gestul început.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndri1933-1947

A doua zi dimineaţa, Paul care se trezise târziu, o găsi pe Adriana în curte, scriind într'un caiet de şcoală ceva.

Se apropie de ea neobservat, se aplecă din spate ţinându-şi răsuflarea şi cu o mână îi fură brusc caietul dinainte. Fata scoase un ţipăt scurt. Rămase un moment încremenită şi pe urmă se aruncă asupra vărului ei.

— Nu, nu, te rog, te implor, dă-mi-l înapoi. N'ai să-l citeşti, nu trebue să citeşti, nu vreau, jură-mi că n'ai să-l citeşti.

Vorbea repede, aproape fără să-şi dea seama de ce spunea. Era palidă, ochii îi erau aprinşi, mâinile rugătoare, trupul agitat. Paul nu înţelegea nimic. Incercase să glumească şi mica lui glumă stârnise o disperare, pe care nu o aşteptase, care îl încurca şi pe care nu ştia cum să o calmeze.

Puse caietul pe masă, fără să-l privească şi încercă să se scuze.

— Dar, Adriana, n'am vrut decât să glumesc...

Ii fu mai ales ruşine de doamna Dunea, care la strigătul fetei, ieşise din casă şi rămase uimită în prag, privind scena. Incercă să-i explice şi nu ştiu cum. Putea să-l creadă vinovat şi nu era. Se grăbi să stabilească răspunderile.

— Nu eu... n'am ştiut... ea...

Cearta fu curmată de domnul Dunea, care se întorcea din oraş, bine dispus. „Aide! aide!" se mulţumi el să spună după ce cazul îi fu expus şi pacea fu restabilită. In timpul mesei Adriana pă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

stră încă o tăcere jignită, rar întreruptă de un sughiț de plâns. Dar mai târziu, redeveni bună, încercă să-i arate lui Paul că nu mai e supărată, îi surâse cu melancolie. Ceea ce îi dădu acestuia dreptul de a redeveni glumeț și de a-i cere o sărutare. Cererea fusese dezinteresată: era o tachinerie de familie, un joc „de-a verii" pe care el îl juca distrându-se, fără intenții.

Adriana însă tăcu, plecă capul și pe urmă, cu o voce stinsă, în timp ce îi strângea mâinile ca pentru o despărțire, răspunse:

— Nu, nu acum, nu se poate, nu trebue.

Paul nu era prea atent. De aceea această abundență de protestări nu îl surprinse. Renunță pur și simplu. Dar Adriana știa cât trebue el să sufere. Ar fi vrut numai să-i arate, că ea este alături de el, că îl înțelege, că îl iartă, că îl iubește poate. Se apropie de pian, îl deschise, aprinse cele două lumânări electrice (era ziuă încă, dar lumina pală a becurilor i se păru potrivită) și porni să cânte rar, fiindcă nu cunoștea notele, romanța din seara trecută. Era în intenția ei, o probă evidentă.

Paul o înțelese probabil, căci din vesel cum era, deveni deodată grav și atent. Adriana remarcă tulburarea vărului și continuă să cânte, gândind „ce fire sensibilă"!

In realitate nu romanța îl impresiona pe Paul și poate nici amintirile eventuale legate de ea, ci figura palidă a verișoarei lui, buzele ei obosite, ochii aprinși și adânci, prea grei pentru acel obraz de

Muzeul Digital al Românului Românesc

copil. Între lumânări, cu părul căzându-i pe spate, cu mâinile arcuite asupra clapelor, ea îi amintea o gravură veche de pe coperta unui roman, pe care îl citise sau îl văzuse într'o vitrină, nu-şi mai aducea aminte unde. Imaginea aceasta îl încurca. Cunoştinţele lui despre femei erau simple şi exacte: femeile pe care le avusese în viaţa lui de student frumos la Bucureşti, nu aveau nimic de face cu romanele, cu enigmele şi îndoielile. Începea însfârşit să simtă că e în casa aceea un aer apăsător şi străin, o chemare obscură, o căutare şi un efort către ceva intens şi exasperat şi vag... Revedea scena de dimineaţă, disperarea nemotivată a fetei, ţipătul ei, mâinile ei tremurătoare şi mai ales ochii aceia mari, care dogoreau acum în lumina galbenă a becurilor, cu aceeaşi putere pe care o avuseseră dimineaţa în alba bătaie a soarelui. Şi îi fu frică.

Nici o îndoială că era iubit.

(Se privi în oglindă şi îşi aprobă înfăţişarea).

Dar ce lucru misterios se ascundea în această dragoste, ce taină, ce extaz lunatec?

„Trebue să ştiu tot" îşi spuse. Trebuia mai ales să ştie ce lucru anume cuprindea caietul de dimineaţă. Acolo avea să găsească deslegarea şi, poate, liniştea. Căci, deşi măgulit, se temea de violenţa acestui amor, pe care simpla lui prezenţă de o zi şi jumătate îl deştepta în inima unei fecioare.

Îi fu uşor seara, să găsească în sfârşit caietul şi să-l citească. Sub cuvânt că trebue să pună la punct diverse acte, pe care avea să le depună a doua zi

Muzeul Digital al Romanului Românesc

la tribunal, el se închise în odaia Adrianei. Observase în timpul zilei, că fata ascunsese caietul într'un ghiozdan. Odată singur, Paul căută documentul, îl recunoscu după coperţile lui verzi şi îl ţinu câteva clipe în mâini, fără să-l deschidă. Pe urmă, curajos, gata să întâmpine orice mărturisire, întoarse coperta.

Era un caiet de dictando, cu marginile liniate cu cerneală roşie, cu foile scrise numai pe o pagină, cu titluri mari şi citeţe. Paul ceti sus în capul întâii pagini: Ştiinţe Naturale.

Intoarse nervos câteva foi şi găsi în fine paginile scrise dimineaţa: cerneala era încă albastră, iar în mijlocul foii rămăsese o pată mare, pe care o făcuse el, când îi smucise caietul.

Ceti repede într'o suflare:

„Omul este un mamifer biped. Mamiferele nasc pui vii. Toate mamiferele sunt vertebrate...".

Nu-i venea să creadă. I se părea că nu înţelege. Primul lui gând fu: „îşi bate joc de mine". Cu vremea se linişti însă şi redeveni rezonabil. Işi aminti că el are 23 de ani şi ea 15, îşi aminti de noaptea dinainte, când rămăsese singur în oraş (aici surâse), îşi aminti că la Bucureşti îl aştepta patul lui Mimi şi pasiunea ei neîndoelnică, îşi aminti însfârşit că Adriana poartă pantofi cu tocuri joase. Ultima constatare îl readuse cu totul la realitate „E o copilă" spuse şi porni să lucreze.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistafranciscanaromanii 1933-1947

Luni dimineaţa, Adriana avu la şcoală succesul aşteptat. Toate fetele o întrebau. Chiar Cecilia Coteanu fără să se adresese direct, luă parte la admiraţia clasei, atestând cu glas tare:

— „E un tânăr foarte frumos".

Adriana le răspunse tuturor cu modestie. Numai cu Margareta vorbi mai pe larg. Avea nevoie de sfatul ei. Ii spuse că n'a dormit toată noaptea de nelinişte. Ii era teamă de ce se putea întâmpla. Işi da seama că era iubită cu pasiune şi nu ştia dacă trebue să răspundă. El i-a cerut o sărutare. Ea a refuzat de sigur, dar Dumnezeu unul ştie cu ce durere. El ar putea să creadă că din răutate sau capriciu. Tot timpul zilei a fost trist. Seara, s'a închis singur în odaie, spunând că lucrează, dar ea vedea bine că asta nu e decât un pretext. Cine ştie dacă nu se va întâmpla o prostie.

Sâmbătă noaptea, a umblat târziu prin oraş. Azi dimineaţă, l-a văzut palid şi necăjit. Abia i-a spus bună ziua, abia a privit-o. Ce să facă, ce să facă.....

— Il iubeşti? întrerupse Margareta lunga plângere a prietenei ei.

Adriana tăcu.

— Te întreb, dacă il iubeşti.

— Da.

Era un „da" mic, vinovat.

— „Atunci, dacă-l iubeşti, nu-l lăsa să sufere. Sărută-l".

Şi pentrucă Adriana păru speriată:

Muzeul Digital al Romanului Românesc

„Eu, în locul tău, așa și face".

Urmă o mică scenă de jurăminte și îmbrățișări. Adriana se despărți de Margareta, liniștită: ultimele ei opuneri morale fuseseră înfrânte. Se va lăsa în voia lucrurilor.

* * *

Acasă nu-l găsi pe Paul. Domnul Dunea trimisese din timp vorbă că vor dejuna amândoi în oraș, fiindcă trebuiau să fie între 12 și 2 la tribunal. Mulțumită intervenției domnului Dunea, Paul încheiase o transacție cu debitorul tatălui său și acuma urma să retragă acțiunea. Adriana îl aștepta cu oboseala calmă, care urmează unei mari tensiuni.

Când îl văzu pe fereastră, venind din spre capul străzii, nici nu se osteni să-i facă semn. Îl privea cum înaintează și sufletul ei creștea cu un peisaj de cinematograf, când obiectivul se apropie.

Paul era fericit. Prima lui „cauză" reușise. La telefon, tatăl lui căruia îi comunicase rezultatul, îi spusese textual:

„Dragă Paul, sunt mândru de tine".

Doamna Dunea, ascultând istorisirea acestora, lăcrima. Adriana tăcea cu seriozitate. Așteptă să rămână singură cu el, se apropie, îi puse o mână pe umăr și îl privi lung.

— Și eu sunt mândră de tine. Sărută-mă.

Paul, pe care cele din seara trecută îl liniștiseră

Muzeul Digital al Romanului Românesc CAMI

cu totul, luă vorbele ei drept o glumă şi vesel cum era, o strânse tare în braţe, făcu doi-trei paşi de dans fredonând un fox-trot şi pe urmă o sărută.

Simţi cum mâinile fetei alunecă de pe umerii lui şi cad. Răsuflarea ei adâncă îi mângâia obrazul lui aspru ca un abur depărtat. Când ridică privirea, băgă de seamă că ţine în mâini un trup inert: faţa Adrianei era palidă, buzele umede păstrau un surâs nesigur, ochii întredeschişi căutau ceva dincolo de el. O aruncă brusc ca pe un obiect, aşa cum arunci o lampă care ia foc în mâinile tale. Era o mişcare brutală, instinctivă. Nici el, nici Adriana nu-şi dădură seama. Se găsiră, unul în faţa altuia, străini.

Peste două ceasuri, Paul era în tren.

Dimineaţa spusese că va rămâne până spre sfârşitul săptămânii, ca să se odihnească. Acum găsise repede un pretext oarecare, idiot, neverosimil, îşi strânse lucrurile şi îşi luă un rămas bun sumar.

Pe urma lui, Adriana rămase frântă.

Mai avu puterea să-i scrie câteva rânduri Margaretei şi să i le trimeată. Biletul era semnat: „a ta nenorocită prietenă, Adriana".

Pe urmă se aşeză la fereastră. Se înserase. Pe stradă treceau rar oameni, pe care nu-i cunoştea. Un ofiţer. Un domn cu umbrelă. De departe, se auzea strigătul unui iaurgiu.

In curte, doamna Dunea îi spunea servitoarei să ia jumătate kilogram, dar să-l guste dacă nu e acru.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvana.ro/rndr1933-1947

PARTEA DOUA

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

CAPITOLUL I

Recepţie la prefectoreasă

Intr'o dimineaţă de Duminecă, din spre sfârşitul lui Octombrie, Doamna Dunea primi o vizită care emoţionă întreaga stradă şi scoase vecinele pe la porţi: doamna Rozalia Donciu, soţia prefectului, coborî din automobilul prefecturii.

Gazda fu surprinsă, dar o primi cu simplicitate.

— Nu ştiam că v'aţi întors. Toată lumea vă credea la Paris.

— Intr'adevăr, m'am întors alaltăeri. Ar fi trebuit să rămân acolo toată iarna, dar de când cu nenorocita asta de prefectură, care a căzut pe capul nostru din senin, Constantin n'a mai fost în stare să-şi vadă de treburi singur şi mi-a telegrafiat să viu.

Doamna Donciu avea o familiaritate protectoare. Spunea „Constantin" în loc de „soţul meu" sau „domnul prefect", dar avea în acelaşi timp un mic surâs, care trebuia să păstreze distanţele şi formele. Doamna Dunea nu prinse nuanţa şi fu măgulită.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

După un sfert de oră de conversaţie, în care timp vizitatoarea se opri la generalităţi asupra Parisului, asupra educaţiei şi asupra copiilor, ea ajunse la scopul vizitei şi îl expuse practic, scurt. Era una din subtilităţile politice ale Rozaliei Donciu, aceea de a vorbi cu abundenţă despre câte în cer şi pe pământ şi de a aborda pe urmă brusc chestiunile dificile. Le dădea astfel un aer de amănunt, prevenind neplăcerea unui refuz.

„Ştii, chestiunea asta, în fond, n'are nicio importanţă" părea că spune. De astădată faptul era următorul: ea adusese dela Paris o profesoară de pian pentru fiica ei, Elisabeta. Franţuzoaica nu primise să vină, decât cu condiţia de a i se garanta ore multe şi bine plătite. Doamna Donciu i le promisese şi acum încerca să aranjeze lucrurile.

Ii explică doamnei Dunea că nu era admisibil ca fetele de bună condiţie din oraş să fie reduse la cursul de pian dela Notre Dame şi că o bună educaţie fără muzică, nu se poate. Se gândise ea din primul moment la fata doamnei Dunea, pe care o ştia talentată. De altminteri dorinţa ei fusese ca noua profesoară să aibă numai câteva eleve, dar din cele mai distinse. Pentru ca toată lumea să facă cunoştinţă şi pentru ca să se stabilească orele de lecţii, ea a convocat pe Dumineca viitoare, în casele ei, pe toţi părinţii interesaţi cu copilele lor.

Nu aşteptă niciun răspuns, nicio aprobare. Ii spuse doamnei Dunea că o va aştepta dumineca viitoare („o să luăm ceaiul împreună") şi plecă

Muzeul Digital al Românului Românesc

surâzătoare. Operația continuă în același fel, zilele următoare, în câteva din cele mai bune familii.

Astfel mademoiselle Aurore Vital făcu, Duminecă următoare, cunoștință cu elevele ei, în salonul familiei Donciu.

Erau de față Cecilia, galbena Lucreția, Adriana, Elvira, Margareta, —strânse toate pâlc pe un divan, șoptindu-și din când în când un cuvânt, chicotind sau dându-și discrete lovituri cu cotul. Vizita aceasta era un eveniment. Așa dar aici primea Elisabeta Donciu, aici aveau loc acele legendare ceaiuri, la care nimeni nu știa anume ce se face, fiindcă nimeni din această lume modestă nu era invitat, aici se dansau ultimele dansuri și se cântau ultimele romanțe venite dela București. Casa aceasta cu geamuri mari și cu o lungă poartă de fier negru, pe lângă care fetele treceau dinadins Dumineci le spre seară, ca să audă cel puțin, prin ferestrele uneori deschise, sgomotul vesel dinăuntru, glasurile tinere care acopereau sunetul pianului, tăcerile scurte ce urmau hohotelor de râs, casa aceasta de legendă era aci sub ochii lor: umblau prin ea, priveau tablourile de pe pereți, puteau să atingă clapele pianului. Până atunci nu știuseră decât lucrurile vagi, pe care Cecilia le afla dela Gelu și le povestea apoi lor.

Elisabeta Donciu fusese totdeauna pentru ele, o ființă ciudată pe care încercau să o disprețuiască, dar pentru care în sinea lor, aveau un respect și o rezervă nemărturisită. Își aminteau de vremea în

Muzeul Digital al Romanului Românesc

care ea era încă la şcoală: în recreaţii, trecea pe lângă ele, mândră, absentă, mai înaltă în şorţul de uniformă decât era, mai brună poate şi mai frumoasă. De doi ani părăsise şcoala şi de atunci prestigiul acesta crescuse. O vedeau uneori pe stradă, la fel de neatentă, la fel de visătoare, ducând totdeauna în mâinile ei înmănuşate un lucru de nimic, din care făcea ceva graţios, simplu şi cuceritor: un pachetel alb, o carte, o poşetă, o floare. Portretul ei dela balul studenţilor din iarna trecută, când se costumase în zână a zăpezii, era încă expus în vitrina fotografului pe Strada Mare. Şi cine nu-şi amintea de rochia neagră, pe care o purtase la serbarea de binefacere din grădina publică?

La toate acestea se gândeau fetele ascultând lungile cuvinte de introducere ale doamnei Donciu. Atenţia lor era îndreptată spre marea uşă din fund: are să intre pe acolo? are să vină? de ce întârzie?

Intre timp se servise ceaiul. Cucoanele discutau animate, se minunau de tot ce le povestea amfitrioana, admirau serviciul de ceai, admirau prăjiturile... Se crease un fel de intimitate, pe care prefectoreasa o prezida cu îngăduinţă.

Fetele aşteptau mai departe şi se întrebau, dacă nu trebue să renunţe a o mai vedea, când într'un târziu uşa se deschise mare şi Elisabeta Donciu se arătă surâzătoare în prag.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Vă rog să-mi iertați, doamnelor, întârzierea, dar am sus la mine câțiva musafiri și a trebuit să le țin de urît.

Intră. Era urmată de Getta Nelizaratos, grecoaica aceea frumoasă și de Gelu. Purta o rochie lungă de mătase neagră, simplă, cu mâneci lungi. La mâna stângă lucia un lanț subțire de argint: era singura ei podoabă.

Schimbă câteva vorbe cu mademoiselle Vital, răspunse modest la întrebările pe care i le puneau, toate deodată, cucoanele, („Parisul? Da, e frumos" și pentrucă răspunsul nu satisfăcea pe nimeni: „E chiar foarte frumos"), ridică grațioasă batista pe care o scăpase una din doamne și la mulțumirile ei confuze, răspunse că nu e nimic. Abia după câteva minute, se întoarse către colțul unde se aflau fetele și se apropie de ele.

Le mângâie pe toate, le spuse că s'au făcut mari, că s'au făcut frumoase, că aproape nici nu le mai recunoștea.

— Dar voi vă mai amintiți de mine? La școală, în recreații, când vă dădeam poze, când veneam la voi în clasă să țin liniște, atunci când Soeur Denise a fost rău bolnavă? Dar Soeur Denise ce mai face? Pe cine iubește acum? Pe tine, Lucreția? Frumos.

Vorbea cu toate deodată și nu aștepta răspunsul niciuneia. Se întoarse către bruna Nelizaratos:

— Vezi, Getta, ne-au luat locurile. Și noi îmbătrânim.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— La 20 ani, întrerupse Gelu, care rămăsese la oparte, răsfoind o carte luată de pe etajeră.

Elisabeta râse veselă.

— A, pe tine te uitasem. Nu cunoşti pe aceste dudui. Vino să ţi le prezint.

Şi luându-l de mână, îl duse în faţa divanului şi îi numi pe rând pe fiecare din fete.

— Şi acum, eu mă duc. Mă aşteaptă sus musafirii mei. Vi-l las pe Gelu, dar vă rog să nu mi-l ţineţi mult. Vino, Getta.

Ieşi din odaie simplu, modest, aşa cum intrase, dar nu fără un vag aer de principesă, care descinde o clipă din locurile ei şi se întoarce pe urmă înapoi.

Rămase singure cu Gelu, fetele îl ascultară bucuroase. Puteau să fie cu el mai puţin stinghe-rite, rămânând totuşi încă sub impresia scurtei treceri a Elisabetei. Băiatul era volubil şi fetele, binevoitoare, răspundeau. Numai Lucreţia Ginulescu şi Adriana Dunea tăceau. Lucreţia tăcea din vocaţie. Adriana din indignare. O supărase întâi felul Elisabetei de a le mângâia, de a vorbi cu ele protectoare, de a le privi înduioşată. Faptul de a fi împărţit odată bomboane în curtea şcolii, gândea Adriana, nu îndreptăţeşte pe nimeni să ţi se adreseze fără să se recomande. Ea aşteptase cu interes momentul în care cineva avea să le pună faţă în faţă şi să facă prezentările cum se cuvine: domnişoara Dunea, domnişoara Donciu. Or, această scenă, pe care şi-o imaginase cu o zi înainte, de atâtea ori şi atât de precis, se transformase într'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

mângâere glumeață pentru copii. Și o revolta pe urmă chipul în care ele, toate, fuseseră prezentate lui Gelu.

„Nu le cunoști? Vino să ți le prezint". Adriana își amintea vorbele acestea și uitându-se la băiatul de liceu care stătea acum în fața ei, blond, slab, urît în uniforma lui de școală, cu ochii verzi, cu fruntea mică, se întrebă dacă Elisabeta nu voise să-și bată joc de ele sau dacă nu-i socotea, și pe ele și pe el prea copii, ca să mai păstreze anumite forme de politeță. Il fixă ostilă și la cele câteva vorbe, pe care el i le adresă, ea răspunse scurt cu da sau nu.

Pe urmă Gelu se ridică, își ceru scuze și plecă din odaie. Se auziră pașii lui repezi pe o scară ce urca probabil spre apartamentele Elisabetei, se auzi din depărtare o ușă care se închidea sgomotos și, metalic, slab, sunetul unei plăci de patefon.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

CAPITOLUL II

Zile de iarnă

Reputațiile se stabilesc lesne la D... In scurtă vreme Gelu deveni un personaj. Faptul de a fi fost văzut în intimitate în casa prefectului, era un titlu de glorie prețuit deopotrivă de fiice și mame. Dacă fetele vedeau în prezența lui lângă Elisabeta Donciu dovada unei pasiuni ascunse, cucoanele prețuiau acest fapt pentru seriozitatea și bunele renume ce le presupunea. „Trebue să fie un băiat de treabă" își spuneau ele.

In fond, nimic altceva nu îndreptățea bunele relații cu familia Donciu. Rudenia lor era destul de vagă și mai ales nu era un titlu sigur. Mai erau rude de-ale pefectului prin târg, între altele chiar părinții Ceciliei, dar toate fuseseră ținute la o parte, în umbră.

Gelu fu deci scos din rândul liceenilor scandalagii, care tulburau liniștea serilor de vară în centru sau împiedecau spectacolele la teatru, și intră în stima publică.

Adriana trebui să accepte această judecată a

Muzeul Digital al Romanului Românesc

orașului. Îl întâlnea aproape în fiecare zi la prânz, când se întorcea dela școală și îi plăcea salutul lui serios, larg. Nu era mai niciodată singur. Trecea cu toți camarazii lui obișnuiți, într'un grup gălăgios. De câteva ori, îl zărise seara umblând pe strada lor cu Victor Ioanid și mai ales cu Buță, cu pași rari, oprindu-se pe la colțuri, absorbit în nesfârșite discuții. Adriana se întreba ce or fi având ei să-și spună în ploaie, în serile acelea de Noembrie, când străzile erau triste și când în casă primul foc aducea căldură și lene și ceva nedeslușit ce s'ar fi putut chema fericire.

Ea rămânea la fereastră surâzătoare și calmă. Lecțiile erau făcute, în odaia alăturată se punea masa, teracota era caldă și afară ploua.

Într'o după masă, îl întâlni într'o librărie. Ploaia îi surprinsese acolo și îi ținea în prag. Schimbară atunci câteva cuvinte despre școală, despre anotimp, despre Cecilia.

— O iubești, nu-i așa? îl întrebase ea.

— Eu nu pot să sufăr fetele. Cu atât mai puțin, când îmi sunt verișoare.

— Ești rău.

— Sunt.

Când a doua zi, Adriana îi povesti Ceciliei convorbirea aceasta, ea îi răspunse fără surpriză.

— Așa e el. Spune că nu ar schimba niciuna din toate cărțile lui pentru toate fetele din lume și că, afară de Elisabeta Donciu, n'a cunoscut nicio fată care să fie mai deșteaptă decât un scaun. Da

Muzeul Digital al Romanului Romanesc
revistatransilvania.ro/index1933-1947

eu nu mă supăr. E un băiat bun şi uneori îmi ajută să-mi fac lecţiile. Ţii minte compoziţia mea despre: „Cum am petrecut vacanţa?" El mi-a făcut-o.

Cu ce ştia din cărţi, Adriana ceti în cinismul acestui desamăgit din a şasea clasă de liceu, un amor neîmpărtăşit. Nu i se părea probabil numele Elisabetei Donciu, fiindcă era mult mai în vârstă decât el. Trebuia să fie o poveste ascunsă. Imagina o dramă teribilă, ceva neclar şi fatal, o scenă decisivă în care Gelu juca rol de victimă şi după care el făcuse jurământ să nu mai creadă în femei. Asta o făcea să se înduioşeze asupra propriei ei soarte şi să-şi aducă aminte că şi ea a avut o dragoste şi deziluzii.

„Dacă ar ştii el"! Dar pentrucă nu putea să ştie, ea se mulţumea să-l privească cu melancolie când trecea pe lângă el, pe stradă. Ar fi vrut să-i cunoască mai de aproape povestea, căci nu era nicio îndoială că avea una. Ce ascundea el în discuţiile lui nesfârşite, seara, în ploaie?

Ce făcea el vara trecută în grădina publică, noaptea târziu, când rămânea cu prietenii lui, singuri după plecarea tuturora? Ce vorbea el ceasuri întregi Joia după amiază, când îşi chema prietenii în mansarda prefecturii?

Cecilia îi povestise despre acest din urmă lucru şi ea, curioasă, nu se sfii să-l întrebe odată.

— Foarte simplu, domnişoară Dunea, foarte simplu. Astă primăvară, când a murit Dobrescu-Dinceni, nu ştiu dacă mai ţii minte, a lăsat vreo

Muzeul Digital al Romanului Românesc

2000 de cărți. Nu s'a ocupat nimeni de ele și nu știu cine le-a îngrămădit sus la prefectură, în mansardă. Eu am cerut voie unchiului să umblu pe acolo, să citesc. Mi-a dat voie, mi-a dat și cheile mansardei. E liniștit și comod. Ne întâlnim acolo uneori să stăm de vorbă câțiva prieteni.

Adriana răspunse că e interesant, că nu e nimic pe lume mai pasionat decât literatura și că ar lua și ea bucuroasă parte la întrunirile lor. Ar putea să vie de exemplu, cu Cecilia.

„Nu, domnișoară. Lucrurile astea nu sunt pentru fete", îi spuse el privind-o în față, fără să surâdă.

Adriana fu supărată. Înțelegea ea răzbunările unui desamăgit, dar își spunea că nu e ea făcută să răspundă de greșelile genului femeiesc. Se hotărî să nu-i mai vorbească. Câteva zile mai târziu însă, se întâlniră la cinematograf și când fu să plece, el se apropie de ea și plecând capul îi privi atent ochii sub borul gamenului.

„Vezi, domnișoară Dunea, ai plâns. Și zilele trecute, când ți-am spus că sunt lucruri, care nu-s făcute pentru fete, te-ai supărat. Dumneata plângi la cinematograf! Și nici măcar nu te ascunzi"!

Adriana nu știa de ce nu se supără ea odată pentru totdeauna sau de ce măcar nu-i răspunde la aceste repetate impertinențe, așa cum se cuvenea. Se găsea în fața lui puțin intimidată.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc

In timpul vacanţei de Crăciun, Adriana îl întâlni de câteva ori acasă la Cecilia şi toţi trei petrecură câteva după amiezi împreună. El locuia în vecinătate. O curte lungă şi un gard scund de viţă, acum înzăpezit, despărţea casa lui Gelu de casa Ceciliei. Când Adriana venea în vizită, amândouă fetele îl strigau dela fereastră. El deschidea uşa, le făcea semn dela fereastră şi pe urmă traversa curtea, fără palton, cu mâinile în buzunare, de ajungea îngheţat şi cu ghetele plin de zăpadă. Era o iarnă grea, cu zăpezi mari, cu vânturi aspre.

Apa îngheţase de mult în vale, spre Vii. Oraşul se oprea uneori din mersul lui obişnuit şi rămânea nemişcat. Străzile erau deşarte, prăvăliile pe strada Mare goale, ferestrele caselor îngheţate şi opace.

In casă, după amiezile erau calde şi leneşe.

Adriana, venită în vizită la Cecilia pentru două ceasuri nu mai îndrăznea să se întoarcă acasă.

Gelu era atunci mai tot timpul cu ele. Luau ceaiul în odaia mică a Ceciliei, în jurul unei măsuţe scunde. Vremea trecea încet acolo. Când aveau ce să-şi spună, vorbeau bucuroşi. Când nu, tăceau şi niciunul nu era stingherit de aceste lungi pauze. Era o tăcere care îmblânzea ultimele asprimi ale lui Gelu. Fetele cântau la pian sau povesteau istorii dela şcoală, sau o imitau pe M-lle Vital. El le întrerupea uneori cu un cuvânt scurt, pe care îl spunea răspicat şi cu severitate. Avea un râs scurt care putea să jignească şi ochii lui sclipeau atunci răi. Numai dacă venea vorba despre Elisa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

beta Donciu, tăcea sau se mulţumea să aprobe ceea ce se spunea. Mai bucuros schimba grăbit vorba, căutând alt subiect. Îi făcea plăcere să-şi vorbească de rău, dar cu vădită prietenie, camarazii.

— Nu-l cunoşti pe Buţă? Nici să nu-l cunoşti: pe dumneata care eşti o fată cuminte, te-ar scandaliza. Doarme ziua şi umblă noaptea. Bea cinci litri de apă pe nerăsuflate şi suportă douăzeci şi cinci de pumni pe pieptul gol. Ştie pe din afară Teoria ondulaţiei universale de Vasile Conta şi a rămas de patru ori la examenele de capacitate. La vară, are să rămână pentru a cincea oară.

Adriana îl văzuse de câteva ori pe acest Buţă, scurt şi gros. cu şapca îndesată bine în cap, ascunzând parcă totdeauna ceva în pardesiul lui larg, fără culoare şi fără formă. Ştia că e străin de oraş, că venise de vreo doi ani să treacă examenele de intrare în cursul superior, pe care nu-l mai putea trece la liceul lui din Brăila, de unde fusese eliminat.

...In iarna care se înţepenise în târg, întâlnirile acestea în trei, lângă o sobă caldă, continuau la fel, fără întâmplări mari, fără veşti din afară. Anotimpul îi despărţea de oraş, de prieteni, de cunoscuţi şi aduna acolo la adăpostul zilelor ce treceau totuşi. Gelu pleca uneori în oraş, în căutarea prietenilor lui, dar se întorcea îngheţat şi plictisit. Lungile lui plimbări de seară, frigul le suprimase. Astfel toţi trei reveneau în odaia Ceci-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

liei sau în odaia Adrianei — căci Gelu venea acum regulat în casa Dunea, unde câștigase simpatia doamnei Dunea.

Se învățaseră atât de bine unul cu prezența celuilalt, încât se întâmpla s'o uite.

Fiecare făcea ce voia: Gelu citea, Cecilia lucra, Adriana își repeta exercițiile la pian. Din când în când, cineva dintre ei tușea, sau spunea un cuvânt, sau întorcea o filă de carte: astfel își aminteau o clipă că sunt împreună și pe urmă continuau să-și vadă fiecare de gândurile lui.

Numai Gelu, câte odată, se ridica brusc, își lua paltonul și se scuza.

— Trebue să mă duc. Am treabă.

— Se duce la Elisabeta, spunea Cecilia.

El nu răspundea nici da, nici nu și era bucuros să nu i se ceară explicații.

A doua zi, se regăseau.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

CAPITOLUL III

Evadarea

Prieteniile lui Gelu erau vagabonde. Aveau nevoie de libertatea străzii, de nepăsarea plimbărilor lungi, de spațiul și lumina de afară. Dincoace de o fereastră închisă, el devenea potolit și calm. Dar pe stradă își găsea vioiciunea, gesturile repezi, cuvintele tari. Pe stradă își cunoscuse prietenii, se certase cu ei, își povestise isprăvile și aflase altele noui. Acolo îl găsise într'o zi pe Buță între doi pungași, jucându-și ultimii bani la arolul și arișca, îl ghicise dintr'un neam cu el și îl dusese câteva ceasuri, prin târg, lângă el, încercând să scoată din adânca lui lene, un cuvânt. Acolo îl ajunsese din urmă într'o seară chemarea neconvinsă a unei femei, care îl strigase din obișnuință și din brațele căreia ieșise, un sfert de ceas mai târziu, murdar și nedumerit. (Asta e tot?) Acolo, pe străzi, crescuse și începuse să gândească: avea nevoie de mirosul salcâmilor putrezit sau verzi, de bătaia ghetelor pe caldarâm, de vocile trecătorilor, de culorile violente ale firmelor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

De aceea, când primăvara veni să desfunde — târziu în acel an — uliţele şi să descleştеze viaţa oraşului, Gelu, obosit de o iarnă petrecută în casă între două fete, fugi fericit să respire, să se mişte, să vorbească. Drumul era noroios în vale, spre cele două Vii: apele abia se desgieţaseră, balta era inundată, sălciile umede. Dar soarele se amesteca în această mare mlaştină şi atâta îi ajungea lui Gelu şi prietenilor lui regăsiţi. Aveau să-şi spună nenumărate lucruri, să-şi comunice isprăvi şi întrebări. Între Viia vie şi Viia moartă, îşi regăsiră colţul de insulă unde obişnuiau să-şi oprească plimbarea, pornită de sus din oraş. Rămâneau acolo ceasuri întregi şi pe urmă se întorceau către seară, prin străzi mărginaşe, obosiţi, pasionaţi, neatenţi la tot ce se întâmpla împrejur. Erau trei: Gelu, Victor Ioanid şi Buţă.

Gelu devenea deci nevăzut. Cursele lui nesfârşite nu-l duceau pe lângă ferestrele fostelor lui prietene din iarnă. Adriana îl mai întâlnea uneori pe bulevard, la amiază, când ieşea dela liceu, dar totdeauna însoţit de Victor.

Trecea pe lângă ea ca pe o lângă străină şi nici nu se oprea din vorbă, când îşi scotea şapca să o salute. Fetei îi păru rău, dar se resemnă. Primăvara îi aducea alte tristeţi. Regăsise odată cu anotimpul ceva din vechea ei melancolie, acelaşi sentiment de plăcere, de presimţiri şi dorinţi neclare. Dacă ochii i se umezeau fără motiv, dacă îşi simţea pleoapele grele de nu ştia ce toropeală, dacă îşi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaurarsinfo.ro/mdr1933-1947

simţea sub rochie sânii înfiorându-se de propria lor rotunjime, fata nu înţelegea nimic, nu aştepta nimic.

Gelu era o amintire ca atâtea altele.

* * *

Dar se întâmplă în curând în oraş, un eveniment care schimbă neaşteptat mersul lucrurilor.

Victor Ioanid dispăru într'o bună zi de acasă.

Vestea se răspândise numai printre cunoscuţi. Nu trebuia să se afle nimic la liceu, unde întâmplarea ar fi avut urmări serioase. Alarma şi cercetările se făceau în cerc închis. Bolnav de ochii lumii, băiatul era căutat de emisarii familiei prin oraşele apropiate. Trecuseră opt zile dela evadare şi nimic nu părea să vină în ajutorul căutării.

Adriana bănuia că Gelu trebue să ştie. Cunoştea prietenia celor doi băieţi şi îşi spunea că o hotărîre mare nu putea fi luată decât printr'o învoială comună.

Il opri de aceea odată pe Gelu în stradă şi îl întrebă:

— Ei bine, ce veşti ai dela prietenul dumitale Ioanid?

— Niciuna, răspunse el scurt şi plecă.

Dar brutalitatea răspunsului nu o descurajă pe fată. Chiar a doua zi, întâlnindu-l pe Gelu, îl opri iar.

— Ştiu bine că nu se poate vorbi omeneşte cu dumneata. Răspunzi pe dos şi faci tot posibilul ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc

să fii desagreabil. Reuşeşti foarte bine de altfel. Vreau totuşi să-ţi spun, că pe mine nu m'ai păcălit şi că dacă nu ştiu unde este Victor, ştiu cel puţin cine ar putea să ne spună unde e. Dumneata, de exemplu.

Aştepta curioasă efectul vorbelor ei, dar Gelu nu păru de loc surprins. Mergea lângă ea, puţin neatent, puţin necăjit.

— Ai ales un moment potrivit, duduie Adriana. Uite, am să-ţi spun. E inutil poate şi e copilăros să-ţi vorbesc tocmai dumitale, dar istoria asta a început să mă plictisească. Tot are să sfârşească ea odată: cine ştie? poate ai să ne dai o mână de ajutor. Trebue numai să fii discretă. Îmi promiţi?

— Da.

— Atunci, uite: ştiu unde e Ioanid.

Adriana abia tresări. Asculta cu o gravitate de băiat: încruntată fără gesturi de prisos, fără nerăbdare. Şi află astfel tot.

Gelu îl găsise pe Victor la sfârşitul iernii cu desăvârşire schimbat. Întunecat, neîncrezător, ascuns. Lipsea dela şcoală, nu învăţa, nu citea nimic. Încercase de câteva ori să-l trezească din această toropeală. Primise răspunsul unui om frânt, care renunţase la viaţă. Odată îl surprinsese singur între cele două Vii, cu un praf alb în mână: sublimat.

Ce îl adusese acolo? Nu ştia nici el. O silă neexplicabilă de el însuşi, o oboseală subită, fără sens, o adâncă indiferenţă pentru tot ce se în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

tâmpla sau nu se întâmpla. Acasă, părinţii îi făceau zile amare, fiindcă neînţelegând nimic din zăpăceala lui, îl întărîtau cu tot felul de întrebări şi sfaturi.

In ziua aceea, se hotărîse să sfârşească. Gelu înţelese atunci că Victor avea nevoie să fie scuturat din amărăciunea asta, dus departe de casă, lăsat să-şi vadă de necazuri şi să-şi revină. Il ajută. Il duse în mansarda prefecturii. Acolo, Buţă adusese de undeva un pat de campanie. Victor, singur, se calmă.

Ii vizitau în fiecare zi, îi aduceau mâncare, îi ţineau de urît, jucau şah. Cărţi avea destule. Reîncepea să citească. Il credeau lecuit. Dar de câteva zile au băgat de seamă că nu merge. S'a hotărît să nu mai plece niciodată de acolo şi să aştepte. Să aştepte ce? Nimic.

Sfârşind istorisirea acestora, Gelu ridică din umeri plictisit şi tăcu. Adriana era surprinsă, dar se silea să nu pară. Il privea peste umăr, discret, mirându-se de nepăsarea cu care povestise totul.

— Şi acum.... ce ai să faci?

— Nu ştiu zău. Deocamdată sunt liniştit: nu bănuieşte nimeni nimic. Dar mâine, poimâine s'ar putea afla. Prefectura e în văzul lumii, vizitele mele acolo pot să devină suspecte, vecinii pot să observe. Şi eu însumi am devenit imprudent: la ce m'am pus bunăoară să-ţi spun toate astea dumitale?

Fata nu răspunse un moment, se gândi absentă, la altceva parcă, şi pe urmă vorbi ezitând, evaziv.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Eu nu-l cunosc pe Victor Ioanid. Dacă... întâmplător... i-aş vorbi?

— Dumneata? La ce bun?

— Nu pot să-ţi răspund precis. E numai o impresie. Poate că dacă ar vedea un om străin, dacă ar vorbi despre altceva decât despre nenorocirile lui, asta i-ar da gust să umble pe stradă, să vadă oameni...

— Mă îndoiesc. Dar drept să-ţi spun e în propunerea dumitale ceva care mă interesează. Ar fi totuşi o încercare... Şi la urma urmelor, lucrurile nu pot sta mai prost decât stau... Să spunem că primesc şi că mâine după masă la 5, te-aş conduce în mansarda prefecturii. Nu ţi-e frică?

— De loc. O iau cu mine pe Cecilia şi viu.

— A, nu. Asta nu.

— De ce?

— Pentrucă Cecilia mi-e verişoară şi lucrurile ar lua un aer de familie şi cumetrie, pe care nu pot să-l sufăr.

— Atunci, eu altfel nu viu.

Gelu părea acum necăjit de refuzul ei. Propunerea care la început i se păruse absurdă sau cel puţin glumeaţă, odată primită, devenea indispensabilă. Incercarea trebuia făcută.

— Iţi spun cinstit, că treaba asta mă supără. Dacă veneai singură, era mult mai simplu. Nici nu-i pot aduce lui Victor o întreagă societate în vizită. Lasă-mă să mă mai gândesc şi să-i cer şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc

lui consimțimântul. Am să-ți trimit mâine dimineață un bilet cu Cecilia. Vrei?

— Vreau.

Se despărțiră. Adriana se întoarse spre casă singură, silindu-se să nu se gândească la nimic. Nu știa de unde luase curajul să vorbească așa cum vorbise și acum, de vreme ce lucrurile erau pornite, era de prisos să li se pună împotrivă.

Toate se întâmplară până la un punct, mai simplu decât crezuse. Biletul lui Gelu îl primi a doua zi, la timp. Băiatul accepta toate condițiile ei. Victor Ioanid pe de altă parte, puțin plictisit de asemenea intervenții neașteptate, nu spunea nici el nu. Cecilia chiar, căreia Adriana îi comunicase planul ei, cu toate menajamentele și cu toată teama, nu se sperie prea tare și după oarecare ezitare, primi. Abea când ceasul convenit se apropie, Adriana avu conștiința primejdiei, pe care o înfrunta.

Ce avea să caute în mansarda aceea, în ascunzătoarea unui fugar căutat de o lume întreagă? Ce avea să-i spună? Ce capriciu o făcuse pe ea, cuminte, prudentă, morală, să intre de bună voie într'o aventură, ce nu ducea nicăeri și să ia parte la un mister, pe care nu-l înțelegea?

Aștepta. Stăteau amândouă, ea și Cecilia, una lângă alta, fără să schimbe un cuvânt, neștiutoare de ce avea să se întâmple.

Nu se gândeau la nimic, o vagă neliniște făcea

Muzeul Digital al Romanului Românesc

din tăcerea lor ceva apăsător. Când ceasul bătu cinci, se priviră, una căutând în ochii celeilalte un semn de împotrivire, un pretext de a renunța și, negăsindu-l, ieșiră din casă încet, întârziat. Aveau sentimentul că ceea ce se întâmplă, se întâmplă dincolo de ele, fără ele. Gelu le aștepta la câțiva pași de prefectură, la un colț ascuns. Își strânseră mâinile în tăcere. Intrarea spre mansardă era dosnică: o scară de serviciu, neumblată la ora aceea.

O urcară ținându-și răsuflarea, rezemați de perete, ca să nu greșească treptele în obscuritate. Ajunși sus, Gelu le făcu semn fetelor să tacă. El se apropie de o ușă și șueră un arpegiu: întâia notă era apăsată și prelungită, celelalte trei, scurte și repezi. Se auzi slab șueratul arpegiului invers.

Pe urmă o cheie fu răsucită dinăuntru de două ori în broască și ușa se deschise.

Era o odaie enormă, strâmtă dar foarte lungă, cu două ferestre tăiate oblic în tavan, cu pereții goi, nevăruiți. Într'un cui, o șapcă de licean. Mai bine de jumătate mansardă era ocupată de câteva imense lăzi cu cărți. Într'un colț era un pat. Într'altul două scaune.

Victor Ioanid era acolo în mijlocul odăii, palid, înalt, slab, fără emoție aparentă, liniștit aproape și serios. Se priviră lung, mirați, căutând un cuvânt, pe care nu-l găseau.

Gelu făcu cu o falsă îndemânare prezentările. Lucrul acesta distruse prin brutalitatea lui tensiunea și aduse un fel de intimitate, ce trecu repede

Muzeul Digital al Romanului Românesc

ce e dreptul, căci după primele cuvinte de rigoare, tăcură iar cu toții.

Vorbeau greu și ceea ce spuneau ascundea numai pe jumătate sentimentele lor confuze. Adriana venise acolo atrasă de misterul situației, îndârjită de primejdia încercării, înfiorată de propriul ei curaj și odată ajunsă, băgă de seamă că efortul ei era de prisos, fiindcă nu înțelegea nimic și nu era nimic de înțeles.

Cecilia o privea pieziș, cu ochii ei mari, înspăimântați.

Convorbirea se urni penibil. Gelu îi spuse lui Victor ce se mai întâmpla la școală. La rândul lui Victor se sili să povestească cum își petrecuse ziua. Buță fusese la amiază să-i aducă de mâncare. Plecase pe urmă numai decât, spunând că are o afacere la gară cu un grec bogat. Nu voise să dea nicio lămurire. Avea să se întoarcă seara de tot.

Adriana îndrăzni și ea să vorbească. Îl întrebă pe Victor dacă nu se plictisește acolo în singurătate. El răspunse că nu e singur. Ziua e cu Gelu. Noaptea citește sau doarme. Ba uneori e vizitat după miezul nopții: Buță se oprește din plimbările lui nocturne, se urcă sus în mansardă, îi aduce țigări, stă un ceas de vorbă și pe urmă pleacă.

— Unde?

— Pe străzi.

Tăcură iar. Găseau greu subiect de vorbă. Începuse să plouă.

— Tristă primăvara asta, zise Cecilia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Da, primăvara trecută a fost mai frumoasă, adăugă Victor ca să spună ceva, când după un minut de tăcere văzu că nimeni nu se hotărăşte să-i răspundă.

Se auzea ropotul ploii pe olane. Pe fereastră nu se vedeau decât câteva acoperişuri de casă şi departe de tot, o turlă de biserică. Se auzi dincolo de uşă, un scârţâit pe scară. Ascultară cu toţii speriaţi. Nu era nimic.

— Şoareci, spuse Gelu.

— Probabil, reflectă Victor.

Se însera de-a-binelea. Abia se mai vedeau unul pe altul: îşi ghiceau prezenţa după răsuflarea, care se auzea distinctă, rară. Umbrele lăzilor cu cărţi deveneau neprecise în jur. Victor se ridică dela locul lui, căută ceva într'un sertar, strică pe rând câteva chibrituri prea umede şi aprinse în sfârşit un capăt de lumânare. Era o lumină galbenă, mică. Pe urmă se apropie de fereastră, îşi lipi fruntea de geam şi rămase aşa, privind departe.

Atunci, fără bruschețe, continuând parcă unul din sgomotele mărunte din jur, Cecilia începu să plângă.

Nu încercară s'o oprească sau s'o întrebe. Rămaseră, aşa cum erau, atenţi la ceva ce părea că se întâmplă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

CAPITOLUL IV

Elisabeta Donciu

Timpul trecu uitător, cum trece timpul. Întoarcerea lui Victor Ioanid acasă fu discretă. Târgul nu observase nimic, iar puținii inițiați fură împiedecați să-și aducă aminte.

Explicațiile vagi date de băiat, ajunseseră familiei, prea bucuroasă de revenire ca să insiste. Iar lumea știu că Victor fusese bolnav.

Nu rămânea în urma aventurii, decât o prietenie care încerca să se lege. Adriana, Cecilia, Gelu și Victor se simțeau datori față de un soi de jurământ tăcut. Cunoșteau un mister, erau vinovați de a-l cunoaște, trebuiau să-l ascundă. Amintirea acelei seri îi însemna pe toți patru ca pe tovarășii unei adunări secrete. Fiecare din ei simțea, că ceilalți trei au luat ceva din independența lui, că sunt în stăpânirea unui detaliu, ce ar putea să redeschidă azi sau mâine sau mai târziu o poveste sfârșită în silă și înainte de vreme. Știau cu toții că o poartă fusese deschisă și aveau sentimentul că trebue să păşească dincolo de ea, spre un

Muzeul Digital al Romanului Românesc

drum care nu știau unde duce, dar care era prea târziu ca să mai fie ocolit.

Era spre vară. Ultima lună de școală îi obliga să lucreze. Se vedeau rar și puțin, pe stradă sau la Cecilia Coteanu, unde rudenia lui Gelu îngăduia câteva vizite scurte chiar în acest timp. Se fereau să facă vreo aluzie cât de îndepărtată la ceea ce știau. Dar se recunoșteau după tăceri sau priviri, după felul cum își strângeau mâinile sau cum se salutau de departe. Când se întâmpla să fie împreună cu mai multă lume, simțeau limpede după anume semne cunoscute numai lor, că erau acolo despărțiți de ceilalți ca într'o paranteză și că nevăzute coarde îi leagă și îi izolează.

Spre sfârșitul lui Iunie, Mademoiselle Vital își prezentă elevele, în saloanele doamnei Donciu, la o „după amiază muzicală". Erau acolo toți patru și le fu rușine să se simtă în mijlocul tuturor, atât de stingheri, încât se căutau din ochi prin toate colțurile, neîndrăznind totuși să se apropie și să-și vorbească. Dacă încercau să se depărteze, să se amestece cu ceilalți, să uite unul de altul, gesturile lor erau silite și se trădau prin exces. Buță, pentru care Gelu căpătase o invitație dela Elisabeta, părăsi un moment bufetul și veni să-i spună între două prăjituri:

„Știi, făceți cu toți o tristă figură: s'ar spune, un menaj de patru".

Gelu nu pierdu prilejul și îl prezentă fetelor.

— Amicul meu Buță.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Adriana ceru să-i cunoască numele adevărat.

— N'am, Sau e atât de lung, încât îl prefer pe àstălalt. N'o fi el frumos, dar e scurt. Crede-mă duduie, spune-mi Buță, sau dacă ții numai decât — domnule Buță!

Concertul începuse. Mademoiselle Vital își distribuise elevele în ordinea inversă a calităților. Incepeau cele mai puțin pricepute și sfârșea ultima, Elisabeta Donciu. Nu asculta nimeni. Era cald, era târziu. Singurul lucru ce mai interesa asistența, erau aplauzele și florile, pe care fiecare familie le adusese din timp, ca să le ofere odraslei respective, după ce își va fi executat numărul. Prefectoreasa prezida serioasă și împărțea laude în ordinea programului, mamelor interesate. Intr'un colț, Elisabeta Donciu în veșnica ei rochie lungă neagră, totdeauna aceeași și totdeauna alta, asculta calmă și privea spectacolul cu un surâs mic, neisprăvit, pe care numai Gelu — fiindcă îl cunoștea — îl observă. Când îi veni rândul, se ridică dela locul ei, se apropie modestă de pian, cum s'ar fi apropiat de un om și întârzie o clipă în fața clapelor înainte de a începe.

Cântă o sonată de Bach, decisă să se oprească după întâia parte și să spună că asta era tot. Dar își uită auditoriul după primele acorduri, uită ridicolul situației și cântă frumos, cu o pasiune pe care nu era nimeni să o ghicească acolo, fiindcă pasiunile ei erau fără gesturi. Primi fără revoltă aparentă felicitările lumii, surâse tuturor și pe urmă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc

făcându-şi loc printre mâni întinse, flori oferite şi feţe zâmbitoare, se apropie de vărul ei Gelu.

„Vrei să rămâi astă seară la noi"?

Astfel seara, după masă, în odaia ei, Elisabeta Donciu se răzbună împotriva acelei triste după amiezi, gustând o plăcere pe care o cunoştea de mult: să-l asculte pe Gelu vorbind. Fiindcă din timiditate ea nu putea să vorbească de rău, avea cel puţin satisfacţia de a auzi spuse cu glas tare, lucrurile pe care le gândea.

Gelu era rău şi vioiu. El vedea ridicolul, unde ei îi scăpa. Il inventa, îl exagera.

Până a-l fi descoperit pe Gelu, până a fi văzut adică în acest văr mai mic, altceva decât un copil de rude sărace, şi până a fi avut curajul să facă din el un tovarăş, singurele ei răzbunări erau literare. După o sindrofie asemănătoare acelei după amiezi, deschidea un roman de Anatole France şi i se părea că două pagini din „La révolte des anges" desfiinţa în jurul ei, tot ce fusese grosolan şi urît. Gelu îi revelase bucuria de a observa în tovărăşie şi viciul unui surâs înţeles. Când rămâneau singuri, viaţa redevenea posibilă.

Se regăsiră în seara aceea ca de obicei în camera Elisabetei. Ea deschise ferestrele, lăsase să ardă o singură lampă cu abatjour într'un colţ şi se aşezase pe dormeuză, rezemată de perete. El şedea pe un taburet, la picioarele ei.

Din stradă, sgomote rare (o trăsură întoarsă târziu dela gară, un trecător singuratec, voci ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc

se apropiau după colţ şi se pierdeau pe urmă mai departe...) veneau pe fereastră şi liniştea părea astfel mai mare în jur. Dintr'o odaie depărtată se auzeau replicile invitaţilor, jucători de poker. Uneori se deschidea pe undeva o uşă, se auzea răsul gros al domnului prefect, se bănuia pe coridor trecerea tiptilă a unei servitoare şi pe urmă totul reintra în aceeaşi largă tăcere de casă mare, cu odăi multe şi oameni puţini.

Vorbeau încet, cu pauze lungi, el animat şi neliniştit, ea calmă şi gânditoare, el lăsat cu totul în voia discuţiei, ea pe jumătate dincolo de cuvinte deasupra lor, priveghendu-le cu oarecare ironie. Gelu era un copil şi ea i-o spunea. Astfel cu această rezervă, la douăzeci şi unu de ani, îşi permitea să aibă un prieten de şaptesprezece.

Il ducea cu ea printre amicele şi curtezanii ei, îi vorbea despre cărţile pe care le citea, îi cânta lucrurile care îi plăceau, îi cerea părerea despre oameni şi despre întâmplări şi când cineva, mirat de această tovărăşie, o întreba cine era băiatul blond care o însoţea ca un paj în haine de liceu, ea răspundea cu aerul cel mai firesc din lume, conştientă totuşi de cochetăria răspunsului:

„E prietenul meu Gelu".

Jocul nu era totdeauna lipsit de primejdie.

Băiatul trăia în intimitatea ei, aproape de ea, îi primea mângâierile neatente, îi pândea mişcările ascunse, o tresărire a pupilei, o înclinare a gâtului, un foşnet al rochiei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Simţea Elisabeta cum privirea lui cobora arzătoare pe umeri, cum o învăluia, cum o căuta în cele din urmă detalii, senzuală, neliniştită? Uneori îi surprindea această uitătură curioasă, pasionată şi îl întreba nedumerită:

„De ce te uiţi aşa, Geluîe"?

El nu răspundea sau întorcea vorba. Şi ea gândindu-se la tot ce o desparte de acest copil, râdea de momentana ei îngrijorare şi îl lăsa protectoare să-i sărute mâna.

Era oarecare nevinovăţie în această cochetărie a ei, dar de asemeni un mic gust de cruzime.

Sub toate aparenţele cuviincioase ale situaţiei, era totuşi un accent de patimă, pe care ea — femeie — nu putea să-l ignoreze. Îşi făcea socoteli liniştitoare:

„Suntem veri. E mai mic ca mine cu patru ani. E la urma urmelor un băiat de liceu, abia intrat în clasa şaptea. Eu mai curând sau mai târziu, mă mărit. Nu, nu. E limpede că el nu se poate gândi la nimic".

De vreme ce în jocul lor inocenţa era presupusă, restul nu era decât o copilărie sau un amuzament. Putea deci să-l primească lângă ea pe acest văr răutăcios, putea să-l asculte, să-i surâdă prietenoasă, să-i păstreze uneori, neatentă mâna în mâinile ei, să-şi apropie obrazul de obrazul lui, să se lase sărutată în glumă la jocurile cu gajuri.

Că fruntea băiatului se umbrea, că buzele lui subţiri de copil păleau, că ochii îi ardeau calzi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc

cine ar fi putut să o asigure că toate astea nu erau simple păreri sau simple capricii trecătoare? Și de altminteri îl iubea: așa cum ar fi iubit un frate, dacă l-ar fi avut, sau poate nici așa. Avea pentru el o simpatie curioasă, nedefinită.

Îl mângâia pe păr, ca să-i facă plăcere și cu toate astea plăcerea era a ei, fiindcă degetele ei lungi și subțiri erau înfiorate cuprinzând între ele acea frunte dreaptă de adolescent torturat.

„Ești un copil, Gelule".

Îi spunea acest lucru des, râzând, ca să nu fie nicio îndoială asupra glumei lor comune, dar dacă Gelu ar fi înțeles, dacă ar fi plecat, ea ar fi fost poate nenorocită și ar fi dus dorul acelor doi ochi, care o pândeau din obscuritate cu o nerușinare de copil și cu o pasiune rugătoare de om trist.

Deci în seara aceea, ca în atâtea alte seri, el îi simți mânile calde pe obraji, îi ascultă respirația liniștită, îi recunoscu parfumul de violete și carne tânără. Picioarele ei lungi ce cădeau leneșe de pe dormeuză, lângă el, aproape de taburetul lui, se legănau rar și el urmărea în gând mișcarea aceea, ce trebuia să contracteze întreg trupul întins între perne, acolo, aproape. Îl cunoștea.

Și-l amintea suplu într'o rochie de mătase, voluptuos și plin într'un larg mantou de iarnă, liniștit într'un peignoir de lână, nervos într'o rochie albă de tenis. Îl descoperise sub atâtea înfățișări schimbătoare, același, de o frumusețe fermă, de o sensualitate nesigură.

63400. — 6.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Odată mai de mult, jucaseră la Geta Nelizeratos, unde Elisabeta îl rugase să o însoţească, un joc de societate. Cineva, legat la ochi, trebuia să se plimbe între ceilalţi jucători aşezaţi în cerc, să se aşeze în braţele unuia sau altuia şi să ghicească în braţele cui s'a aşezat. Gelu mai ţinea minte greutatea acelui trup ce se desfăcuse o clipă în braţele lui, lenea acelei coapse rotunde, ovalul scobit dela îndoitura genunchiului, linia plină a pulpelor ce părea că ezită şi întârzie, înainte de a cădea arcuită mai jos de genunchi, spre glesne. Avea încă sensaţia aceea de scurtă ameţeală şi acum vorbindu-i, în umbră, aproape de ea, îşi muşca buzele ca să uite.

„Du-te, Gelule. E târziu".

El se ridica, îi săruta mâna întinsă în glumă şi pleca fără să se întoarcă din prag. Rămasă singură ea se gândea încă o clipă la el, îi asculta paşii depărtându-se pe scară, deschidea o carte, o răsfoia. Pe urmă îşi desfăcea cu gesturi încete, rochia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

CAPITOLUL V

Buţă

Când fu să închidă poarta, Gelu observă cum din umbra ei se desface o umbră mai scundă şi mai neagră. Îl recunoscu după lenea pasului, pe Buţă.

— Ce faci aici? Mă pândeai?

— Nu, te aşteptam. Trecusem din întâmplare. Am văzut lumină sus la fereastră şi mi-am închipuit că mai eşti acolo. Te plimbi?

— Dacă vrei...

Ar fi vrut să fie singur, să-şi ducă mai departe visul început, să păstreze încă parfumul odăii de unde ieşea. Fiinţa noduroasă a lui Buţă, indiferenţa lui de bârnă care respiră, împiedeca asemenea bucurii nuanţate.

„Am bani", spuse el după câteva minute de tăcere. Şi pe urmă, explicativ, dar sobru şi fără entuziasm:

— A fost o afacere bună.

— Ce afacere? se interesă Gelu.

— O afacere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

De unde își scornea omul acesta banii, prietenii lui nu puteau să afle. Avea o sumă de cunoștințe obscure, greci, agenți secreți, barcagii, o întreagă societate misterioasă, pe care el o desemna puțin cam vag: „oamenii mei".

Il văzuseră de câteva ori, seara, la un colț de stradă, îngrămădind într'un zid o umbră deșirată de om, cu care vorbea îndelung, fără gesturi. Uneori dispărea pe câteva zile, fără să spună un cuvânt, fără să dea o veste. Revenea pe urmă, netulburat, refuzând explicații: „am bani".

Cunoscându-i obiceiurile, Gelu nu insistă. Merseră unul lângă altul, ignorându-și reciproc prezența.

Gelu își amintea de răsuflarea Elisabetei, carnea ei somnoroasă, rochia ei caldă. Buță mergea: punea în actul acesta, toată conștiința lui de vietate. Lenea lui organică nu-i permitea să facă două lucruri deodată.

„Știi, am bani mărunți. Dacă nu s'a dat încă drumul dela cinematograf, am putea să ne jucăm".

Gelu refuză.

„Nu, n'am poftă, astă seară".

Jocul lui Buță era simplu. Lua un pumn de bani mărunți: douăzeci, treizeci de piese de câte un leu. Se fixa la un colț întunecat de stradă, ferit de lumina felinarelor rare și pândea trecătorii. Ii vedea venind spre el, îi aștepta cu discreție, îi lăsa să treacă și pe urmă, dela câțiva metri depărtare, le arunca moneda drept înaintea picioarelor. Mișca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

rea era precisă. Banul, cădea exact și suna tare pe piatră. De nouă ori din zece, omul se oprea bănuitor, se căuta prin buzunare, privea împrejur, se apleca, se întorcea câțiva pași, aprindea un chibrit, căuta pe jos, până ce ridica triumfător moneda. Astfel Buță văzuse mai mult de jumătate din locuitorii orașului, defilând înaintea lui în căutarea unui ban aruncat. Prefera mai ales ceea ce el numea „familiștii și domnii serioși", oameni pașnici pe care sunetul banului pe asfalt îi oprea din tihnita lor plimbare. Ierarhiile sociale încetau în fața jocului: într'o seară Buță avusese plăcerea de a-l privi pe domnul prefect în persoană, asudând într'o cursă nesfârșită pe doi metri pătrați în jurul unei piese de doi lei, care fusese găsită după un sfert de oră, cu concursul gardistului din post.

Gelu și Victor găsiseră jocul prea scump. Ei, care crescuseră onești în respectul banului, se înfiorau de această perversitate. Dar Buță îi învățase cu vremea să fie mai puțin prevenitori cu un lucru, pe care el știa să-l scornească din nimic.

— Sunt oameni, care-și cumpără cu banii lor covrigi. De ce nu ne-am cumpăra cu ai noștri plăcerea de a umili?

Și abia râdea, deși era mândru de invenția acestui joc, pe care într'un moment de seriozitate îl numise, ca pe un studiu: „variații asupra instinctului de proprietate".

Îi păru rău de refuzul lui Gelu și renunță. Nu-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc

plăcea să se joace singur. Spectacolul nu-l distra decât în tovărăşie.

Continuau tăcuţi plimbarea, pe aceleaşi străzi goale.

Intr'un târziu, Buţă vorbi iar.

— Ai văzut cartea, pe care i-am dat-o eri lui Victor?

— Da. Mi-a arătat-o. Foarte frumoasă. Trebue să fie scumpă rău. Nu ţi-a fost frică? E mare şi se putea observa uşor.

— Aşi. O băgasem în buzunarul dinăuntru şi mă plimbam prin librărie foarte calm. Am stat de vorbă cu vânzătorul ăla negru vreo cinci minute şi pe urmă am plecat.

— Eşti un maestru.

— Nu. Sunt doar un om dibaci. Am văzut azi în vitrină ediţia mare din Les fleurs du mal. Dacă vrei?....

— Nu, mulţumesc. Mi-ai dat destule lucruri şi pe urmă ţi-am mai spus-o: aş vrea să se sfârşească odată istoria asta.

Buţă avu un fel de surâs dispreţuitor şi ridică din umeri.

— Înţelege-mă, continuă Gelu. Imi bat joc, ca şi tine, de remuşcări şi scrupule. Dovadă e că primesc tot ce îmi dai, ştiind de unde vine. Dar au să te prindă. Şi nu face.

— De unde ştii tu cât face şi cât nu? îi tăie Buţă vorba cu o repezeală ce îi bruscă lenea. Ai încercat tu vreodată plăcerea asta? Habar n'ai. Şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc

pe urmă de ce să iau aere de martir: în fond nu înfrunt nicio primejdie. Niciuna. Mâinile mi se mișcă atât de ușor, încât uneori mi se pare că vin ele la mine, cărțile, din raft în buzunare. Sunt sigur de mine. Prea sigur chiar: a început să mă plictisească lipsa de risc. Uite, Miercurea trecută l-am luat într'adins pe Vasiliu cu mine. Știam că vrea de mult să-și cumpere tratatul lui Ribot. Știi cât e de gros. Bani își strânge el, dar nu avea destui. I-am spus că i-l dau eu pe nimic, dacă intră cu mine în librărie, numai așa, să stea acolo. A stat mult la îndoială, dar la urma urmelor a primit. De! tratatul lui Ribot!... Il luasem cu mine numai fiindcă știam că lui cel puțin îi e frică. Il priveam cum tremură, galben, netrebnic, și mi-era milă de el. Aveam un gust teribil să mă las prins, numai ca să i-o fac dobitocului ăluia. Dar m'am răsgândit.

Tăcu. Vorbise repede, cu un accent de pasiune pe care îl avea rar. Se părea că efortul de a explica îl obosise prea tare. Se lăsă cuprins de imensa lui lene, pe care o urnise din loc câteva momente și rămase la fel ca înainte, indiferent, scorțos, greoi. La capătul Străzii Mari, spre Bulevard, le ieșiră gălăgioși înainte un grup de camarazi. Buță se lumină deodată.

— Mă, am bani. Cine vrea o piesă, să se descalțe aici la marginea trotuarului și să se încalțe la loc. De două ori, două piese. De patu ori, un pol.

Vorbea serios și băieții o știau. Avea pasiunea de a-și cheltui astfel banii. Ii întâlnea pe stradă

Muzeul Digital al Romanului Românesc

şi le propunea cele mai năstrușnice afaceri. Era nebun — asta se vedea bine — dar avea o calitate: plătea imediat.

„Nu cer credit. Uite, ai un pol dacă mănânci două kilograme jumătate de plăcintă cu carne".

Sau.

„Zece lei pentru cine se urcă, Duminecă, pe al treilea felinar din grădina publică".

Ii privea atunci cum execută treaba comandată, serios, fără să surâdă, fără să aprobe, aştepta să se termine şi pe urmă ca un negustor, care ştie pe ce îşi dă banii, scotea hârtiile din buzunare, le număra cu băgare de seamă şi plătea.

In seara aceea, operaţia cerută era mai complicată. Locul era întunecos şi era greu de înşirat şireturile acolo pe trotuar.

— Am dreptul să mă duc peste drum lângă felinar? întrebă unul.

— Nu. Aici. Dacă vă convine, dacă nu...

Oamenii se uitară întrebători unul la altul: păreau că măsoară greutatea lucrului şi calitatea preţului. Pe urmă, cu un surâs ce voia parcă să spună: „cu atât mai rău pentru tine, dacă eşti nebun, — noi banii n'avem de ce să-i pierdem", se aşezară pe trotuar unul lângă altul şi începură treaba.

Gelu privea amuzat. Amintirea Elisabetei se pierduse până la urmă: strada vulgară, îndrăzneaţă, băieţească îl recâştigase.

Buţă se apropie de el şi îi şopti:

„Şi ei cred că îşi bat joc de mine".

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Făcu socotelile și plăti. Le spuse cu jumătate gură bună seara, nu le întinse mâna și îl luă pe Gelu.

— Hai!

Pe urmă, după câțiva pași, se întoarse și strigă.

— Nu l-ați întâlnit pe Victor Ioanid?

— Ba da, răspunse cineva. E pe uliță. L-am lăsat în curte la Marcela.

Buță se uită la Gelu întrebător.

— Vrei?

— Mi-e tot una.

Porniră absenți, negândindu-se la nimic. Departe, după colț, începea să se vadă primul felinar. Câțiva soldați trecură pe lângă ei. Se auzea spart un cântec de caterincă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

CAPITOLUL VI

Catren

Astfel viața continuă obișnuită între aceleași deprinderi, între aceeași oameni. Fuga din primăvară a lui Victor Ioanid și tot ce se legase de ea, nu schimbase nimic din mersul lucrurilor. Adriana, Cecilia, Gelu, Victor nu o uitaseră: știau bine că ceva a rămas între ei patru, ceva care trebue lămurit și dus până la un sfârșit. Dar, neștiind cum să se apropie unul de altul, amânau întâlnirea sperată și așteptau ca timpul să descurce el greutățile începutului.

Intre timp continuau să trăiască așa cum apucaseră. Băieții cu pasiunile lor vechi: cărțile, afacerile tenebroase ale lui Buță, plimbările săptămânale pe „uliță". Fetele cu misterele lor mărunte. Dacă între atâtea lucruri străine, încercau vreodată să-și amintească ceea ce îi apropia pe toți patru și să lege pe această amintire prietenia lor încă nesigură, încercarea cădea. Își vorbeau greu, se înțelegeau mai greu. De aceea pe stradă se ocoleau de departe și schimbau doar saluturi speriate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Noembrie îi găsi obosiți de așteptare și doritori de un fapt nou. Primiră vremea rea cu bucurie. Anotimpul îi întorcea în casă și îi aduna iar ca altădată. Numai Victor era străin acolo, în jurul acelei mese de ceai din odaia Adrianei, unde se întâlneau acum uneori, spre seară. Ceilalți cunoșteau din anul trecut legile și moravurile acestor întâlniri. Erau ceasuri indiferente, pe care le petrecea fiecare după voia lui, vorbind rar, schimbând uneori un semn de amiciție, dar rămânând singur, să citească, să scrie, să se uite pe fereastră să răsfoiască un album.

La început, mai ales din cauza lui Victor căruia îi lipsea experiența, întâlnirile acestea aveau un aer silit. Ceva din ezitările primei lor întâlniri din primăvară, în mansarda prefecturii, rămânea între ei și îi ținea la oarecare depărtare. Pierduseră obișnuința acelor ceasuri calme. Li se păreau străine și greoaie, așa cum ți se par străine hainele de iarnă, când le îmbraci în prima zi de frig. Dar cu vremea te regăsești în ele, deprinzi din nou gesturile instinctive cu care puneai mâna în buzunarele calde, îți încheiai nasturii, le purtai pe tine. Și cum e deajuns ca într'o asemenea haină să găsești un lucru de nimic uitat acolo, contramarca unui bilet de teatru, plicul unei scrisori vechi, o monedă, o carte de vizită, pentru ca deodată acest lucru să-ți amintească viu tot timpul de care amintirea lui e legat și să-ți readucă în minte împrejurările amănunțite ale unei clipe trecute, biletul de teatru

Muzeul Digital al Romanului Românesc

amintindu-ți de rochia femeii iubite cu care ai fost la acel spectacol și râsul ei alb, plicul vechi readucând întocmai o durere de altădată, pe care o încercaseși atunci la aflarea unei vești sau la simplul sunet al unui cuvânt aruncat întâmplător în frază, — tot astfel era deajuns ca ei să găsească la acele adunări intime de după amiază, un mic detaliu din trecut, pentru ca fosta lor bună înțelegere să revie la fel. O scrumieră de sticlă cu o fotografie roșie lipită pe fund și cu o inscripție caligrafică *Suvenir din Slănic 1905*, un album de familie cu fotografii de domni mustăcioși și de cucoane opulente în imense rochii albe, un serviciu de ceai cu un desen chinezesc, gheișe, umbrele multicolore, fum de țigare, legendă începând pe ceainic și terminându-se pe farfurioara ultimei cești — erau atâtea lucruri acolo, pe care le regăseau intacte și care dacă lui Victor nou venit, nu-i spuneau nimic, celorlalți trei le dădea entimentul de a continua o prietenie abia întreruptă.

Iarna anului trecut cu zăpezile ei mari, cu gerurile ei crunte, cu serile calde din casă, cu tăcerile lungi din jurul mesei, peste care se ridica leneș aburul ceaiului, putea să reînceapă. Ei erau pregătiți să o aștepte.

Poate că oricum Victor n'ar fi întârziat să intre în această alianță sufletească, pe care o găsea gata făcută între Adriana, Cecilia, Gelu și lucrurile din casa Dunea. Recunoștea o atmosferă specială acolo, pe care n'ar fi știut să o numească într'un

Muzeul Digital al Romanului Românesc

fel sau altul, dar care simţea că există. Cum el nu era un om dificil, ar fi deprins repede, şi fără sprijinul cuiva, tonul exact al acelei prietenii. Totuşi întâmplarea veni să aducă un ajutor necerut. Ajutorul avea forma unui caiet de muzică, pe care îl, adusese domnul Dunea, tatăl Adrianei, dela Bucureşti. Fusese acolo în călătorie de afaceri şi voind să-i facă fetei o surpriză, intrase la Feder şi ceruse un caiet de note, cum ar fi cerut o pereche de mănuşi.

„Aş vrea un caiet de note, pentru o fată de 16 ani!"

Vânzătorul îi dăduse un album alb, atrăgându-i atenţia d-lui Dunea că „este tot ce poate fi mai nou". Astfel „Cântecele pentru blonda Agnes" (op. 6) de Cello Viorin ajunseră la D..., într'o după masă de Noembrie, când în casa Adrianei, cei patru prieteni se pregăteau pentru o lungă partidă de tăcere în jurul sobei de teracotă.

Adriana deschise caietul cu neîncredere. Cello Viorin? Nu cunoştea. Citise parcă odată într'o revistă din Bucureşti numele acesta curios, într'o cronică muzicală sau în programul unui simfonic, nu mai ţinea bine minte. Îşi aruncă ochii asupra primei pagini şi neavând curajul să descifreze, lăsă caietul de o parte.

— Am să-l văd eu altădată.

— De ce nu, acum? Încearcă, propuse Gelu.

Adrianei îi era lene să refuze rugămintea, să dea explicaţii, să insiste şi se apropie de aceea de

Muzeul Digital al Romanului Românesc

pian. Își plimba mânile într'o doară pe clape și pe urmă prinse din mijlocul unei pagini, întâmplător deschise, o frază și o duse până la capăt.

Nu era urît. O reluă. Câteva acorduri simple, o pauză, câteva arpegii. Un joc mic de sunete, o glumă, un nimic.

„Amuzant", spuse Adriana întorcându-se spre ascultătorii ei, văzu cu bucurie că surpriza lor era la fel de mare ca a ei. Cecilia surâdea. Gelu părea mirat și o ruga din ochi să continue.

Fata se hotărî să cânte serios și cercetă câteva clipe caietul din scoarță până în scoarță. Pe alocuri, unde descoperea un fragment mai limpede, îl încerca provizoriu cu o singură mână și sunetele acestea, ciugulite de ici de colo, se urmăreau cu o uimitoare variație de ritm. Era parcă un joc de mici surprize și ar fi fost cu neputință să prevezi modulația melodiei ce avea să urmeze.

Abia când această sumară trecere în revistă fu terminată și când Adriana cântă în întregime și în ordinea lor firească, toate cântecile caietului, ea își dădu seama că se înșelase. Nu, nu era un joc de surprize. Nu era nici măcar o suită de mici melodii plăcute. Era ceva mai dificil și mai complex, mai greu de înțeles și poate mai puțin frumos decât i se păruse întâi. Toate acele mărunte bijuterii sonore, pe care le remarcase la prima vedere, nu erau în întregul bucății decât simple detalii, ce treceau aproape neobservate. Note marginale, ornamente secundare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Accentul cădea pe o frază muzicală mai obscură, care revenea insistent, lipsită de frumuseţe, lipsită de melodie.

Era o decepţie şi îi venea greu să o mărturisească. Ea cânta ca să înţeleagă. Ori aceste „Cântece pentru blonda Agnes", clare întâi, se complicau pe măsură ce le descifra şi se adunau să ascundă lucruri, ce scăpau atenţiei ei.

„Voi pricepeţi ceva?"

Nu, nici ei nu pricepeau nimic. Totuşi. în ciuda acestei prime încercări, care dăduse greş, „Cântecele pentru blonda Agnes" deveniră curând un semn în întrunirile lor. Mai târziu, iarna aceea care avea să treacă repede şi să aducă schimbări în viaţa lor a tuturor patru, avea să fie evocată de una din acele melodii, atunci descifrate. Era deajuns să asculte o pagină, era deajuns să-şi amintească o frază, pentru ca deodată serile acelea de prietenie nesigură, de aşteptări confuze, să reapară într'o imagine veche. Poate numai din curiozitate sau pe urmă din simplă obişnuinţă, Adriana reluase în zilele următoare caietul lui Cello Viorin şi îl cântase prietenilor ei.

Ii plăcea? N'ar fi ştiut să spună. Simţea însă în acele acorduri obscure ceva care răspundea liniştii lor. Probabil că nu era muzică adevărată (cel puţin Mademoiselle Aurore Vital o spunea răspicat şi cu toată indignarea unei bune profesoare), dar cântându-le, Adriana avea impresia că trece pe lângă un mister nedeslegat, un mister ce se

Muzeul Digital al Romanului Romanesc

ascunde și se refuză, dar care s'ar putea lumina odată, dintr'o parte.

Până atunci se juca cu el și degetele ei întârziau pe clape, așteptând până la urmă deslegarea.

„Cântecele pentru blonda Agnes" aveau parcă nehotărîrea prieteniei lor. Erau și între ei patru atâtea lucruri neexplicate! Ce îi aducea acolo pe ei, atât de deosebiți unul de altul? De ce întâlnindu-se aveau impresia că se ascund, de ce despărțindu-se aveau sensația că se pierd?

Rămâneau ceasuri întregi la locurile lor, pe care nu le schimbau niciodată între ei, ca și cum așezarea lor în cameră ar fi avut un înțeles anumit. Așteptau să vină seara, își urmăreau în obscuritate conturul trupurilor ce se stingea. La ceasurile patru, lumina scădea pe fereastră.

Ploaia cădea afară la fel, nici mai tare, nici mai încet de cum începuse, ploaie lungă și indiferentă de toamnă.

Într'un colț al odăii, umbra teracotei creștea caldă, opacă, vibrând de un sgomot surd ca al ghiocurilor.

O mișcare, un pas, o mână ce se ridica, se auzeau distincte, cu o intensitate disproporționată, ca într'o casă deșartă. Aveau în tăcerea aceea o plăcere neformulată, un fel de voluptate fizică pe care o regăseau ori de câte ori, ziua pălind pe fereastră, lucrurile își alungeau umbrele pe covor.

De câte ori nu încercase Adriana să surprindă

Muzeul Digital al Romanului Românesc

acest minut de emoție, ca pe un intrus, și să-l întrebe?

Dar farmecul era rupt la întâia întrebare și se găseau toți patru, unul înaintea altuia, străini și puțin rușinați, asemeni unor amanți, în fața unui pat răvășit, după o noapte de iubire.

Se despărțeau atunci repede, evitându-și privirile.

Iar a doua zi, în același loc, la același ceas, așteptau o mică minune care venea și trecea neschimbată.

Ar fi vrut s'o oprească, dar ea trecea pe alături, asemeni cântecelor blondei Agnes, când ultimul lor acord fusese cântat.

* * *

S'ar fi spus că un cerc despărțitor se strânge în jurul lor. Viața lor de totdeauna rămânea afară, departe. Școală, familie, cărți, întâmplări, toată această mică vâltoare de fiecare zi, nu ajungea până la ei decât scăzută, ca de partea cealaltă a unui zid. Nesimțit, legăturile lor cu lumea se desfăceau. Ceea ce se petrece dincolo era indiferent. Totul trecea neaderent, fără urmă, ca un bob de mercur pe o sticlă lustruită. Sâmburele vieții lor rămânea arzător acolo, între ei, la întâlnirile lor. Realitatea era asta. Restul se adâncea într'un somn nepăsător, ca iarna grea din oraș.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Nu observase nimeni nimic. Numai Buță, fără să priceapă ce se petrece anume, simțea că ceva se ridică între ei și el. Se lovea berbecește de o piedecă ce-i sta în cale.

El care știa să-și facă loc cu coatele și să-și introducă ființa lui grea ca un sac cu tărîțe, oriunde, între rochii albe sau între mâni murdare, rămânea neputincios afară.

Izolarea prietenilor lui nu era vizibilă: porțile păreau deschise. Dar dacă încerca să le treacă, pasul lui obișnuit să izbească și să calce, se împotmolea ca într'un fel de pâslă. Pentru întâia oară de când se știa, Buță simți că sunt lucruri, ce pot trece mai înalt decât mânile lui.

Dădea târcoale acestui cerc nevăzut și căuta inutil pe undeva o spărtură. Se vedea rămas singur, în iarnă, pe uliți goale, cu buzunarele pline de cărți, pe care nu mai avea cui să le dea, lăsat dincolo de un prag prea înalt pentru el.

Avea uneori dorința de a se opri lângă soba lor caldă, la masa lor de ceai și gândul ăsta trezea în firea lui lemnoasă un fel de vagă tristețe. Nu era deadreptul o înduioșare. Își bătea joc de asta. Dar lenea lui mare se simțea bruscată, acum când trebuia să renunțe la prietenii și obiceiuri vechi.

Era necăjit simțind o rezistență, pe care nu o putea defini. Ar fi încercat să lupte, dar cum să lupte împotriva unei păreri? Căută să se apropie iar de Gelu și Victor, insistă, ademeni. Recurse la mijloace umilitoare: voi să le facă confidențe asu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

pra afacerilor lui, fu de o dărnicie exagerată, le aduse cărți noui și scumpe. În îndârjirea lui de a recâștiga o prietenie pierdută, nu înțelegea că excesul acesta poate fi supărător și mijloacele lui venale, neeficace. Trecu la reproșuri. Avu o dezolare de amantă părăsită, făcu scene, ceru jurăminte. Prietenii lui îi răspundeau că nimic nu e schimbat, că totul se petrece ca mai înainte, că el se înșeală. Îi cerură dovezi: ce fapt îi arăta lui că lucrurile s'au schimbat? Buță nu știu să răspundă, fiindcă într'adevăr nu vedea nimic precis, niciun cuvânt, niciun gest. Și totuși...

Venise de câteva ori în casă la Adriana. Fusese chemat acolo din politeță și primise. Îi găsea pe toți patru acolo și simțea că, intrând, el întrerupea ceva. Ar fi vrut să știe ce, ar fi vrut să rămână neobservat într'un colț, să bage de seamă și să înțeleagă. Dar prezența lui era scărțăitoare. Băieții se sileau să vorbească, fetele să cânte la pian, toată lumea să fie veselă și nepăsă. toare. Dar totul era fals. Buță rămânea totuși până seara târziu, bucuros să le strice ziua. Îi privea cum se despart atunci necăjiți și el le vorbea cu candoare despre o mie de lucruri indiferente. Descoperea în jocul acesta o nouă voluptate. Recăpăta sentimentul superiorității lui.

Dacă ar fi avut cui, ar fi spus ca altă dată:

„Și ei cred că își bat joc de mine"!

Se făcea că nu înțelege ostilitatea lor. Cu cât erau ei mai încruntați, cu atât era el mai afabil.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Dar în curând, ceilalți se apărară brutal. De cum îl vedeau intrând pe ușă. Gelu și Victor se ridicau, spuneau că sunt ocupați și se pregăteau să plece. Astfel era și el nevoit să se ducă odată cu ei, știind totuși că îl vor lăsa singur pe stradă și se vor întoarce în ascuns. Nu mai avea deci libertatea de a-i pândi.

Intr'o zi, tocmai când era gata să plece, apropiendu-se de Adriana să-i spună ziua bună, rămase deodată cu mâna suspendată în aer, căută cu o privire fixă împrejur, încercă parcă să facă un semn și căzu jos pe podele. Fruntea plezni surd și trupul se întinse fără încordare, dintr'o singură bucată ca un butuc dărâmat. Il ridicară înspăimântați și îl culcară pe canapea. Adriana aduse apă și colonie. Victor îi desfăcu gulerul tunicii și îl scuturâ de umeri. Cecilia, palidă, își frângea mânile și se plimba cu pași mărunți dela o fereastră la alta.

Numai Gelu rămase într'un colț, încruntat, privind scena. Buță își reveni cu greu. Vorbea împleticit, cu un efort vizibil, cu pauze mari, respirând greu. Își ceru iertare.

„E o boală veche. Mi s'a mai întâmplat acasă... acum vreo trei ani... doctorul zicea că-s anemic... nu dorm noaptea.. citesc prea mult... vă rog să mă iertați... e ridicol... dacă aș fi știut..."

Adriana îl implora să tacă. Nu e vina lui doar. Să stea liniștit, să bea o ceașcă cu ceai cald, să se odihnească acolo cât o voi și mai târziu, seara,

Muzeul Digital al Romanului Românesc

au să-l ducă băieții acasă. El nu avu putere să-i mulțumească, dar îi surâse blând, recunoscător.

Buță se însănătoși repede și după câteva zile fu refăcut. Era mai palid însă decât înainte și uneori se vedea că umblă greu, puțin aplecat într'o parte, deși el pretindea că nu mai are nimic. Ceva părea rupt în el. După vreo zece zile, într'o după masă, tot în casa Adrianei Dunea, avu un acces asemănător, mai grav chiar. Căzu la fel, desarticulat, pleznind aerul cu brațele lui grele, rupte parcă de trup. Era o cădere de bou înjunghiat, o cădere masivă, grea, înăbușită.

Când îl ridicară, avea buzele albe și ochii ficși. Pe obrazul lui gros și mare se săpa o expresie de durere, care îl făcea aproape frumos. Gelu ceru să-l conducă el singur acasă și îi făcu semn lui Victor, să-i lase împreună. Îl duse cu greu lângă el, îl rezemă de brațul lui, îl purtă prin zăpadă cu băgare de seamă. Când ajunseră, îl rezemă de poartă, îl întrebă dacă mai are nevoie de ceva și pe urmă cu același glas, fără tranziție, adăugă:

„Și viitorul acces, potrivește-l să nu mai fie în casa domnișoarei Dunea".

Buță tresări. Un moment se întrebă dacă trebue să înțeleagă, dacă trebue să se indigneze. Dar înainte de a putea lua o hotărîre, Gelu adăugă privindu-l drept în ochi, fără cruzime, camaraderește.

— „Renunță, Buță. Nu zic, experiența e frumoasă și aproape izbutită. Dacă n'ai fi făcut exces

Muzeul Digital al Romanului Românesc

de simptome ar fi fost chiar perfectă. Dar mi te pui în cale. Şi noi doi nu eram obişnuiţi să facem experienţe unul pe seama celuilalt".

Fu în iarna aceea ultima vizită, a lui Buţă în casa Adrianei.

* * *

Rămâneau deci din nou singuri, liberi să continue jocul început. Nu pentrucă ar fi vrut să se ascundă, îl îndepărtaseră pe Buţă. Ceea ce făceau, li se părea firesc. Ar fi primit noui tovarăşi în jocul lor, dacă ar fi ştiut să-i înveţe regulile sufleteşti. Dar Buţă n'ar fi ştiut niciodată să le deprindă. Simpla lui prezenţă, obtuză, opacă, noduroasă, oprea visul în loc. Il lăsaseră de aceea dincolo de cerc.

Era de sigur mai bine aşa. O mobilă deplasată un obiect nou, un covor pus altfel decât de obicai, îi supăra, îi întârzia, le oprea inutil atenţia. Lucrurile făceau parte din tovărăşia lor şi găsindu-le totdeauna la fel, ei citeau în această neschimbare exterioară un semn de constanţă. Veneau de afară cu senzaţii vioaie de iarnă şi stradă: aflau în acea odaie culori şterse, o lumină scăzută, o căldură moale de alcov. Era acolo un calm fizic. Se lăsau în voia lui cu un sentiment precis de cufundare.

Zgomotele ulităelor înzăpezite din care veneau, se pierdeau învătuite, ireale aşa cum gâlgâie apa

Muzeul Digital al Romanului Românesc

în urcehea înotătorului afund. Erau cele din urmă amintiri dintr'o lume, care înceta în pragul odăii lor. Incepea o legendă în care credeau şi în care fiece detaliu îşi avea înţelesul lui.

Nimic nu venea să schimbe această nouă ordine de senzaţii.

Zilele treceau egale. Cea de azi îi găsea acolo unde cea de eri îi lăsase. Foile calendarului căzdeau una după alta. Minutarele ceasului se învârteau să măsoare un timp, care nu era al lor. Ei rămâneau la fericirea lor fixă. Nu mai aveau nimic de aflat, nu mai era nimic să-i surprindă. Erau porniţi pentru un timp, ce nu mai trebuia să sfârşească.

Spre sfârşitul lui Februarie, zăpezile începură să scadă. Un soare tânăr scăpa uneori prin pânza cenuşie a cerului şi lumina deodată oraşul. Se auzea apa picurând pe streaşini.

Intr'o zi avură brusc sensaţia că jocul lor se sfârşeşte. Era în casă un aer de lenevie şi oboseală, pe care nu-l cunoscuseră până atunci. Simţeau nevoia — şi pentru simbol şi pentru mişcare — să deschidă ferestrele.

Gelu observă lângă el, pe divan, în obscuritate, un trup pe care îl simţea cald de altă căldură decât aceea a odăii.

Pentrucă era aproape, întinse mânile şi îl strânse în braţe până întâlni o altă răsuflare. Atunci abia băgă de seamă, că o ţine în braţe pe Adriana.

O sărută.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

CAPITOLUL VII

Evenimente în oraş

Abia atunci, în primăvară, luară cunoştinţă de câteva lucruri ce se întâmplaseră în oraş, fără ca ei să le fi luat în seamă. Erau ca după o lungă absenţă, curioşi să afle veşti noui şi amănunte. Câtă vreme ţinuse izolarea lor, tot ce se petrecea li se părea străin şi neînteresant. Acum reintrau în viaţa oraşului.

Evenimentul mare, discutat pretutindeni, era nunta Elisabetei Donciu. Se mărita cu un om foarte bogat, stăpânul unei imense fabrici de prosoape. Era aproape un nume celebru. Cine nu cunoştea prosoapele moi, cu două dungi *orange* pe margini şi cu marca (marcă depusă) brodată în colţul din dreapta: *„acesta este un prosop Iliescu-Bardă"?* Cine nu văzuse la Bucureşti pe ferestrele tramvaelor, capul acela blond de femeie frumoasă indicând din ochi inscripţia de alături: *„Vrei să fii frumoasă? Intrebuinţează numai prosopul Iliescu-Bardă!"* Şi cine nu rămăsese puţin visător în faţa acelui afiş, de culoare roşie-pală, evocatoare

Muzeul Digital al Romanului Românesc

de alcovuri: *„Doamnă, pentru toaleta D-v. intimă, prosopul Iliescu-Bardă, e o necesitate"?*

Poate că în hotărîrea Elisabetei, notorietatea acestui nume fusese un argument. Lumea vorbea despre o căsătorie silită: domnul Donciu își vânduse prost cerealele în toamnă, iar guvernarea partidului părea că se sfârșește. Prefectura nu era o situație stabilă. Gelu ar fi vrut să creadă în adevărul acestui svon. I se părea imposibil ca vara lui să se mărite de bună voie cu primul venit. Încercă de câteva ori să-i spună Elisabetei un cuvânt de ironie, s'o întrebe despre logodnicul ei, să-observe un gest ridicul sau o vorbă proastă. I se răspunse cu o tăcere îndârjită, al cărui sens era limpede: glumele s'au sfârșit. Elisabeta își iubea logodnicul. O spunea și o arăta. Îl săruta în public, când venea la D... Îi telefona zilnic și îi scria, când se întorcea pentru afaceri, la București. Îi lăuda automobilul, 'i expunea cravatele, îi mângâia freza. Îl asculta cu afecțiune, cu interes, îi repeta cuvintele de spirit, îi cita preceptele.

„Jean a spus..."

Și Jean, măgulit, dar sobru, o bătea pe spate cu un gest de proprietar. Gelu renunță. Ar fi suferit altădată dar gândurile îi erau acum altundeva. Îi fu doar necaz. Își rări vizitele în casa Donciu. O ocoli pe Elisabeta, îl ignoră pe logodnicul ei. Unei cucoane, care îi ceruse vești despre verișoara lui, el îi răspunse:

„Domnișoara Donciu? Se mărită cu un afiș".

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Vorba avu succes și circulă câteva zile prin oraș. Un binevoitor o comunicase poate în casa prefectului, căci relațiile lui Gelu cu familia Donciu încetară brusc.

* * *

Al doilea eveniment al târgului, mai puțin personal, dar la fel de cunoscut, era brusca glorie a lui Cello Viorin. Adriana auzi cu surprindere în casele colegelor ei. „Cântecele pentru blonda Agnes". Toată lumea bună le fredona. Toate fetele triste le cântau. Se spunea la Institut, că Joia după masă, când Soeur Denise o primea pe Lucreția Ginulescu, amândouă cântau la patru mâini „Cântecele". Călugărița directoare le-ar fi găsit odată plângând și le-ar fi certat aspru.

Pe Strada Mare, la fotograf, în timp ce într'una din vitrine era expus ultimul portret al Elisabetei Donciu cu logodnicul ei, în cealaltă vitrină, se putea vedea portretul unui domn brun și, pe o bandă albă, o inscripție: „concetățeanul nostru, compozitorul Cello Viorin".

Într'adevăr se descoperise că tânărul muzician locuise pe vremuri la D... Întâmplarea era puțin penibilă pentru orgoliul orașului, căci Cello Viorin fusese obligat să plece de acolo în împrejurări, pe care nu le uitase probabil. E drept că pe vremea aceea nu se chema decât Tache Poporeață și nu era decât funcționar la prefectura județului. Funcționar prost se vede, fiindcă obsedat de muzica

Muzeul Digital al Romanului Românesc

pe care o scria singur, neştiut în mansarda lui, i se întâmpla uneori să încurce registrele prefectului. Fusese totuşi suportat acolo din obişnuinţă. Într'o bună zi, partidul domnului Donciu ajunse pentru prima oară la guvern, pentru exact trei săptămâni. Prefect, domnul Donciu, avu în această întâie trecere a sa prin fruntea judeţului, destul timp ca să facă o reformă serioasă: copistul Tache Poporeaţă fu concediat. Dar de sigur n'ar fi fost, dacă s'ar fi bănuit că acest funcţionar zăpăcit şi cu nume ridicul, va fi cândva compozitorul Cello Viorin. Oraşul D... îşi plătea acum ingratitudinea.

Gloria muzicianului era fervent servită. Nu toată lumea înţelegea farmecul curios şi puţin complicat al acelor melodii, dar nu era om să nu înţeleagă şi să nu compătimească cu povestea tristă a autorului lor.

„Băiatul ăla slab cu ghetele scălciate şi coatele peticite? Care trecea în fiecare dimineaţă peste drum de noi, într'un pardesiu negru? Care a căzut odată în centru de-a râs toată lumea?"

Da băiatul ăla. Amănuntele acestea emoţionau. Gloria lui Viorin era datorită lor. Dacă ascultându-i cântecele, vreun domn serios sau vreo doamnă grasă se simţeau înduioşaţi, era nu din cauza melodiei lor, cât din cauza acestor amintiri mărunte. Adriana era iritată de această glorie publică. Se obişnuise cu gândul că melodiile lui Viorin îi aparţineau. Acum însă, când tot oraşul spărgea seara în grădină, alune, în ritmul lor, ea avea impresia

Muzeul Digital al Romanului Românesc

că odată cu muzica aceea se degradează și amintirile ei.

Era la D... un singur om, care nu suferea gloria lui Viorin, Buță. El, de obiceiu calm și răbdător, se înfuria când îi auzea numele.

„Ce, caraghios, spunea el cui voia să-l asculte. Cello Viorin! Eu la muzică nu mă pricep, dar știu să miros oamenii după nume. Dobitocul ăsta a avut norocul rar să se cheme Tache Poporeață. Gândește-te la curajul de a purta asemenea nume, de a iscăli cu el un cântec de dragoste, de a-l pune pe buzele fetelor, de a-l tipări cu litere mari pe afișe. Tache Poporeață! Ar fi avut humor. Cello Viorin e sinistru! nume de contrabas, nu de om.

Uite eu nu sunt ambițios. Dar dacă aș vrea să fac: ceva de soiu în lumea asta, ar fi numai pentru plăcerea de a-mi striga numele în auzul tuturora: Buță!

O fi el urît, dar e bărbătesc. Nu plânge nicio fată pe umărul unui bărbat, pe care îl chiamă Buță".

Dar nu sta nimeni să-l asculte. Era o calomnie sau o glumă. Uneori pe stradă, după masă, când soarele bătea tare și curțile erau deșerte, se auzeau dintr'o casă sau din alta, pe o fereastră deschisă, câteva note de pian, clape atinse întâmplător de o mână leneșe, o gamă, un acord și pe urmă, dela sine, cântecul cunoscut al blondei Agnes se înfiripa și acordurile lui curioase răsunau afară, pe stradă, unde nu era nimeni să le asculte.

Spre vară, fu vorba în oraș de o invitație, care

Muzeul Digital al Romanului Românesc

să-i fie făcută oficial compozitorului. Prilejul era bun. De vreme ce Elisabeta Donciu se mărita, audiția muzicală a elevelor domnișoarei Vital nu mai putea să aibe loc ca anul trecut în casele prefectului. Lumea bună era îngrijorată, dar soluția fu găsită repede. Dacă s'ar creea o asociație muzicală a comunei? Doamna Rozalia Donciu sugeră ideea și primi prezidența de onoare.

Astfel, „Societatea Melodia, pentru propășirea gustului muzical" luă ființă într'o zi de Mai. Concertul de inaugurare trebuia să aibe loc spre sfârșitul lunii în sala cinematografului.

Invitat, Cello Viorin primi cu plăcere, fără să amintească măcar pe departe de vechile lui necazuri.

Fu o seară frumoasă. Sala plină până la ultimul loc, vuia de așteptare și voie bună. Se admirau rochii noui, se schimbau saluturi afabile dela o loje la alta, se discuta prin semne între loji și parter. Când luminile se stinseră, nu se auzea decât o singură răsuflare: ca un singur om, orașul își aștepta eroul. Scena rămase deșeartă câteva clipe și această întârziere încorda atenția publicului. Când în sfârșit Cello Viorin intră în scenă o salvă de aplauze îl întâmpină.

Omul rămase ezitând, aproape de culise și avu un surâs timid, puțin jenat. Se apropie de pian cu un gest ce îi contracta umerii, de parcă ar fi mers lipit de-a-lungul unui zid. Era un tânăr cuminte, fără niciun semn exterior, care să-i indice calita-

Muzeul Digital al Românului Românesc

tea de artist. Ar fi fost chiar frumos, dacă o grimasă ce se plimba între umerii obrajilor, nehotărîtă, dacă trebue să fie zâmbet sau încruntare, nu i-ar fi schimbat trăsăturile. Era vădit că se simte prost. Cântă nemulțumit de cum cânta și toată lumea găsi că a fost admirabil. Prefectul cel puțin i-o spuse tare și în auzul tuturor, în antract.

In a doua parte a programului, Adriana Dunea, aleasă între toate elevele ei de M-elle Vital, cântă la pian Cântecele pentru blonda Agnes. Cello Viorin chemat la rampă de strigătele publicului, îi mulțumi Adrianei și îi sărută mâna pe scenă.

Sala aceea adâncă, în care nu izbutea să recunoască nicio figură cunoscută, strigătele care veneau de acolo copleșitoare, luminile rampei, rochia ei albă, culisele din jur, pe unde se vedeau umblând diverși oameni ocupați, pianul negru de care se răzimase și domnul din față, aplecat o clipă asupra mâinii ei, — Adriana nu avea să uite nimic din această vâltoare de imagini, care se ridicau de pretutindeni amețitoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/din-1933-1947

CAPITOLUL VIII

Intre Vii

Viia vie face aproape de D... un ocol neprevăzut Firesc, această apă sprintenă, care coboară din spre izvoare drept, ca pe o largă scară perpendiculară, ar fi trebuit să-şi urmeze drumul spre Dunăre şi să-l temine în mai puţin de douăzeci de kilometri. Nu era nimic aici să-i fi stat în cale. Totuşi drept la această răscruce, de unde încep întâile uliţi mărginaşe ale oraşului, apa se domoleşte deodată, albia i se lărgeşte, malurile devin joase. Cursul Viei face un cot şi pe urmă se opreşte ezitând: aici se desface cu o lene vizibilă un braţ de apă ce se tărăşte departe între sălcii. Viia moartă. Braţul se adânceşte pe un drum chinuit şi ca să reîntâlnească albia principală a râului, descrie un arc de câţiva kilometri, închizând astfel la mijloc o mare insulă cu arbori şi plante de apă.

Mai de mult, înaintea războiului, primăria voise să transforme pădurea dintre Vii într'un parc public. Se începuseră lucrările, se tăiase o alee principală ce despărţea pădurea în două şi o mare alee

Muzeul Digital al Romanului Românesc

circulară ce desemna conturul insulei. Lucrările fuseseră însă întrerupte de războiu şi mai târzie proiectul uitat. Prima oară când Gelu o duse pe Adriana spre Vii, fusese mai demult, într'o zi de Martie. Fetei nu-i plăcuse locul. Bătea un vânt rece dinspre pădure şi ramurile goale din jur se loveau cu un sunet rece, lemnos. De pe podul înalt ce ducea spre insulă, priveliştea fusese tristă. Era numai apă împrejur, o apă cenuşie şi repede ce ducea cu ea ierburi, rădăcini şi bucăţi de ghiaţă, le învârtea în ochiuri rare şi le izbea pe urmă de mal, la cotitură. Adriana căutase atunci neliniştită spre oraş, ca şi cum ar fi vrut să se asigure de apropierea lui ocrotitoare. Era acolo, înalt, cu străzile cunoscute, cu oamenii ştiuţi, cu turlele albe ale bisericii.

Gelu îi spuse că nicăiri nu se simte mai liber decât acolo spre apă, între Vii.

„Nu simţi? Miroase a coaje de copac".

Venise acolo de când era mic, vâslise, aruncase undiţa în apele stătătoare ale Viei moarte, înotase. Îi plăcea vântul acela rece de Martie care îi lovea obrajii şi îi dilata nările, îi plăcea malul stâng, aşa cum era gol, fără copaci, fără frumuseţe.

Adriana se silea să-l asculte cu atenţie, dar aprobarea ei era tocmai de aceea prea directă şi Gelu, înţelegând că lucrurile acestea îi sunt ei indiferente, schimbă vorba şi nu-i aminti de plimbările spre Vii.

Dar, mai târziu, în vară, reveniră, la început

Muzeul Digital al Romanului Românesc

din întâmplare, pe urmă câştigaţi cu totul de liniştea locului şi de frumuseţea lui puţin sălbatecă.

Era anume într'o seară de Iulie. Ieşeau dela cinematograf unde fuseseră cu Cecilia Coteanu şi Victor Ioanid. (Rudenia dintre Cecilia şi Gelu îndreptăţea în ochii lumii, ieşirile acestea târzii, în grup). Era o noapte caldă, greoaie. La ceasurile 11 părea a nu fi încă bine întunerec. Cerul era aburit de cald ce era. Numai stelele aveau o strălucire intensă aproape nereală în atmosfera aceea leneşă, apăsătoare. Se opriră toţi patru la un colţ, nehotărîţi. Se gândea fiecare la odaia înăbuşitoare unde trebuia să se întoarcă, la patul prea cald, la fereastra deschisă prin care nu venea recât o adiere fierbinte de pavaj încins. Din spre grădină se auzea un marş de muzică militară.

„Dacă am merge spre Vii"?

Propunerea era întâmplătoare, neconvinsă. Fetele o primiră cu entuziasm. Era oricum un lucru de făcut, un ceas de pierdut înaintea întoarcerii acasă. O luară pe străzi lăturalnice. Erau toate goale şi felinarele rare luminau din când în când un zid alb, o curte deşeartă.

Adriana şi Gelu mergeau înainte, vorbindu-şi rar, ascultând doar bătaia tocurilor pe asfalt, sunet ce părea la acea oră, în marea tăcere din jur, curios. Din urmă se auzeau paşii Ceciliei şi ai lui Victor, într'o cadenţă rară de gamă cromatică. Din când în când sgomotul acesta se oprea, urma o pauză lungă şi pe urmă reîncepea la fel. Adriana

Muzeul Digital al Romanului Românesc

bănui ce poate însemna o asemenea pauză şi la cea mai apropiată oprire întoarse discret capul: drept sub bătaia unui felinar, Cecilia şi Victor se sărutau lung, fără precauţii.

„Aşa dar şi ei" gândi Adriana. Îi spuse lui Gelu şi râseră împreună. Cecilia şi Victor, văzându-se descoperiţi, grăbiră pasul şi ajungându-i din urmă îi priviră jenaţi. Pe urmă, înţelegând, făcură haz toţi patru.

„Ei da...", spuse Cecilia, „ei da"... şi nu ştiu cum să mai continue.

Aproape de Vii noaptea era mai neagră şi mai calmă. Casele se răreau, locul se lărgea spre vale. Nu venea de acolo nici măcar foşnetul obişnuit al trestiei. Doar uneori de aproape, se auzea gâlgâitul apei la ochiuri. Rămaseră pe malul stâng, tăcuţi, până ce ochii li se obişnuiră cu întunerecul. Începeau să distingă dincolo, peste apă, umbrele mai negre ale pădurii. Un copac ieşit afară din rând, rătăcit la un colţ al insulei, se vedea acum bine, cu ramurile deschise lungi spre apă şi trunchiul frânt dela jumătate. Era o nemişcare deplină. Când trecură podul spre insulă, tăcerea li se păru de acolo vastă, înfiorată.

În pădure, deşi mai neagră, noaptea era mai puţin densă. Plutea ceva înviorător acolo sub copaci, Poate aroma vegetală a locului. Poate numai apropierea apei, ascunsă în umbră, dincolo de arbori, dar pe care o ghiceau după bătăile ei rare în mal.

Uneori, cineva călca peste o ramură uscată ce trosnea și Cecilia, sperioasă, țipa neștiind ce se întâmplase. Țipătul ei răsuna liber ca o chemare de pisică sălbatică.

„Ce e? Ce e"?

Nimic. Nu era nimic. Era numai noaptea adâncă din jur, era somnul copacilor, era pulsul surd al apei, era liniștea lor.

Adriana îi luă brațul lui Gelu. El o opri în loc, îi lăsă pe Cecilia și pe Victor să se depărteze și pe urmă brusc, întoarse capul spre ea să o sărute, dar cum ea nu prinsese de veste și nu avusese când să se îndrepte spre el, buzele lui îi atinseră în grabă umărul obrazului și alunecând, se puseră calde pe lobul urechii ca pe o altă gură. Adriana își înăbuși un strigăt. Era un fior scurt, o linie de frig ce îi trecu pe spate, îi îndoi genunchii, îi opri respirația. Se atârnă tremurătoare de gâtul lui Gelu și pentrucă îi era rușine să-l muște, îl sărută cu desnădejde.

* * *

O întâmplare neașteptată adăugă plimbărilor între Vii un farmec nou. Domnul Donciu pleca în străinătate cu nevasta, ca să-și întâlnească undeva în Germania, fiica și ginerele, duși mai de mult în voiaj de nuntă. Automobilul prefecturii rămânea liber. Cineva, un binevoitor, îl convinse pe prefect că un automobil neîntrebuințat se strică.

„Sigur, ca viorile și ca gramofoanele. Nu știi d-ta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

că o vioară de ce cânţi pe ea mai mult, de aia se face mai bună"?

Prefectul nu ştia, dar află atunci. Căută deci un om de încredere şi tocmai când era mai necăjit, neştiind cui ar putea să-i încredinţeze pe vară maşina. Gelu se oferi desinteresat.

„Uite, am să-mi fac eu timp şi am să ies din când în când cu şofeurul".

Domnul Donciu îi fu recunoscător.

„Cine spunea că Gelu a vorbit-o de rău pe Elisabeta? reflectă el. E un băiat foarte de treabă".

Gelu îşi îndeplini cinstit promisiunea şi chiar mai mult decât cinstit, căci scotea automobilul în fiecare seară şi îl punea la dispoziţia prietenilor lui.

Se întâlneau toţi patru la Cecilia. De acolo venea să-i ia şoferul. Se aşezau în maşină, cuviincios, „fete cu fete şi băieţi cu băieţi", sub privirea vigilentă a tuturor vecinilor din stradă, ieşiţi afară în faţa caselor, la răcoare. Era, până ce se depărtau spre mahalale, un lung defileu de observatori. Pe la porţi, ieşeau ca din întâmplare, domni în cămăşi ţărăneşti de noapte, trase peste pantaloni, copii care alergau după automobil, mame care îşi strigau înspăimântate odraslele pornite în luptă cu monstrul. Uneori un câine îi lătra lung şi dintr'o curte îi răspundea un gramofon cu pâlnie. Pe urmă, oraşul se linişte a, sgomotele se pierdeau departe, luminile se răreau în urmă şi sclipeau mişcătoare ca dela o fereastră de tren. Brusc, ca şi cum botul

Muzeul Digital al Romanului Românesc

mașinii ar fi deschis-o, valea Viilor se deschidea în față. Se opreau acolo puțin, ca să-și schimbe locurile.

Adriana trecea lângă Gelu. Mică, Cecilia intra întreagă în brațele lui Victor, de unde nu-și mai arăta, decât când automobilul o sguduia la cotituri, zulufii ei blonzi.

Tăceau. Urechea îi se umplea deodată de acea mare liniște vegetală. Mirosea a larg. Automobilul urca întâi pe țărmul stâng în sus, dealungul apei și despărțea astfel priveliștea în două: deoparte casele depărtate ale orașului, de alta umbrele pădurii. Pe urmă se întorceau până la pod, îl urcau cu băgare de seamă și intrau în insulă. Plimbarea acolo era monotonă și fără surprize.

Făceau înconjurul insulei pe o alee circulară, ce le era cunoscută în cele mai mici detalii. Inclinarea unui pom, desenul unei crângi de salcie, un luminiș, un ocol. Puteau să urmărească cu ochii închiși drumul automobilului și Adriana se distra uneori să-l ghicească. Își lăsa capul pe pernele capotei și privea spre cer, urmărind după așezarea stelelor mersul plimbării. Știa astfel dacă se afla la un colț sau altul al insulei. Era un spectacol odihnitor această lungă trecere printre arbori negri.

Silueta lor se desena în întunerec cu o precizie de decor și dacă n'ar fi fost bătaia vântului pe obraji, dacă n'ar fi fost ticăitul regulat al motorului răspândit pe toată valea, ceasurile dintre Vii ar fi fost nereale. Niciun om, nicio vietate. Doar,

Muzeul Digital al Romanului Românesc

departe, luminile oraşului scăpând uneori printre ramuri.

Nici unul din ei n'ar fi ştiut să spună ce anume le plăcea în aceste plimbări monotone. Poate chiar monotonia lor. Serile erau sus în oraş, apăsătoare, prăfuite, pline de sgomote, câini care lătrau, gramofoane, lăutari. Aici însă, între Vii, noaptea era intactă, misterul ei vegetal era întreg.

Opreau maşina în mijlocul pădurii şi coborau să facă pe jos câtiva paşi. Când sgomotul motorului înceta, liniştea locului devenea imensă şi ascultând-o, Adriana îşi spuneau că ascultă însuşi somnul pământului. Se rezema toată de un copac, lăsându-şi trupul să cadă ca o tulpină prea grea. Simţea că acolo, în locul acela, cu rochia ei albă desfăşurată în vânt, cu capul înclinat pe umăr, cu mânile subţiri mângâind coaja aspră a copacului, ea intra în mărimea nopţii, ca un mic detaliu, ca o mică podoabă.

La picioarele ei, întins în iarbă, Gelu se juca cu pantofii ei, îi săruta genunchii, îşi plimba obrajii de-a-lungul ciorapului ei alunecos de mătase. Îi plăcea să-l ştie pe Gelu alături de ea şi ar fi rămas aşa ceasuri lungi cu el, în noapte. Dar curând se auzea apropiindu-se râsul sprinten al Ceciliei, care dispăruse după arbori cu Victor: era semnalul de plecare.

Îşi reluau locurile în automobil şi sgomotul repezit al motorului răsuna iar până departe, la fel. Defilarea pomilor negri reîncepea. Lângă ea, în

Muzeul Digital al Comunității CAMI

obscuritate, Adriana asculta respirația Ceciliei, gâfâită, întreruptă de lungi oftaturi și de rare mișcări. Când se întorcea în brațele lui Victor, se auzea foșnetul rochiei și foșnetul acesta de mătase alunecând pe piele, o enerva pe Adriana.

Uneori, când mașina se smucia din drum, Cecilia scotea un țipăt scurt, alarmată de zguduirea aceasta, care, dând de o parte pardesiul ce o învelea, putea să descopere situații riscate. Intâi Adriana fu necăjită de libertățile prietenei ei, dar privind-o, era mirată de ochii ei nevinovați, de aerul copilăros și sincer pe care îl păstra totdeauna. Când cobora din automobil, Cecilia își aranja liniștită rochia, cu gesturi mărunte, și bătea băiețește din picioare ca să și le desmorțească, cu simplicitatea infinită cu care Adriana văzuse că găinile tinere, în curte, băteau scurt din aripi pe urma cocoșului ce le călcase. Era un gest întâmplător, neatent. Pe urmă râdea.

Adriana se mira numai cum din gravitatea acelor ore calme, cineva putea să aleagă asemenea plăceri echivoce și să fie mulțumit cu ele. Ea se simțea copleșită, supusă. Se rezema de Ge'u, care o îmbrățișa. Locul prea strâmt îi obliga să stea apropiați unul de altul. Ii ghicea prin tunică bustul de băiat și se gândea la al ei, alb, rotund, leneș.

Era poate numai greutatea acelor seri de vară, sau singurătatea locului, sau aroma ierburilor ude, dar Adriana avea sensația că brațele îi cad obo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

site din umeri, că trupul i se desface din încheeturi, că, torturată, carnea aşteaptă dogorîtă de doruri, îndurerată de aşteptări. Atunci cunoscând parcă desnădejdea acelui trup, Gelu îi săruta buzele arse, îi mângâia obrajii, îşi plimba gura pe gâtul ei alb şi cobora jos, pe linia oblică a sânilor.

Târziu, când se întorceau spre casă, Adriana cobora ameţită. Paşii îi erau nesiguri, ochii aveau o strălucire ostenită ce se stingea greu. Nu avea curajul de a se întoarce acasă. I se părea că patul acela mare, în care se regăsea seară cu seară, singură şi fierbinte, o îmbolnăvea.

Umbla de aceea pe jos o parte din drum. Răspundea vag întrebărilor, întorcea neconvinsă sărutările. Uneori se oprea din mers, îşi ridica un colţ de păr ce-i căzuse pe frunte, întârzia gestul şi surâdea fără curaj, inutil.

La culcare, goală în faţa oglinzii, plângea văzându-se frumoasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndri1933-1947

PARTEA TREIA

Muzeul Digital al Romanului Românesc

CAPITOLUL I

Paul şi Lucreţia

In toamnă, la Institut, galbena Lucreţia Ginulescu nu răspunse la apel. Se logodea.

Era întâia care pleca dintre ele şi fetele fură întristate de această primă despărţire. De ce întâmplarea o alegea din acea clasă de fete sănătoarse, tocmai pe ea, fetiţa palidă şi tăcută, cu trupul drept ca o scândură şi cu ochii vineţi, neînfioraţi de nicio chemare? Era o glumă tristă.

Nici Margareta, care nu se sfiia să le spună lucrurilor pe nume şi care odată, mai de mult, strigase în clasă, în gura mare, că salcâmii n'au înflorit niciodată pentru Lucreţia şi n'au să înflorească vreodată, nici ea nu cuteză să râdă.

Lucreţia se logodea cu Paul Mlădoianu, vărul Adrianei Dunea. Se cunoscuseră vag, de demult. Paul o văzuse în urmă cu doi ani la D..., într'o seară de Sâmbătă în centru. I-o arătase Adriana şi o uitase. Pe urmă, o întâlnise într'o vacanţă de

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Crăciun la Bucureşti, în casa unor prieteni. Lucreţia cântase la pian o nocturnă de Chopin, singura pe care o cunoştea, şi Paul aplaudase exclamând întocmai:

„Ce bucată imortală"!

Gazda, o doamnă afabilă, cugetă că din această comună pasiune pentru muzică, s'ar putea naşte o căsnicie. Averile tinerilor se potriveau. Lucreţia avea zestre mare, Paul era un tânăr de viitor. Se vorbi mult timp în familie despre aceasta şi lucrurile se târâgănau, tocmai pentrucă erau prea uşor de făcut şi pentrucă nimeni nu se împotrivea.

Pe urmă hotărîrea fu luată deodată, într'o bună zi. Paul tot trebuia să se însoare mai curând sau mai târziu. Lucreţia tot trebuia să se mărite.

Fata fu chemată telegrafic din Bucovina, unde îşi petrecea cu Soeur Denise, ca în anii trecuţi, sfârşitul vacanţei, la o mănăstire de maici. Răspunsul întârzie câteva zile. Nu se ştia bine ce se întâmpla acolo, de vreme ce nu venea nicio veste. Se spunea că Soeur Denise ar fi căzut bolnavă la pat, că Lucreţia ar fi plâns, că superioara mănăstirii n'ar fi lăsat-o să plece. Legende de sigur, căci după două săptămâni tatăl ei care se dusese după ea, veni cu Lucreţia, puţin mai palidă decât înainte poate, dar gata să-şi iubească logodnicul şi să-şi vadă de trusou.

Soeur Denise însă nu se mai întoarse. Fetelor necăjite, călugăriţa directoare le spuse că frumoasa

Muzeul Digital al Romanului Românesc

lor soră, a rămas acolo, la mănăstirea din munți, să îndeplinească o misiune creștinească și că se va întoarce, într'o zi, mai târziu, spre iarnă, dacă o vrea Dumnezeu...

* * *

Adriana fu surprinsă de întâmplare. I se păreau oricum ciudate ocolurile acestei vieți, care făcea din primul ei iubit logodnicul unei camarade și din cea mai înverșunată rivală o verișoară. Cine ar fi spus, cu doi ani înainte, în seara aceea de vară, când în centru fusese fericită lângă brunul ei văr și când recunoscuse în lume, la o masă depărtată, ochii vineți ai Lucreției, cine ar fi spus că vremea va schimba lucrurile astfel?

Nu era tristă. Paul încetase de foarte mult să-i mai placă. Rădea gândindu-se la eleganța lui de manechin, cu guler colțat și cravată lungă, roșie, cu ghetre albe și baston, cu părul lucind de cosmetic și cu ochii închiși pe jumătate, când voia să fie distins. Nu-l regreta deci. Dar rămânea puțin gânditoare în fața acestor schimbări neașteptate.

Uneori se vorbea în familie cu indiferență, în trecere, despre o fată sau alta din oraș: „S'a măritat". Vorba era aruncată ca atâtea altele, dar dela locul ei, Adriana o prindea ca pe o cheie de mister, o păstra în gândurile ei, o desfășura într'o serie de imagini, ce o tulburau. „S'a măritat" nu-i evoca festivități de nuntă, voiajuri, trusouri. Căsătoria nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc

era pentru ea, ca pentru toată lumea, o instituție, ci o taină. O taină, care în cazul special al Lucreției și al lui Paul devenea cu atât mai tulburătoare, cu cât amândoi îi erau cunoscuți. Își amintea trupul subțire al Lucreției, așa cum îl văzuse odată la baie, ud, cu apa curgându-i șiroaie pe umeri, pe spate, de-a-lungul coapselor trase. Nu știa de ce, dar între brațele păroase ale lui Paul, nu și-o putea închipui decât ca atunci, udă, lunecătoare, gata să-i scape între degete. Imaginea aceasta o înfiora. Se gândea cu o emoție confuză, că întâmplarea ar fi putut să o aleagă pe ea, că deslegarea ei trupească ar fi fost apropiată, că visurile ei torturate din fiecare noapte ar fi luat acolo sfârșit.

Ochii îi ardeau mari și pleoapele stăteau să cadă.

— De ce îți sclipesc ochii, Adriana?

— Pentrucă te iubesc, iubitule.

Adriana își crea adevărurile pe măsură ce le rostea. Îi spusese lui Gelu că îl iubește și poate că înainte de a-i răspunde, gândurile ei erau în altă parte și sufletul ei indiferent, dar în acel moment îl iubi. Își îndreptă spre el privirea și îl găsi în fața ei surâzător. Îi fu recunoscătoare pentru dragostea lui evidentă, pentru bucurie ce i se citea în obraz, pentru încrederea ce o păstra în ea. Îl sărută și fu fericită. O măgulea oricum gândul că cineva trăiește pentru ea și că o viață străină se îndreaptă după a ei.

„Am început să citesc timpul după tine", îi

Muzeul Digital al Romanului Românesc

spuse el într'o zi, când intrase pentru câteva minute să-i spună ziua bună și o găsise într'o rochie cu mâneci lungi.

„Uite, abia acuma văd că a venit toamna, și doar erau pe stradă destule frunze căzute, ca să mi-o arate. N'am să-ți mai sărut brațele până târziu, în primăvară. E trist, nu?"

Râse totuși și îi spuse că rochia aceea de lână îi plăcea. Era scurtă și genunchii se vedeau rotunzi în mers. Avea o culoare gris ștearsă, care îi dădea stofei din apropiere o nuanță caldă, dogoritoare.

Incepea iarna, timpul lor.

Adriana fu consolată. Reluă obiceiuri vechi, care îi erau plăcute. Acele după amiezi de iarnă, întrunirile lor știute, râsul scurt al Ceciliei, aroma ceștilor cu ceai, intrările rare ale lui Buță, care poposea cinci minute din hoinăreala lui eternă, spunea un cuvânt misterios și pleca, toate aceste lucruri mărunte o preocupau destul. Erau bucurii certe, pe care nimeni nu le amenința, bucurii casnice, fără patetism, fără crize. Poate că era mai bine așa. Nu se vorbea în oraș, pe ascuns, că logodna Lucreției avea să aibă urmări triste, că lucrurile erau din capul locului încurcate, că tânăra pereche are să fie nenorocită...? Ea cel puțin, Adriana, nu avea decât regrete nesigure. Incolo totul era simplu și așezat. Se lăsa în brațele lui Gelu mulțumită, răspundea sărutărilor lui cu plăcere.

Cumpărase pentru patefon „Cântecele pentru blonda Agnes", care tocmai apăruseră în patru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

plăci la o editură străină şi le ascultau des împreună. Era curios cum, cântate de Viorin, cântecele îşi schimbau complet înţelesul. Nu mai aveau nimic din tulburarea pe care ei o simţiseră mai de mult, pe vremea când Adriana le descifra întâia oară. In plăcile lui Viorin melodia era mai sigură şi ascultătorul o reţinea uşor. Adriana dimpotrivă îi adăuga nuanţe mici, potolea sunetele, acoperea cântecul. Reieşea ceva foarte diferit, probabil, de intenţiile compozitorului, dar era singura versiune, pe care ei doi o recunoşteau. Era a lor.

„Nici nu ştiu dacă muzica asta îmi place, îi spunea Gelu într'o zi, după ce ascultaseră ultima placă. Mi-ar fi greu să spun, dacă o cred frumoasă. A devenit cu vremea un simplu semn de dragoste. Te iubesc pe tine şi o iubesc deci aşa cum îţi iubesc rochiile, sau brăţara, sau odaia".

Ea tăcea, neştiind să vorbească şi răspundea pe urmă cu un sărut, cu o încruntare, cu un gest alintat...

* * *

Intr'o zi de Decembrie, cum se oprise în faţa unei librării, lui Gelu i se păru că o recunoaşte, oglindindu-se în geamul jumătate îngheţat al vitrinei, pe Adriana, trecând tocmai strada, spre celălalt trotuar. Se 'ntoarse surprins şi văzu că într'adevăr era ea. O recunoscu după mantou, căci fata îşi ascundea obrazul, voind parcă să-l evite.

Muzeul Digital al Romanului Romanesc

Trecu repede de partea cealaltă și o ajunse din urmă.

— De ce fugi, Adriana? S'ar spune că mă ocolești.

— Într'adevăr. Te ocoleam.

Râse. Aveam mâinile încărcate cu diverse pachete și Gelu trebui să-i ia câteva, pentru ca să-i poată strânge stânga, pe care ea i-o întindea grăbită.

— Uite, spuse ea încurcată, era vorba de un secret. Un complot. Nu insista, fiindcă n'am să-ți spun.

— Totuși..., încercă Gelu să insiste.

— Nu vi se pare că sunteți prea indiscret, domnule? întrerupse fata ingenuă.

Și pe urmă cu glasul ei firesc:

— Fii cuminte. Am să-ți explic mai târziu. Deocamdată am o întâlnire și încă una misterioasă.

„Cu cine?" nu se putu el opri să întrebe, dar răspunsul deveni inutil, căci în aceeași clipă, Cecilia le ieșea drept înainte. Fetele schimbară un mic semn de complicitate și Cecilia, mirată de prezența lui Gelu, izbucni în râs.

— Așa dar știe? A aflat?

Nu mai puteau să-i ascundă nimic. Era vorba de o petrecere, pe care Adriana o aranja acasă numai pentru ei de reveillon. Doamna Dunea îi ceda casa și îi dădea voie să primească pe cine voia. Făceau acum pregătirile (mai rămâneau doar câteva zile până atunci) și decideau ultimele de-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

talii. Ar fi vrut să-i facă întreagă surpriza aceasta, dar acum, fiindcă tot s'au trădat, cel puţin să le fie de folos.

— Are să fie frumos, ai să vezi. Am cumpărat un brad mic şi l-am pus în odaia mea. Vino după masă să vezi. Are să-ţi placă. Miroase a răşină în toată casa. Ar fi mai frumos, dacă ar ninge, dar nu cred.

După masă Adriana îl aşteptă cu nerăbdare pe Gelu. Vorbea repede, mai mult decât deobicei, animată, se plimba în jurul bradului, îi arăta lucrurile făcute, îi spunea ce mai are de făcut.

Era fericită între acele lucruri mărunte, şi gravă totuşi, fiindcă era conştientă de răspunderile ei de gazdă. Trecea dintr'o odaie într'alta, îşi amintea de un lucru prost aşezat, îl muta, lovea în trecere clapele pianului şi, tot în trecere, îl săruta pe Gelu, care privea liniştit agitaţia ei zgomotoasă. O ajută să aşeze diverse lucruri: îi spuse că bradul este prea încărcat şi desprinse depe ramuri câteva jucării, care i se păreau de prisos.

— Un brad, fie şi de anul nou, tot brad trebue să rămână. Nu crezi?

Ba da. Adriana credea. Credea tot, primea tot, era fericită de tot.

— Să vezi ce frumos are să fie. Să vezi...

In ajunul sărbătorii, Gelu ieşi în oraş, să facă ultimele târguieli. Intrase într'o florărie să cumpere câteva mlădiţe de vâsc şi tocmai mângâia a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

cele frunze verzi, pe care o vânzătoare i le strângea frumos în buchet, când văzu pe fereastră câțiva fulgi albi. Deschise ușa și rămase în prag să privească. Nu ningea încă. Erau doar vagi puncte albe, care se pierdeau în aer. Gelu întinse palma. Simți un bob de răceală și abea avu timpul să distingă o mică stea care se topi imediat.

Se grăbi spre casa Adrianei. Venea cu întâii fulgi albi și credea în acest semn bun. Căci nu lipsea bucuriei lor decât zăpada aceasta albă, care aburea geamurile și înveselea strada. Îi strigă Adrianei, din prag, vestea bună.

— Ninge, iubito, ninge!

Dar nu termină bine, când fata îi ieși înainte, grăbită, cu obrajii roși, cu ochii sclipitori, bătând din palme.

— Nu știi vestea cea bună? Plec. Plec la București. Chiar acum, chiar deseară. Uite. O telegramă. Ei tot se duc în străinătate și casa rămâne singură. Să vezi ce frumos are să fie, să vezi. Vai tu ce bine. Nici nu visam. Ssst! Să nu-i spui nimic Ceciliei. E o surpriză. Maman! să iau rochia roz?

Și apoi tot către Gelu, fără ca să mai aștepte răspunsul lui maman, care era ocupată în altă odaie:

„Cine ar fi spus? A venit așa, deodată, și nici n'am mai avut timp să mă gândesc. Telegrama"... și agita o hârtie albă, pe care o punea pe masă și pe urmă nu mai știa de unde să o ia.

Gelu rămase în prag, întâi surprins, pe urmă

Muzeul Digital al Romanului Românesc

deprimat. La început, nu pricepu nimic. Pe urmă, nu din cuvintele Adrianei, ci din mișcările ei dezordonate, înțelese că se sfârșise ceva. Bradul nu mai era în casă. In locul lui, era o valiză în care Adriana își așeza lucrurile, în timp ce-i vorbea. Văzu pe deasupra un teanc de cămăși albe și dantela lor, care îi amintea căldura unui trup acum străin, îl făcu să surâdă. Nu încerca să spună vreun cuvânt de protestare. Simțea în bucuria Adrianei ceva deslegat, ca o mică nebunie de copil.

Gelu lăsă deoparte buchetul de vâsc, cu care venise, de teamă ca Adriana să nu-l observe și să nu-l ia drept o mustrare. Prudență inutilă, căci fata nu vedea nimic, ocupată cum era cu o mie de treburi.

„Să vezi ce frumos are să fie, să vezi. Sunt baluri, teatre, concerte. Și am să fiu liberă să mă duc unde vreau, am să fiu singură. (Maman! unde ai pus pantofii de antilopă...) Am să mă plimb, am să patinez...

Își așeza lucrurile în valiză și nu se oprea din vorbă decât atunci, când voia să-și amintească ceva. Ducea atunci mâna la frunte să îndepărteze colțul de păr, ce cădea rebel pe ochi și Gelu suferi recunoscând acest gest obișnuit al ei, care avusese altă dată nu știa ce cuminte frumusețe. Încercă să-i vorbească Adrianei calm. Nu din orgoliu și nici din răzbunare, ci pentrucă își dădea seama că veselia ei trece inconștientă peste orice.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Cât privește planul nostru de reveillon, cred că nu ți-e greu să renunți...

— Nu, sigur că nu.

Într'un târziu, se ridică să plece. Adriana îl duse până la poartă, și cum se făcuse târziu, îl sărută. Buzele îi erau reci, și multă vreme, pe stradă, Gelu păstră această singură amintire.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
muzeuldigitalalromanului.ro

CAPITOLUL II

Cello Viorin

Adriana nu mințise. Plecarea ei la București era o surpriză. N'o așteptase, nu o ceruse. Dar când invitația de a se duce acolo pentru vreo două luni sosi la D..., ea o primi bucuroasă, fără a cere timp de gândire. Avea să fie găzduită în casa tânărului menaj al lui Paul și al Lucreției Mlădoianu.

Nunta lor avusese loc de curând, după o lungă întârziere. Fusese amânată de câteva ori sub diverse pretexte și tocmai când lumea începea să se îndoiască de rezultatul unei atât de lungi logodne, hotărîrea fu luată prin surprindere și cununia aranjată în grabă. Tânăra pereche plecă îndată după nuntă în străinătate, într'o călătorie de câteva luni. Intre timp i se cumpărase lui Paul din zestre o casă la București și în lipsa lui, familia trebuia să se ocupe cu mobilatul. Doamna Mlădoianu, mama lui Paul, venise de aceea într'adins la București să locuiască în noua casă și să supravegheze de aproape lucrările. Fiindcă îi era urît singură, în

Muzeul Digital al Romanului Românesc

acea mare clădire deșeartă, ea telegrafie la D... și rugă să-i fie trimisă nepoata Adriana.

Câtăva vreme la București, Adriana nu-și regăsi liniștea obișnuită. Avea continuu sensația de a fi între două plecări. Zilele treceau repezi, schimbătoare, puțin agitate, și ea care avea deprinderi vechi, nu știa cum să le reia acolo între lucruri noui, între oameni necunoscuți. Trecea pe străzi uluită de zgomote și lumină, se întorcea acasă obosită și parcă îndoindu-se de realitatea acelui timp. Nici odaia în care dormea nu avea înfățișarea unei odăi, în care rămâi singur cu tine, apărat de amintirea străzii și de larma orașului. Pereții miroseau a ulei proaspăt, mobilele a lemn dat de curând la rândea. Avea sentimentul de așteptare și de mică neliniște, pe care ți-l dă o casă nouă, în care lucrurile sunt așezate provizoriu și prost, gata să fie schimbate dintr'un loc în altul. Sertarele dulapului erau goale, fotografiile de familie aruncate pe unde se întâmpla, coșurile cu flori dela nuntă mai rămâneau încă prin colțuri. Ceva din atmosfera ostilă a unei odăi de hotel, închiriată cu noaptea, era în toată casa și lucrul acesta mărea desorientarea Adrianei, care se simțea străină și departe. Nu regreta de loc plecarea dela D... si nu se gândea să se întoarcă. Era mulțumită de plimbările ei agitate, de cunoștințele noui pe care le făcea, de diminețile aspre pe lare le petrecea dimineața la patinaj, în Cișmigiu, de serile strălucitoare petrecute în sălile albe de spectacol. Dar uneori, înainte de culcare

Muzeul Digital al Romanului Românesc

îşi spunea că e obosită: ar fi vrut să se oprească din cursa acea zilnică şi să rămână un ceas sau două liniştită, ca la D...

Se gândea cu oarecare plăcere deşi nu le ducea dorul, la după amiezile de acolo, la întrunirile zilnice în jurul mesei de ceai ce continuau probabil fără ea, şi îşi spunea că ar trebui într'o zi să le scrie prietenilor de acolo, lui Gelu sau Ceciliei.

„Mâine neapărat" hotăra Adriana. Dar a doua zi se găseau atâtea alte lucruri de făcut, se iveau atâtea piedeci mărunte, încât ea amâna cu bună credinţă proectul de a scrie pentru o altă zi, care odată tot trebuia să vie.

Intre timp zilele treceau la fel. Nenumărate, grăbite. Doar cărţile poştale ilustrate, pe care Paul şi Lucreţia le trimiteau din străinătate la intervale regulate, îi aminteau Adrianei că şederea ei la Bucureşti se va termina într'o zi. Incolo s'ar fi crezut intrată într.o nouă viaţă, despărţită pe totdeauna de ceea ce fusese înainte.

Intâlnea uneori pe stradă oameni dela D... şi îi întreba din obişnuinţă despre cele ce se mai întâmplau în târg, dar curiozitatea ei era întâmplătoare şi neconvinsă.

* * *

Intr'o seară, Adriana aştepta tramvaiul în faţă la Carpaţi. Se întunecase şi gerul care fusese aspru toată ziua, se îndârjea la acea oră. Din blană fata

Muzeul Digital al Romanului Românesc

își descoperea doar ochii, atât cât trebuia ca să privească tramvaiele venind și să le citească de departe numărul. Al ei întârzia. Privea cu nerăbdare luminile colorate din fruntea vagoanelor și înainte de a putea distinge în brumă numărul, cineva, un domn din spate, îl anunța cu glas tare și pe urmă, văzând-o pe ea enervată de faptul că tramvaiul ei tot nu venea, izbucnea în râs, ca și cum întâmplarea aceasta ar fi fost pentru el o satisfacție personală.

„16", striga tare omul din spate, cu o intonație ce ar fi vrut parcă să-i spună anume Adrianei: „vezi, ți-am spus eu, nu e vagonul dumitale".

Adriana era furioasă dar se stăpâni totuși și nu se întoarse să-l privească pe acel domn bine dispus. Își văzu în sfârșit tramvaiul. Se repezi pe scară, dar odată cu ea puse piciorul pe treaptă, domnul din spate. Lumina de pe platformă cădea pe obrazul amândurora și o clipă ei se priviră, Adriana cu mânie, el cu o subită mirare.

„Cum dumneata?" exclamă omul și își scoase pălăria neștiind cum să continue. Lumea din spate enervată de această oprire, îi împinse pe amândoi și cum ei ezitau să se urce, fură scoși, afară din rând și rămaseră singuri pe trotuar, în urma tramvaiului plecat.

Adriana simți că ar fi trebuit să fie indignată. Dar figura omului de lângă ea avea o expresie atât de sincer dezolată, încât ea nu se putu opri să zâmbească.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Aşa dar nu sunteţi supărată, domnişoară?

— Ba sunt, domnule, dacă nu-mi explicaţi ciudata dvs. purtare.

— Cum? nu mă recunoaşteţi?

Faptul îl dezamăgea probabil, căci faţa lui se încruntă mai tare. Abia atunci, privindu-l bine, Adriana îl recunoscu pe Cello Viorin. Nu semăna cu domnul frumos, despre care îşi amintea din seara neuitată a concertului, dar avea în schimb exact trăsăturile fotografiei expuse pe strada Mare la D....

— Domnul Viorin?

— Vezi bine. Mă bucur sincer, că nu m'aţi uitat totuşi. Eu m'am gândit mult la dvs. din seara concertului şi mi s'ar fi părut nedrept să fiu uitat.

Erau ceasurile cinci. Aveau amândoi vreo două ceasuri până la cină.

„Mă întorceam spre casă, fiindcă nu aveam ce face", mărturisi Adriana, când el o întrebă dacă e ocupată. Primi bucuroasă să intre într'o cofetărie.

Cello Viorin nu mai era domnul timid, care pe scenă la D... avusese aerul unui evadat ce se simte pândit şi caută în jur o poartă de scăpare. Dimpotrivă. Vorbea tare, o privea pe Adriana drept în ochi, îi aştepta răspunsurile autoritar. Ea îi ocolea privirea şi se ferea să intre în discuţia prea intimă, pe care el părea să o caute.

— V'am admirat adineauri, domnule Viorin, aşteptând tramvaiul. Cum izbutiţi să citiţi dela 200 de metri un număr, pe care eu abia îl văd dela 10?

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— E un secret al meu, răspunse el modest.

Adriana se sili, spre necazul lui evident, să flecărească tot timpul despre lucruri mărunte, să schimbe vorba când subiectul angajat i se părea prea grav, să întrerupă o frază lungă cu o remarcă întâmplătoare şi să râdă. El nu părea a fi un om uricios căci se supuse până la urmă dispoziţiei ei şi râse cu ea de o seamă de lucruri întâmplătoare. Îi ceru voie s'o însoţească până acasă şi ea primi, măgulită de asemenea tovărăşie, mai ales când, trecând pe la Capşa, câţiva domni pe care ea îi bănuia scriitori sau actori, îi salutară adânc dela fereastră.

A doua zi dimineaţă, Viorin sună la poartă şi oricât de greu i-ar fi fost Adrianei ca să-i explice mătuşii ei această vizită, trebui să-l primească.

— Aseară domnişoară Dunea, te-ai purtat ca un copil. Ce e curios, este că abia după ce ne-am despărţit mi-am dat seama de asta. Dumitale îţi place să glumeşti. Mie nu. Şi cu toate astea, uite, eri am făcut haz, odată cu dumneata. Dar să vorbim 'serios. Vrei?

— Să încercăm.

— Pentru început cântă-mi la pian „Cântecele blondei Agnes".

Adriana se scuză. Pianul Lucreţiei era închis şi dealtfel desacordat.

— Păcat. Aşteptasem cu nerăbdare să te ascult. Dacă vrei să fiu sincer, uite, pentru asta am venit la dumneata.

Muzeul Digital al Romanului Românesc CAMI

Adriana făcu un semn de neînţelegere şi Viorin întârzie puţin explicaţia, ca şi cum şi-ar fi căutat vorbele.

— Vezi, domnişoară, ce m'a surprins pe mine atunci la D..., în felul dumitale de a cânta cântecele blondei Agnes, era un accent, care nu-mi aparţinea, pe care îl puseseşi dumneata, dela dumneata. Simţeam că se întâmplase ceva cu melodiile mele că ele asistaseră la un lucru, de care eu eram străin. Am fost atunci emoţionat ca de o muzică nouă, pe care aş fi ascultat-o pentru întâia oară. Am încercat pe urmă, acasă la mine, să regăsesc aceleaşi nuanţe. Pianul meu nu voia să mi le dea. Spune-mi de ce?

Adriana ridică neştiutoare din umeri.

— Iartă-mă. Intrebarea mea e indiscretă şi simt că merge departe. Dar trebue să înţelegi. Cântecele acelea aveau un sens pentru mine. Am trăit cu ele o, întâmplare, care a decis de multe lucruri în viaţa mea. Credeam că blonda Agnes era o realitate. Dumneata mi-ai dovedit că nu era decât o umbră. Căci ai înlăturat-o din cântece şi ai pus alte vieţi în locul ei, ai adus în casa aceea a mea alţi oameni şi alte lucruri. Înţelegi de ce m'am gândit des la dumneata? De câteva ori am vrut să-ţi scriu. Mi-am spus însă că e zadarnic. Oamenii se înţeleg şi aşa destul de greu. Dar uite că Dumnezeu mi te aduce în cale — şi acum nu te mai las.

Adriana era surprinsă de această vorbire directă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Il întâlnise pe Viorin cu o seară înainte, schimbase cu el câteva cuvinte glumeţe şi acum era înaintea ei, privind-o hotărît, vorbindu-i deschis, cu o căldură pe care o simţea sinceră, cu o pasiune convinsă. Nu ştia cum să-i răspundă. Nu-i plăceau vorbele decise şi se temea de răspunderi. Surâse de aceea nehotărîtă, lăsându-l pe el să înţeleagă ce voia. Fu oricum drăguţă şi la plecare îl lăsă să-i păstreze mâna într'a lui mai mult decât ar fi trebuit.

Nu era propriu zis emoţionată. Mulţumită, da. Măgulită chiar. Oricum el era Cello Viorin, compozitor aproape celebru. Cu un an înainte, pe vremea când ea descifra la D... caietul lui de muzică, numele lui avea ceva legendar, nefiresc. Spunea pe atunci: Cello Viorin, cum ar fi spus Alfred de Musset. Colegele ei de şcoală îi ascundeau portretul în şorţ şi îi scriau numele pe marginea caietelor. Ori, acum, acest bărbat brun şi frumos, la care visau fetele şi pe care îl lăudau revistele, venea să o vadă, îi vorbea pasionat, îi cerea rugător un răspuns. Adriana nu putea să nu fie sensibilă la asemenea omagii. Ar fi vrut să împartă cu cineva acest orgoliu, să spună cuiva întâmplarea. Un moment se gândi să-i scrie lui Gelu şi să i-o povestească, dar se opri având impresia că ar fi o indiscreţie penibilă. Nu-şi bătea capul să ştie, dacă nu era în această taină un început de infidelitate şi se hotărî să o păstreze. Era mai simplu.

Câteva zile nu avu nicio veste dela Cello Vio-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

rin. Despărțindu-se de ea, el nu-și luase nicio obligație ce e dreptul și nici nu-i spusese că are să revină, dar Adriana aștepta și tăcerea lui o intriga. Cu fiecare zi ce trecea, nerăbdarea ei se mărea și devenea cu atât mai greu de suportat, cu cât ea nu îndrăznea să și-o mărturisească. Voia să se convingă că lucrul îi e indiferent și că nimic nu se întâmplase. Totuși deschise cu o nestăpânită bucurie plicul, care îi sosi într'un târziu din partea lui.

„Vei găsi, domnișoară, în plic două bilete pentru simfonicul de duminecă. Dacă n'ai cui să-l dai pe cel de al doilea și dacă prezența mea nu ți-e cu totul neplăcută, voi fi fericit să ascult în tovărășia dumitale Petruschka. Voi fi la 11 fără un sfert în hall-ul Ateneului".

Adriana îl găsi într'adevăr Duminecă pe Cello Viorin și cum ea îi făcu de departe semn, el se grăbi spre ea vădit bucuros. Pe scări, până sus, el trebui să strângă nenumărate mâni, ce i se întindeau și îi numea Adrianei pe toți acești cunoscuți care îl opreau. Erau nume pe care ea le știa din reviste literare sau afișe de teatru și era impresionată văzând acolo o lume, la care ea se gândea altădată cu o naivă admirație. In sală, îi puse întrebări multe lui Viorin, îi ceru amănunte, se miră de tot ce află. El primea jocul cu voie bună.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Era acolo un răsunet larg de sală populată, sgomote ce veneau de afară prin uşile deschise, strigăte amicale dela un fotoliu la altul, semne mici între cunoscuţi. Pe scenă muzicanţii începeau să vină şi sunetele acelea de instrumente ce se acordează, se răspândeau vioaie în sală mărindu-i larga rezonanţă.

Adriana privea puţin uluită. Rochiile din jur, feţele multe şi necunoscute, panica întârziaţilor care nu-şi găseau locurile, fotoliile ce se deschideau sgomotos şi repetat, totul o mulţumea.

Intorcea capul vioaie într'o parte sau alta, să surprindă aici un surâs, dincolo un gest de enervare, o exclamaţie, o strângere de mână ascunsă. Viorin râdea privind-o.

Intâia parte a programului se termina cu Petruschka. Fata asculta cu plăcere dar nu pricepea nimic. Asta o necăjea, căci vecinii ei dădeau semne vădite de înţelegere. Ea abia izbutea să lege pe alocuri două frânturi una lângă alta: încolo muzica i se părea risipită şi grea.

In pauză, Cello Viorin, care simţise se vede nesiguranţa ei, îi ceru voie să-i explice bucata cântată. Cum se luminau în vorbele lui pasajele obscure ale muzicii! Cum deveneau de clare acele tresăriri ale alămurilor, care ei i se păruseră brutale şi nemotivate. Vedea acum tabloul pe care el îl descria: un bâlci, un vraci, trei păpuşi...

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Când se întoarse acasă, Adriana găsi pe masă în camera ei, un plic. Recunoscu din prag scrisul lui Gelu și bucuria cu care venise din stradă căzu brusc. Își scoase cu mișcări încete mănușile și ținu câtva timp plicul între degete, fără să-l deschidă. Nu-l așteptase.

Așa dar lucrurile rămâneau așa cum le lăsase, acolo, în târg. Îi fu rușine. Un moment cel puțin simți oarecare repulsie pentru ușurința ei, pentru inconștienta ei bucurie, pentru tot ce uitase pentru tot ce făcuse.

Tot ce făcuse? Dar era vinovată de ceva? Trădase ceva? Nu, de sigur că nu. Nu scrisese, fiindcă avusese și ea necazurile ei, nevoile și grijile ei. E ăsta un motiv ca cineva să-și bată joc de ea și să-i trimeată ironic scrisori, pe care ea nu le cerea? Căci era lămurit că numai din dorința de a o umili îi scria el acum, numai pentru ca să-i arate orgolios cât e el de bun și cât este ea de rea.

Adriana se simți deodată nedreptățită, insultată și avu poftă să plângă, să plângă tare, să plângă mult, ca să protesteze împotriva acestei cruzimi, care venea să o lovească neomenește, tocmai într'o dimineață în care crezuse că ar putea să fie veselă. Dar nu: ei nu i se permitea asemenea bucurie și nevinovata plăcere de a fi ascultat un concert ea trebuia s'o plătească greu, imediat, fără întârziere.

Cât era de nenorocită și cum se ridicau toate împotriva ei! Se lăsă așa cum era, cu paltonul pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc

ea, cu pălăria în cap, cu plicul nedeschis între degete, pe speteaza unui scaun, descurajată. Într'o odaie depărtată, se auzea zgomot de farfurii: se punea masa. Hotărîrea ei fu nemiloasă: nu avea să mănânce. Nu avea să mănânce, de vreme ce şi acest lucru ar fi putut să-i fie imputat. Era mai bine aşa, să rabde, să sufere, să se îmbolnăvească poate, dar să păstreze până la urmă conştiinţa nedreptăţii ce i se făcea, până când într'o zi vor vedea ei, vor vedea, dar nu vor mai avea timp să repare nimic.

Se întinse pe dormeuză, îşi îngropă capul în mâni şi îşi ghemui trupul zguduit de sughiţuri. Lacrimile îi curgeau rare pe obraji şi ea avea blânda durere de a fi făcut un sacrificiu, încă unul.

* * *

Fusese vorba ca Viorin să treacă pe la ea într'o după masă şi să o ia la o expoziţie, dar în dimineaţa zilei fixate, el trimise câteva rânduri de scuze: era invitat la ceai la palat, unde trebuia să cânte în intimitate pentru principese. Altă dată, într'o seară în care hotărîseră să se ducă împreună la teatru, el veni de asemeni să se scuze în ultimul moment: era o serată de gală la legaţia Olandei şi nu-l putea refuza pe ministru, prieten personal şi mare admirator al muzicii lui.

Adriana se simţea cu atât mai măgulită de vizitele, oricât de rare ale lui Viorin, cu cât ştia că

Muzeul Digital al Romanului Românesc

sunt disputate. Cine știe ce ambasador sau ce doamnă din marea societate fuseseră refuzați, pentru modesta plăcere de a veni să o vadă pe ea? — se întreba Adriana, când Cello Viorin suna la poartă. Îl recunoștea după felul lui de a suna lung și apăsat. Cobora chiar ea să-i deschidă, căci îi plăcea intrarea lui zgomotoasă de om ocupat, care a venit din întâmplare, schimbă câteva cuvinte și pe urmă dintr'odată îți propune luminat o aventură sau alta.

— Vrei să umblăm împreună?

Ieșeau în stradă și acolo Viorin care era un vagabond, era ca la el acasă. Vorbea tare, râdea, se oprea la vitrine, răspundea unui salut, povestea o istorie pe care o lăsa neterminată la jumătate. Umbla enorm de mult, fără să o întrebe pe fragila lui tovarășă dacă nu obosește. Din instinct parcă se îndrepta spre marginile orașului, unde casele rare și cerul se lărgește. Plimbarea lor pornită de pe calea Victoriei sfârșea la Șosea dincolo de villa Minovici sau în partea opusă, afară, spre Filaret.

Era curios omul acesta și nu odată o intriga pe Adriana. Era în viața lui ceva misterios și neclar. Modestie? inaptitudine pentru descrieri precise? orgoliu? Fapt e că deși el vorbea mult și abundent, ea nu izbutea să afle nimic sigur despre el. Nici măcar unde locuia nu află.

Îi vorbise el despre o casă ascunsă undeva între copaci, cu o arhitectură specială, cu mobile vechi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc

cu fântâni artezene, cu o terasă italiană, îi dăduse chiar o seamă de amănunte complicate dar lucrul cel mai simplu şi mai la îndemână nu i-l spusese: strada şi numărul acelei case. Nu că s'ar fi ascuns dar mergea firesc către mister, aşa cum un om de cifre ar merge spre claritate. De aceea i se întâmpla uneori să se contrazică, să desmintă azi un lucru spus ieri, să afirme mâine un lucru negat azi.

Adriana nici nu se obosea să-i atragă atenţia asupra acestor mărunte inconsecvenţe, ştiind că în viaţa lui diversă şi bogată ele nu pot avea nicio însemnătate. Şi mai ales era sigură că el nu minte în sensul vulgar al cuvântului. Când un om ducea o viaţă ca a lui, nimic n'ar mai fi putut fi născocit spre a o înfrumuseţa. Dimpotriva Viorin încerca să micşoreze importanţa relaţiilor lui, vorbea în trecere despre ele, nu insista.

— Cine e doamna care a trecut?

— Principesa Bogdan.

— Ţi-a surâs amabil, când ai salutat-o.

— Ţi se pare.

Uneori luat cu vorba, începea să povestească el însuşi despre un eveniment monden la care asistase, dar deodată, probabil din discreţie şi din teamă de a nu da impresia că se laudă, se oprea scurt şi refuza să continue.

— Închipuie-ţi că Miercuri seara, prinţul Bogdan mi-a spus. Dar nu. Să vorbim mai bine despre altceva.

Adriana stăruia zadarnic, căci el refuza să se

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

explice și schimba neglijent vorba. Dar când i se întâmpla să fie antrenat, povestea cu plăcere și atunci felul lui de a vorbi, deși vag și lipsit de amănunte exacte, avea o putere de evocare curioasă. O lume nedecisă, de condiție socială nefixată, de o psihologie puțin fantastică, defila înaintea Adrianei și Viorin o descria cu atâta patimă, încât ascultându-l, fata nu se mai silea să știe cât era de verosimilă întâmplarea.

Verosimil? Era acesta un criteriu într'o existență ca a lui Cello Viorin, care la prânz dejuna la palatul regal iar seara termina în silă o cafea cu lapte într'o lăptărie murdară de pe calea Griviței? Adriana îl văzuse odată acolo prin geam și nu-i venise să creadă. Ce căuta acolo? Intrebarea o munci într'atâta, încât i-o puse a doua zi când îl întâlni. Răspunsul nu fu simplu și Viorin se scuză neputând da multe preciziuni: era oricum vorba despre un colonel rus refugiat, care servea în acel local infam și Viorin se dusese acolo ca să-i vorbească și să-i propue o situație mai demnă.

Dar toate acestea erau lucruri fără importanță în prietenia dintre Adriana și Viorin. Insemnată nu era decât însăși această prietenie, nesigură încă și schimbătoare, fără obiect cert, fără desfășurare limpede, prietenie care părea să fie într'o zi un simplu joc de buni camarazi, iar în altă zi o înceată înclinare spre pasiune. Adriana aștepta cu prudență, fără să-l încurajeze, fără să-l respingă. Dar când se despărțea de el, după o lungă plimbare

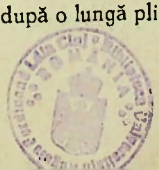

Biblioteca Universitară Regională Ludovic Cluj ROMÂNIA

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

în doi, simţea o uşoară ameţeală, ca după o cupă de şampanie subtilă.

Ameţeală ce putea să nu fie decât oboseala drumului făcut, dar care mai putea fi şi altceva.

Oricum, ea aştepta să fie surprinsă de mersul întâmplător al faptelor şi până atunci se lăsa în voia lor.

*
* *

Erau încă într'o perioadă de strângeri de mână pe furiș, când într'o zi Viorin îi spuse dintr'odată, fără introducere, că o iubeşte. Se întâlniseră din întâmplare pe calea Victoriei. El se ducea tocmai să asculte, la un magazin de muzică din apropiere, o nouă placă de patefon pe care o înregistrase de curând și trebuia să sosească atunci.

— Vii cu mine, duduie Adriana?

— Bucuroasă.

Un funcţionar îi duse într'o cameră de audiție la etaj şi îi lăsase singuri. Ascultară placa lui Viorin, el nemulţumit şi sceptic, ea încântată.

„E superb, e superb", îi spunea Adriana din ochi, aplecată deasupra patefonului atentă să nu piardă vreo nuanţă a discului.

— Exagerezi, răspunse el neîncrezător. E poate o bucată de muzică agreabilă, dar e oribil cântată. Ce vrei? Eu sunt un pianist mediocru. A! dumneata e altceva, e cu totul altceva.

Pe urmă, zărind într'un colţ al sălii un pian,

Muzeul Literaturii Române

strigă triumfal, ca și cum ar fi avut pe loc intuiția unei mari descoperiri.

— Insfârșit! Insfârșit ai să cânți. Că uite pianul ăsta nu e nici închis, nici dezacordat.

O duse autoritar la pian, îi indică scaunul, căută într'un vraf de note „cântecele blondei Agnes" și i le deschise înainte.

— Aștept.

Adriana cântă cu oarecare dificultate, căci nu mai revăzuse caietul lui Viorin de'a plecarea ei dela D...., dar tocmai această mică ezitare în cântec avea un farmec necăutat, de care ea abia își dădea seama. Melodia se desfășura dibuitoare, ca și cum ar fi fost improvizată atunci, pe măsură ce ea o cânta.

Cello Viorin o asculta liniștit. Când ea, terminând, se întoarse spre el ridicându-și în aer palmele și arătându-'e, așa cum fac copiii când au terminat o ispravă, el se apropie, îi sărută mâna și se înclină s'o îmbrățișeze. Adriana se desfăcu surprinsă, dar fără bruschețe.

— Să mergem.

— Nu înainte de a-ți spune că te iubesc. Și nu înainte de a-mi răspunde.

Ce să-i fi răspuns? Cuvintele lui îi făceau plăcere și asta se vedea poate. Oricum nu putea să-i sară de gât. Era ceva în educația ei, care îi recomanda anume ezitare, anume atitudine vagă, anume tristețe.

Adriana făcu deci un gest nesigur, ca și cum

Muzeul Digital al Romanului Românesc

n'ar fi îndrăznit să vorbească lămurit. Trebuia totuşi să spună ceva şi atunci cu un mic oftat mărturisi:

„Vezi că în viaţa mea mai e cineva...".

Nu spusese vorbele acestea pentru înţelesul lor precis, ci pentru rolul lor decorativ în acea convorbire. Era o paranteză. Era o reticenţă, o mică obiecţie sentimentală, peste care se putea trece, dar pe care ea o ridica din patetism şi dintr'un naiv sentiment de eleganţă.

Dacă ar fi înţeles, Cello Viorin ar fi luat-o în braţe, ar fi sărutat-o şi lucrurile ar fi fost clare. El însă o crezu pe cuvânt.

„Bine. Am să încerc să uit", vorbi el resemnat.

Adriana se întoarse singură pe stradă. Lucrurile se întâmplaseră atât de repede, încât coborînd scările, ea se întreba dacă nu se înşelase şi dacă nu înţelesese prost. Repedea renunţare a lui Viorin o descumpănea. Se întreba tristă dacă nu făcuse o faptă rea, dacă omul nu era nenorocit acum, dacă n'ar fi fost mai bine să se întoarcă spre el, să-l privească simplu în ochi şi să-i spună că dragostea lui îi face plăcere.

Dar nu. Mai era vreme pentru asemenea mărturisiri. Aveau să se mai vadă, aveau să-şi mai vorbească. Pe urmă gândul de a fi fost credincioasă îi dădea un mic aer de tragedie, care îi plăcea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

CAPITOLUL III

Soeur Denise

Când se întoarse seara acasă, un zgomot prea mare pentru casa aceea largă și goală, o vesti din josul scării că se întâmpla ceva neobișnuit. Se auzeau pași grăbiți sus la etaj. In antret, pe cuier, erau haine pe care nu le recunoștea. Urcă repede treptele, trecu prin vreo două odăi în care nu găsi pe nimeni, strigă servitoarea și fiindcă nimeni nu-i răspunse, alergă neliniștită spre dormitor de unde venea un plâns agitat, care la apropierea pașilor ei încetă brusc.

Deschise ușa. Intinsă de-a-latul celor două paturi, o fetiță subțire cu rochia în desordine, ridicată sus pe pulpe, cu ciorapii căzând din prinsoarea jartierelor, își ascundea capul în perne și plângea, cu umerii contractați, cu brațele deschise de o parte și de alta a trupului sguduit.

Adriana o recunoscu după paloarea pielei pe Lucreția. Surpriza o înmărmurea. O știa în străinătate cu Paul, pentru multă vreme. Când venise? De ce? Și ce însemna disperarea aceea, ro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

chia ruptă după ea, valizele aruncate în mijlocul odăii? Se apropie de pat stângace. De Lucreția nu o legase niciodată marea prietenie care i-ar fi dat acuma dreptul să i se arunce în brațe, s'o întrebe, să o consoleze. Dar nici să plece de acolo fără un cuvânt, nu putea.

„Lucreție" chemă ea întinzând mâna cu gândul să o mângâe pe păr, fără a sfârși totuși gestul.

Lucreția ridică obosită capul. Ochii ei vineți își pierdeau de tot culoarea sub lacrimi. Își șterse ochii cu mâneca și, privindu-se, își acoperi cu un gest de panică, pulpele desvelite. Incolo rămase cu părul ciufulit, cu ciorapii curgând din picioare cu fața murdară de lacrimi și pudră. Părea că vrea să vorbească și Adriana aștepta cu o neliniște abia stăpânită, când ușa se deschise.

Paul, intrând, nu făcu niciun semn de surpriză găsindu-și verișoara acolo. Era slăbit, neras, cu hainele neîngrijite și în tăcerea lui era un calm nefiresc, ce lovea mai direct decât un strigăt. Era urmat de mama lui. Blânda față a doamnei Mlădoianu arăta deodată o mare nedumerire și o nestăpânită furie. Toți patru se priviră străini, ostili. Fură câteva momente de tăcere, care Adrianei i se părură îngrozitoare. Se știa nechemată între ei și simțea că, cu prezența ei acolo, mărește durerea faptului, ce se va fi întâmplat. Să plece nu îndrăznea însă, ccci se temea să nu strice liniștea care se făcuse și care oricum, prin faptul că există deja, i se

Muzeul Digital al Romanului Românesc

părea mai suportabilă, decât orice ar fi putut urma plecării ei din odaie.

Într'un târziu, Paul, care rezemat de perete şi frânt parcă dela mijloc, avea o privire absentă ce nu se oprea nicăiri, vorbi ca pentru sine.

„Şi acum, ce o să ne facem"?

Vorba nu îi era adresată, dar Adriana nu pierdu prilejul acestei schimbări şi ieşi repede pe uşă. Era tulburată de tot ce văzuse şi fără să înţeleagă ceva lămurit, avea presimţiri ce o înfiorau trupeşte. Amintiri vechi, vorbe auzite mai de mult la şcoală, imagini curioase îi reveneau în minte. Işi aminti iar — de ce? — corpul subţire al Lucreţiei ieşind din baie, tremurător şi neted sub şiroaiele de apă ce se prelingeau pe umeri şi avu ca altădată aceeaşi sensaţie de alunecare fizică.

Adriana rămase până noaptea târziu în camera ei. Servitoarea îi adusese acolo mâncarea, spunându-i că ceilalţi nu cinează, dar nici ea nu o primi. Era într'adevăr prea agitată şi aştepta un sfârşit măcar provizoriu, acelei nelinişti. Târziu, aproape de miezul nopţii, mama lui Paul veni la ea în odaie. Îi vorbi simplu fără să-i dea vreo explicaţie, dar de asemeni fără să-i spună minciuni, lucru pentru care Adriana îi fu recunoscătoare, căci amândouă simţeau că nici aparenţele nu mai pot fi salvate. O ruga pe Adriana să-i cedeze lui Paul camera ei pentru acea noapte.

„Nu te supăra Adriana, dar bietul băiat e obosit de drum şi nu poate să se culce astă seară

Muzeul Digital al Romanului Românesc

în dormitorul nevestei lui. Ulite ţi-am pregătit ţie canapeaua din odăiţă".

Adriana o urmă fără să-i răspundă. Se culcă repede, înţelegând că ceilalţi vor fi mulţumiţi să rămână singuri, dar nu adormi decât greu şi foarte târziu. Se auzeau, depărtate, felurite zgomote prin odăi zgomote care altădată i s'ar fi părut firești poate, dar pe care acum le urmărea atentă, căutându-le un înţeles: aveau ceva misterios şi solemn ca într'o casă, în care cineva e bolnav grav şi în care se aşteaptă, dela un moment la altul, să se petreacă ceva.

O văzuse pe mama lui Paul intrând în dormitorul Lucreţiei şi cum odăiţa unde se culcase, era vecină, auzea acum de dincolo frânturi vagi dintr'o convorbire. Erau cuvinte înăbuşite, opriri lungi şi pe urmă accese de plâns nesfârşite, monotone.

„Dar bine, drăguţă, el e bărbatul dumitale şi între bărbat şi femeie nu încape..." auzi odată Adriana o frază mai lungă, dar o uşă ce se închidea zgomotos în altă parte, o întrerupse acoperind vocea scăzută a mamei lui Paul.

Adriana veghie târziu şi tot ce gândi atunci fu încurcat şi penibil. Jocul ei de imagini sensuale o mulţumea deobicei. In noaptea aceea însă, o chinui, nu din decenţă, ci din cauza sentimentului că se petreceau acolo, alături de ea, lucruri triste şi josnice.

A doua zi, Adriana avu cu Paul o convorbire

Muzeul Digital al Romanului Românesc

care o încurcă mai tare. Nu mai înţelegea nimic şi n'ar fi îndrăznit să-i ceară tocmai lui lămuriri.

— Pe tine te-a iubit Soeur Denise înaintea Lucreţiei, nu-i aşa? o întrebă el fără introducere, simţind poate că orice abilitate era de prisos, în situaţia lui.

— Da, răspunse fata mirată, fără să vadă legătura.

— Uite ce e, Adriana. Ţi-aşi fi îndatorat, dacă ai vrea să mă asculţi şi să-mi răspunzi, fără să mă întrebi. E ceva stricat în căsnicia mea şi după câte ai văzut aseară, n'ar mai fi nevoie să ţi-o spun. Tu mă poţi ajuta într'un fel. Vrei?

Ea nici nu răspunse, atât i se părea de natural să primească.

— Ei bine, atunci spune-mi ce însemna dragostea asta a lui Soeur Denise. Ce... făcea ea cu voi... cu tine?.

— Nimic, ce vrei să fi făcut Îmi dădea cadouri, îi dădeam cadouri. Mă săruta pe frunte în fiecare dimineaţă şi mă lua uneori cu ea în capelă, când se ruga. Joia după masă o vizitam la ea în chilie. Stăteam de vorbă despre şcoală, despre lecţii. Uneori cântam amândouă la pian. Cânta frumos Soeur Denise şi spunea că din gură cânta şi mai frumos, dar n'a vrut niciodată să-mi cânte. Spunea că pentru o călugăriţă nu se cuvine.

Adriana se opri, se gândi puţin, încercând parcă să-şi amintească şi pe urmă încheie:

— Asta e tot.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Dar tu n'ai fost cu ea la mănăstire în Bucovina?

— Nu niciodată.

— Şi nici, celelalte fete, pe care le-a iubit înaintea ta?

— Ba, da, unele. Margareta de exemplu şi mai înainte de demult Elisabeta Donciu. Pe mine n'a vrut să mă lase mama. Imi amintesc că am plâns mult atunci.

— Era mai bine aşa, te asigur, îi spuse el fără să o privească.

— Paul, nu vreau să te contrazic, dar cred că te înşeli. Soeur Denise e un suflet bun.

— Era.

— Cum era?

— Ce, tu nu ştii că a murit?

Adriana nu avea să înţeleagă mai târziu, cum de nu ţipase în momentul acela. Vestea aceasta oribilă, spusă cu un glas indiferent, ca o întâmplare oarecare! Poate tocmai durerea bruscă, ce o cuprindea, îi încleşta gura şi o oprea să plângă. Soeur Denise moartă! Pe moment, pricepu că dacă vrea să afle un cuvânt mai mult despre acest lucru, trebuia să-şi păstreze calmul.

— Ba da, ştiu, şopti ea tremurând, dar vezi... vezi...

— Dar ceea ce nu ştii şi nu ştiam nici eu până eri, este că Soeur Denise a murit în ziua în care Lucreţia se mărita. Accident, se zice. Dar e un

Muzeul Digital al Romanului Românesc

accident care explică multe lucruri. Te rog să mă crezi, fată dragă.

Paul căzu pe un scaun, obosit parcă de tot ce spusese. Îşi ţinea capul în palme şi îl legăna cu o uşoară mişcare de jale sau de neînţelegere. Adriana se strecură de lângă el şi se duse la ea în cameră să se închidă şi să plângă.

Nu vedea de loc ce căuta Soeur Denise în nenorocirile vărului ei şi era sigură că presupunerile lui, oricare ar fi fost, erau greşite. Din toate aceste lucruri, ea nu reţinea decât vestea brutală a morţii. Obrazul acela rotund, mânile acelea lungi, subţiri, melancolia acelei tinereţi întemniţate, toată tristeţea de floare palidă pe care Soeur Denise o purtase în ochii ei de adolescentă necrescută, erau sfârşite. Fusese o călugăriţă numai, dar rochia ei neagră nu avea nimic auster şi vorbele ei blânde nimic religios. Uneori, când îşi rezema fruntea de gratiile chiliei, spre seară, avea o curată înfăţişare de copil trist şi nu odată Adriana ar fi vrut s'o mângâie şi să-i spună un cuvânt de înţelegere. Ce ascundea Soeur Denise în călugăria ei? Avea douăzeci şi şase de ani şi părea să aibe optsprezece. Odată, când Adriana îi spusese acest lucru, ea zâmbise cu tot obrazul luminat.

La prânz, când coborî în sala de mâncare, Adriana încercă să-şi dreagă obrazul plâns, grijă inutilă, căci ceilalţi nu o luau pe ea în seamă. Îi găsi pe toţi în jurul mesei. Tăceau.

Lucreţia avea ochii limpezi de astă dată şi ro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

chia îngrijită, dar privea încurcată în jos, conştientă parcă de o mare vină. Doamna Mlădoianu tăcea cu autoritate. Paul cu indiferenţă, obosit. Numai Adriana era acolo lucidă, dar tocmai acest lucru îi făcea ei situaţia mai greu de îndurat, căci dacă ceilalţi ocupaţi cu durerea lor, nu îşi mai dădeau seama de nimic, ea simţea privindu-i, cât era de apăsătoare acea mare linişte. Se auzea doar zgomotul farfuriilor schimbate şi asta făcea pe urmă tăcerea mai penibilă.

Era un aer de ceremonie acolo şi Adriana îşi aminti de un dejun, pe care îl luase mai de mult în casa unei rude, a doua zi după o înmormântare: aceeiaşi deprimare căreia faptul brut de a mânca îi dădea ceva inconştient şi animal.

Mâncau serioşi, îndârjiţi şi Adriana ascultând zgomotul, pe care îl făceau maxilarele mestecând, simţea că şi acest lucru poate fi un semn de desnădejde. Ea, care nu ştia ce anume se întâmplase în casa aceea, avu abia atunci la acel ospăţ maşinal şi grav, sentimentul unui lucru tragic.

Către sfârşitul mesei, fu un moment de destindere. Erau sătui şi drama lor nu rezista acestei satisfacţii. Paul îşi aprinse o ţigare şi, după ce ezită puţin, spuse o glumă. Nu avea haz, dar râseră cu toţii ştiind că trebue să râdă.

Era cald în casă, ningea afară, cafeaua neagră ridica aburi adormitori, mâncarea fusese bună. Paul vorbi din nou. Povestea o năzbâtie văzută la Viena la un teatru şi se lăsă antrenat de hazul istoriei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

Pe urmă, fie că în subita lui bună dispoziţie nu mai lua seama la ce făcea, fie că se credea apărat de masă, puse mâna pe genunchiul nevestei lui şi, tot continuând să povestească, o strecură sub rochie. Adriana observă gestul şi îi făcu rău surâsul mutilat al Lucreţiei. Era în obrazul ei galben o expresie de oroare, o revoltă abia stăpânită. Bărbatul ei se folosea de prezenţa mamei lui şi a Adrianei, pentru ca să-şi siluească nevasta.

Adriana nu putu să sufere murdăria situaţiei şi se ridică brusc dela masă. Se făcu iar tăcere şi atmosfera penibilă dinainte reveni.

Urmară ceasuri lungi de încordare, în care se simţea surdă lupta dintre bărbat şi femeie, ascunsă la început, dar pe urmă exasperată şi fără ruşine. Lucreţia trecea speriată pe uşi, tresărea la orice pas apropiat, se închidea cu cheia în odaia ei, răspundea bănuitoare întrebărilor. Paul era rugător sau brutal, dar şi într'un fel şi într'altul, trivial. Avea gura crispată şi privirea insistentă, căutătoare, lipsită de ruşine.

Intre doamna Mlădoianu, care plângea neputincioasă şi Adriana care privea spectacolul cu un sentiment amestecat de curiozitate şi dezgust, cursa lor în jurul patului conjugal era întărîtată şi exasperată de oboseală.

Se auzeau uneori uşi trântite, lucruri aruncate pe jos, paşi agitaţi şi sunetul lor era curios ca într'o casă nelocuită. Din odaia ei, Adriana pândea aceste zgomote şi urmărea după ele desfăşurarea lucru-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

rilor. Ar fi putut să plece de acolo, să iasă în stradă, să uite, şi uneori era ispitită de gândul acesta, dar până la urmă rămânea: ceea ce se întâmpla, avea pentru ea o ciudată ispită, o oribilă plăcere, de care nu putea să se despartă. O uşă deschisă, un cuvânt surprins, îi lumina deodată o parte a acestui mister şi jocul acesta de bănuieli şi ezitări, o pasiona.

Coborîse spre seară în salon, unde era pianul, cu gândul să cânte, dar se opri în prag: camera era obscură şi dinăuntru se auzea grăbită răsuflarea a doi oameni. Într'un colţ, pe dormeuză, Adriana ghici trupurile lui Paul şi al Lucreţiei. Femeia se zbătea fără cuvinte, dar cu o desnădejde fizică, în timp bărbatul o ţinea de umeri şi o întreba stupid, fără să priceapă:

„De ce? de ce? de ce?".

Era aproape un cântec în întrebarea lui repetată: uneori glasul avea intonaţii rugătoare, domoale, alteori era gutural.

Adriana, care rămăsese ţintuită în prag câteva clipe, se retrase în umbră, tulburată de acele vorbe ce se repetau monoton. Atmosfera îi devenea de nesuferit. Tâmplele îi băteau puternic. Dacă ar fi avut în braţele cui, ar fi plâns.

A doua zi dimineaţă, sosi, neaşteptată, doamna Dunea, mama Adrianei. Fusese poate chemată în taină de soră-sa. Prezenţa ei aduse o pauză în tensiunea menajului. Prima ei grijă fu s'o în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

depărteze pe Adriana, care urma să-şi petreacă ziua la cinematograf. Pe urmă doamna Dunea avu lungi convorbiri cu Paul, cu Lucreția, cu mama lui Paul, îi asculta pe fiecare în parte, încercă să lămurească totul şi să liniştească ce se putea.

Adriana avea încredere în tactul mamei ei, şi întorcându-se seara acasă, după o zi liniştitoare, petrecută pe străzi, privind galantarele şi râzând de căderile patinorilor în Cişmigiu, era sigură că va găsi o căsătorie refăcută. Îl căutase zadarnic pe Cello Viorin la cafenea, unde şta că vine el uneori, dar fu oricum mulţumită negăsindu-l, căci în tulburarea ei, era preferabil să rămână singură.

Acasă găsi într'adevăr linişte, dar nu liniştea pe care o aşteptase. Era o tăcere moartă, ca aceea ce urmează situaţiilor definitive, o tăcere de desnodământ. In camera ei, Adriana o găsi pe maicăsa. Era obosită şi părea a fi îmbătrânit în acele câteva ore. O strânse mult în braţe şi o mângâie pe păr. Nu îndrăznea s'o întrebe, dar aştepta vădit un răspuns. Il avu.

— Plecăm mâine dimineaţă acasă, fetiţo.

— Bine, mamă.

Se sfârşea deci acea vacanţă de iarnă. Atâtea aşteptări, atâtea bucurii, care treceau deodată, cu un singur cuvânt, în amintire! Ar fi plâns poate trei zile mai devreme, dacă ar fi ştiut. Acum era obosită şi hotărîrea o găsea indiferentă, mulţumită poate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

„Bine, mamă".

Se culcă lângă maică-sa și se strânse tare la pieptul ei, fericită că în acea mare tristețe, poate să se întoarcă iar ca altădată lângă ea și să uite.

* * *

In dimineața următoare, la gară, când trenul se urni din loc, o arătare de om izbucni la fereasra vagonului și îi strigă Adrianei câteva cuvinte încurcate, din care ea nu înțelese nimic. Era Cello Viorin. In mâini avea o hârtie, pe care o agita și despre care probabil era vorba în ceea ce voia el să spună.

Adriana îl salută amical cu mâna. El îi întinse hârtia și pe urmă, cum trenul își grăbea mersul, rămase la capătul peronului, descoperit, urmărind până departe fereastra Adrianei, fără să facă vreun semn.

De unde aflase de plecarea ei? De ce venise la gară?

Hârtia adusă era un manuscris muzical. In fruntea paginii, titlul — „cântec pentru o plecare" — era scris de o mână neliniștită. Notele se încurcau pe portativ, ca literele unei scrisori de copil.

— Ce e hârtia asta, Adriana?

— Nimic, mamă. O glumă, răspunse fata ascunzând hârtia. Și pe urmă, ca să schimbe cu totul vorba:

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Mamă, e adevărat că a murit Soeur Denise?

— De unde știi tu?

— Știu.

— Ei da, e adevărat.

Doamna Dunea îi povesti atunci, amănunțit, întâmplarea. Soeur Denise murise în Decembrie la mănăstirea ei din Bucovina. Un accident, spunea călugărița directoare. Soeur Denise ieșise din mănăstire să ducă, în acea Duminecă din Decembrie trecut, unei bolnave din sat, lemne. Voise să taie din drum și în loc să treacă pe podul de peste Bistrița, ca de obicei, o luase peste apa înghețată. La mijloc ghiața se sparse și ea alunecă prin acel ochiu, afund. Câteva zile, pletele ei blonde fluturaseră deasupra gheței, până ce târziu, țăranii coborîți din munte, trecură din întâmplare pe acolo și o scoaseră cu membrele inerte, cu ochii astupați de nisip, cu ierburi ude prinse de rochia ei neagră. O îngropaseră acolo în munți, în curtea mănăstirii. Intâmplare nenorocită.

— Și dumneata crezi că asta a fost numai o întâmplare?

— Adriana ce-ți vine de vorbești așa?

— Mamă dragă, știu tot. Mi-a povestit Paul. Soeur Denise a murit în ziua nunții lui Paul cu Lucreția.

— Fată dragă, ești o proastă și nu-ți dau voie să vorbești despre lucruri pe care nu le înțelegi. Pe care n'ai dreptul să le înțelegi, m'ai auzit?

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Doamna Dunea avu un gest energic, retezător. Adriana plecă ochii şi pe urmă ieşi din compartiment, să privească pe fereastra culoarului, afară. Abia mai târziu, când se apropiau de D... mama ei îi spuse, revenind parcă la o discuţie încheiată:

— Ştii, Adriana, că n'ai să te mai duci la Institut. Ai învăţat şi aşa destul. E timpul să vezi de altele, decât de carte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

CAPITOLUL IV

O întoarcere şi o plecare

Până la întoarcerea ei la D..., Adriana nu se gândise ce întorsătură vor trebui să ia legăturile ei cu Gelu. Scurta idilă cu Cello Viorin întâi, iar mai târziu ultimele două zile dela Bucureşti precipitate ca într'un vârtej tragic, o făcuseră să uite de el.

La D... erau însă atâtea lucruri care implicau prezenţa lui Gelu încât din primele ceasuri simţi nevoia să-l vadă. Nu avea de loc de gând să renunţe la el: îşi spunea că în ciuda acelei despărţiri de două luni, prietenia cu el putea fi reluată exact de acolo de unde fusese întreruptă. Era mai comod aşa. I-ar fi fost greu să părăsească obiceiuri vechi, întâlniri ştiute, plimbări comune, ceasuri de flecăreală amicală, care toate la un loc făceau vieaţa ei la D... Mai ales acum când încetase să se mai ducă la şcoală.

Nu vedea nicio piedecă în faptul că între timp intervenise mica glumă sentimentală cu Cello Viorin. Dimpotrivă i-ar fi fost agreabil să primească

Muzeul Digital al Romanului Românesc

scrisori pasionate dela București și să continue între timp la D... o iubire mai veche.

Dar Gelu nu se arăta. Trecură câteva zile fără ca să dea vreun semn de viață și abia atunci Adriana înțelese, că lucrurile nu aveau să fie chiar atât de simple.

Așa dar el era supărat? Cu atât mai rău. Vor avea o scenă de explicații, el îi va face reproșuri, ea se va apăra, amândoi își vor cere iertare și gata. Într'un fel Adrianei îi plăcea mai mult o asemenea revedere patetică. Femeie, știa că simplicitatea e o stare dificilă și cu primejdii.

Dar așteptările ei fură desamăgite. Il văzu pe Gelu abia după vreo două săptămâni pe stradă și întâlnirea lor nu fu decât cordială. Gelu nu părea supărat, ceea ce o dezorientă pe Adriana în primul moment. Dacă ar fi fost rece sau brutal sau melancolic! Nu: era numai corect, prietenos, bine dispus, fără să exagereze într'un sens sau într'altul.

— Mă bucur că te văd, Adriana. S'ar spune că tu ne-ai adus primăvara. Uite ce frumos e astăzi.

— Te înșeli, Gelule nu puteam s'o aduc eu, de vreme ce sunt la D... de mai bine de două săptămâni.

— Da ai dreptate. Mi-a spus Cecilia, dar nu mi-a fost cu putință să te vizitez. Dacă ai ști cât de ocupat sunt acum cu școala. Bacalaureatul ăsta care se apropie... Dar văd bine că am greșit. Să te văd pe tine e o plăcere, care întrece toate cărțile de matematică din lume.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Vorbea calm, fără grabă, fără aluzii. Îi propuse să o conducă până acasă și tot timpul pe drum fu amical, se interesă de ce făcuse ea la București, o întrebă despre drum, despre cărți citite, despre oameni cunoscuți. La poartă o lăsă cuviincios și îi repetă încă odată că fusese foarte bucuros să o vadă.

Dar Adriana nu se înșela. Era în prietenia lui o rezervă pe care ea nu i-o cunoscuse până atunci. Nu știa cum s'o explice și era neliniștită. S'o fi putut ca Gelu s'o fi uitat?

Gândul îi făcea rău.

Îi ceru într'o zi să-i vorbească despre oraș, despre el, despre prietenii lui.

— Credeam că Cecilia ți-a povestit tot.

— Cecilia mi-a vorbit despre istoriile ei. Eu vreau să le cunosc pe ale tale.

— Nu merită, crede-mă Sunt monotone și fără surpriză. Am lucrat, am cetit. Cred că n'au mai rămas multe cărți pentru mine în mansarda prefecturii. M'am dus uneori la cinematograf. Am coborît de câteva ori spre Vii să văd apele înghețate. M'am distrat uneori cu Cecilia și Victor, L-am văzut mai des ca altă dată pe Buță. Cam asta e tot.

Adriana îl asculta cu necaz: nimic în vorbele lui nu mulțumea așteptările ei. Totul era neutru. Ea ar fi vrut să-i vorbească despre dragostea lor. El îi povestea despre Buță.

— Uite unul care are să te surprindă. A luat

Muzeul Digital al Romanului Românesc

în primul rând o hotărîre eroică. Nu se mai prezintă la examenul de capacitate. La vară ar fi fost pentru a noua oară. Pe urmă a început să studieze. Nu știu lămurit ce, dar e vorba de ceva practic, simplu și genial, care să-i producă lui Buță câteva milioane pe an. Intâi am crezut că vrea să descopere o formulă magică, dar m'am înșelat. Se pare că e o problemă de mecanică. Dealtminteri dacă îl vezi, întreabă-l. Are să-ți spună poate. Dar să vorbim mai bine despre tine. Eu ți-am spus tot. E rândul tău.

Adriana tăcu. Făcu un gest vag de protestare și rămase gânditoare.

— Nu. Să lăsăm asta. N'am să-ți pot spune, n'ai să mă poți înțelege... Au fost câteva lucruri penibile și vreau să le uit.

Recurgea din instinct la mister, știind că o minciună absolută apără mai bine decât un adevăr parțial. Nu voia să dea niciun amănunt asupra întâmplărilor dela București, de teamă ca astfel explicațiile ei să nu pară insuficiente și să dea loc la bănuieli. Dealtfel Adriana știa că misterul o prinde: îi dădea o melancolie depărtată, la care el ar fi trebuit să fie sensibil. Aștepta ca Gelu să insiste, să ceară lămuriri și vedea apropiendu-se scena de explicații, pe care o dorea și din care nu puteau ieși decât împăcați. Gelu nu stărui însă și se despărțiră fără a fi făcut vreun pas spre o nouă înțelegere.

Adriana nu pricepea nimic. Ceea ce se întâmpla

Muzeul Digital al Romanului Românesc

era atât de neaşteptat, încât ea se întreba dacă nu e o glumă, care trebue să se sfârşească dintr'un moment într'altul. Gegu o iubea. I-o spusese de atâtea ori înainte. De ce în două luni s'ar fi schimbat? Ea fusese poate vinovată de oarecare neglijenţă, dar nu îl iubea mai puţin. Observa acum, când el părea să se depărteze, că gândul de a-l şti pe el apropiat îi este necesar şi consolator, că iubirea lui era singurul lucru de preţ în acea viaţă monotonă şi veche. Erau gesturi care îi plăceau, erau cuvinte cu care se obişnuise, erau glume pe care le aştepta. Câtă vreme le avusese în chip firesc, nu îşi dăduse poate seama cât îi erau de dragi, dar acum când era pe cale să le piardă, îşi spunea că fără ele nu va putea trăi.

Ce să fi pus în locul acestei pasiuni care se ducea? Amorul lui Cello Viorin? Fusese o, glumă care îşi avusese farmecul ei de o zi, acolo, într'un oraş străin, între lucruri trecătoare, în câteva clipe de vacanţă.

Dar Gegu era aici, îl întâlnea pe stradă, auzea vorbindu-se despre el, îl vedea. Totul o întorcea spre el: spaima de a-l pierde, amintirile anilor trecuţi, primăvară ce venea albă. Ar fi vrut să-i vorbească, să-i spună totul, să-l readucă spre ea, să-l păstreze. Dar el trecea pe alături, nu pricepea aluziile ei, nu răspundea cuvintelor ei cu două înţelesuri. Exasperată Adriana îl întrebă odată

Muzeul Digital al Romanului Românesc

în mijlocul vorbei, în timp ce el povestea o întâmplare din târg:

— Spune-mi, de ce nu mă mai iubești?

El își căută cuvintele, ca să răspundă.

— Crezi că dacă m'ai fi întrebat acum șase luni de ce te iubeam, aș fi știut să-ți răspund? Te iubeam. Nu te iubesc. E zi acum. Are să fie noapte mai târziu.

Adriana avu un surâs înjunghiat de femeie care nu știe să vorbească bine, dar care simte cu inima falsa abilitatea unei judecăți. Pe Gelu îl surprinse expresia ei de sinceră tristețe.

— Trebue să înțelegi, Adriana. Erau între noi doi nenumărate lucruri mici care ne legau. Puteau să pară uneori fără importanță, dar de ele ținea totuși dragostea noastră. Veneam la tine zilnic, îmi vorbeai despre felurite copilării, plângeai ușor, spuneai prostii și când mă sărutai, aveai un aer mirat și virtuos, pentru care te-aș iubi încă odată, dacă s'ar putea. Orice făceai avea pentru mine un înțeles. Duceai mâna la frunte, uite ca acum, ca să-ți dai deoparte un colț de păr și mișcarea asta îmi spunea mie nenumărate lucruri Pe urmă ai plecat și ai rupt firul întâmplărilor în două.

— Dar bine, ce vină aveam eu dacă trebuia să plec?

— Nici una poate. Dar asta nu schimbă nimic. Fiindcă nu e vorba de lucruri și de fapte ci numai de păreri și nuanțe. Sunt mai tari, crede-mă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Aici se opri convorbirea lor, care fu ultima încercare a Adrianei de a se explica. Gelu se întoarse cu încăpăţânare la munca lui. Ea căuta să uite lucrând. Ii ceru lui Mademoiselle Vital să vie zilnic pentru lecţia de pian şi exersa ceasuri întregi fără întrerupere. Făcea asta ca pe o muncă, nu ca pe o distracţie şi nici nu cânta altceva decât exerciţii şi studii. Chopin, Debussy, Cello Viorin rămâneau neatinşi în bibliotecă şi locul lor pe pian fu luat de diverse caiete cu game.

Adriana era singură, ceea ce mărea poate durerea ei, dar o mulţumea lipsind-o de consolări futile. De când nu mai se ducea la şcoală, nu-şi mai întâlnea decât foarte rar camaradele. Dealtminteri cum moartea dubioasă a lui Soeur Denise, fusese cunoscută în tot oraşul, mamele bune nu-şi mai lăsau fiicele să se ducă la Institut. Incetul cu încetul cea mai mare parte din eleve dezertaseră, aşa încât pe la jumătatea lui Aprilie, rămas fără eleve, suspectat şi defăimat, Institutul Notre Dame îşi închise pe totdeauna porţile.

Venise vremea frumoasă şi cu ea singurătatea era mai greu de suportat. Intâia rochie fără mâneci Adriana o puse plângând. Nu avea Gelu ochi pentru frumuseţile ei mărunte. Chiar când îl întâlnea pe stradă era distrat şi grăbit. Spunea că lucrează mult, ceea ce era adevărat, dar altădată lucrul acesta nu l-ar fi împiedecat să vie să o vadă. Adriana renunţă. Nici nu se putea umili insistând, nici nu credea că stăruinţa ei ar sluji la ceva. Ce-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

cilia, care cunoscând avantajele unui amor permanent, îşi imagina necazurile unui sfârşit, încerca, să-l înduplece pe Gelu.

Se apropia vara şi plimbările de noapte între Vii puteau fi reluate ca altădată. Ea avea mare încredere în ispita acestei amintiri: Gelu o respinse însă ca pe atâtea altele.

Într'o seară, cum Gelu trecea singur pe o stradă dosnică, ducându-se spre casă, un automobil îl ajunse din urmă şi se opri lângă el.

In întunerec vocea Ceciliei Coteanu se agita păsăreşte:

„Urcă, domnule. De când te căutăm".

Nu putea să refuze, căci nu-i plăcea să facă publică o ceartă care îl privea doar pe el. Adriana îi făcu loc sperioasă şi se ghemui într'un colţ, temându-se să nu-l atingă, ca nu cumva să-i dea lui impresia de a fi fost prins într'o cursă. Îl privea doar uneori, când socotea că el nu ar putea să o vadă.

„Spre Vii"! comandă Cecilia şi pe urmă îi explică lui Gelu că noaptea era atât de frumoasă, încât ea luase pe neaşteptate hotărîrea acestei plimbări. Era ideea ei, numai a ei, a nimănui altuia. Insista asupra acestui lucru, voind să-i îndepărteze lui bănuielile probabile. Dar el nu părea curios să ştie şi Cecilia tăcu ca un pui, pierzându se în braţele lui Victor. Adriana şi Gelu rămaseră singuri, silindu-se să nu se apropie prea mult unul

Muzeul Digital al Romanilor-Romanes

de altul și stânjeniți amândoi când, la cotituri, zdruncinăturile mașinii îi arunca în colț.

„Iartă-mă" spuse fata cu o voce albă, nevoind să se creadă că această înclinare spre el era intenționată. El fu zguduit de acest glas înfrânt și voi să facă un gest simplu de prietenie. Îi luă mâna. Pe urmă, fiindcă nu mai știa cum s'o lase, fără ca s'o supere pe fată, o păstră în mâna lui.

Urcau acum de-a-lungul Viiei vii spre pod. Noaptea era calmă.

Aceeași noapte, singura, pe care o cunoscuseră acolo. Caldă, înstelată, puțin înfiorată de apropierea apei, puțin misterioasă din cauza zgomotelor stinse ce veneau de sus din oraș. Pe pod îi întâmpină freamătul mai rece al pădurii. Îl recunoșteau ca pe un om.

Regăseau deodată toate lucrurile așa cum le lăsaseră, neschimbate, fixe, de o egalitate care îi surprindea, nevoind să creadă că într'un an de zile, în care se întâmplaseră atâtea mici și mari evenimente, undeva, într'un colț al pământului viața stătuse în loc nepăsătoare de trecerea vremii. Era o impresie curioasă, fizică aproape, ca acea de a schimba două locuri de tensiune atmosferică diferită. Se simțeau recâștigați de o emoție, care nu era probabil a lor ci a ceasului aceluia de seară, a amintirilor, a locurilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Mâna Adrianei deveni mai grea într'a lui. Nu se auzea decât rar râsul scurt ca un spasm al Ceciliei şi pe urmă zgomotul regulat al motorului continua mai departe monoton, cunoscut.

Adriana îşi rezemă capul de perne şi rămase aşa să urmărească pe cer cursa lor în jurul insulei. Gelu o privi atunci întâia oară şi observă cu tristeţe că era frumoasă. In întunerec, gâtul ei alb lumina mat, moale. Era lângă el ca altădată şi i se părea ridicul să nu o poată îmbrăţişa, fiindcă întâmplări străine voiseră aşa, întâmplări care nu aveau nicio însemnătate acolo unde viaţa era vegetală, vastă şi inconştienţă.

Ii petrecu mâna după umeri şi o strânse spre el. Ea îi primi sărutul fără curaj. Nici nu îndrăzni să-l mângâie bine pe păr, gest pe care îl dorise mult, ci abia îi trecu mâna deasupra capului, ezitând, fără să-l atingă. Ştia atât de bine că totul nu era decât o iluzie, ce avea să sfârşească dincolo de pădurea Viilor, când automobilul va fi trecut podul spre oraş.

La sfârşitul plimbării, Cecilia sărind sprintenă din maşină, îi spuse Adrianei că e bucuroasă văzându-i împăcaţi. Ea însă ridică tristă din umeri, fără să răspundă. Niciodată nu se simţise mai singură şi mai depărtată.

Intr'adevăr seara aceea nu avu urmări. Nu se

Muzeul Digital al Romanului Românesc

mai întoarseră spre Vii, temându-se de chemarea acelor locuri.

Intre ei doi lucrurile erau pe totdeauna așezate și de ce le-ar fi schimbat din drumul lor?

Vara trecu monotonă.

In toamnă, Gelu plecă la București.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

CAPITOLUL V

Singură

Adriana își recăpătă dintr'o dată liniștea. Așteptase o mare durere, se crezuse pierdută, se întrebase dacă avea să supraviețuiască plecării lui. Și nu fu nimic. Era surprinsă de marele calm, ce urmă. Nici nu-i venea să creadă.

Își spunea în gând, ca să se încerce: „Gelu a plecat" și aștepta să vadă dacă gândul acesta nu o durea, asemeni omului care în luptă a auzit șuerând pe aproape un glonte, s'a trântit la pământ și pe urmă ridicându-se, abia îndrăznește să se miște, nu cumva să descopere o rană, pe care n'a simțit-o și care sângerează totuși.

Nu. Nu se întâmplase nimic. Glontele trecuse pe alături. Adriana rămase întreagă, obosită și fără curaj poate, dar liberă. Se mira găsind lucrurile la locul lor, se mira de simplul fapt că viața continua așa cum o apucase. Totul era preferabil nesiguranței în care trăise până atunci și chinului de a se convinge că e iubită, când știa bine că nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc

era. Reîncepea să trăească monoton, plictisitor, dar fără mari tensiuni şi fără aşteptări.

Se întoase la ocupaţiile ei mărunte şi se adânci în ele serioasă, hotărîtă să creadă că a exersa cinci ceasuri pe zi la pian, a ceti un roman în două zile şi a da uneori o mână de ajutor în casă, este un fel de a trăi.

I se vorbi în acea vreme despre căsătorie. O cerea un doctor din oraş. Ea nu răspunse nici da, nici nu, şi lasă să se înţeleagă că va face ce i se va cere.

In oraş Adriana ieşea rar. Nu mai avea pe cine să întâlnească, pe acele străzi pustii şi gândul că după niciun colţ de stradă, la vitrina niciunei librării, de nicăeri silueta lui Gelu nu putea să-i iasă înainte, îi făcea rău. Niciodată nu crezuse că lipsa unui om poate fi mai reală şi mai vastă decât prezenţa lui. Gelu, când era, era într'un singur loc. Acum, când lipsea, lipsea de pretutindeni.

Totuşi, într'o zi, când ieşise după cumpărături, Adriana avu un moment de emoţie. Recunoscuse înaintea ei, după mers, o siluetă familiară şi asta îi făcu inima să-i bată mai tare. Era Buţă şi Adriana îl întâmpină cu o bucurie exagerată, care îl miră puţin pe băiat. In definitiv ducea şi el ceva din existenţa lui Gelu şi în mâna lui noduroasă, Adriana strânse altă mână decât pe a lui.

„Mă bucur că te văd! Ce faci? De ce nu te mai vezi? Ai uitat de prietenii dumitale? De ce nu mai dai pe la noi"?

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Il întreba vioaie, neștiind nici ea că bucuria ei trecea de capul colțuros al lui Buță și se îndrepta aiurea către altcineva. Nici nu îl privi ca lumea. Altfel ar fi văzut că poartă același pardesiu străvechi, cu buzunarele pline cu cărți, aceeași șapcă de liceu roasă și l-ar fi părăsit repede, rușinată să rămână în mijlocul străzii, în văzul tuturora, lângă el.

Buță vorbi tărăgănat și ieneș. Lipsise din oraș. Avusese o afacere de curând, undeva. Lucrase mult la un proect, pe care îl pregătea el în ascuns și despre care se va afla mai târziu. De aceea nu prea ieșise pe stradă decât noaptea, când probabil ea, Adriana, dormea. Dar pentrucă tot s'au întâlnit, ar fi bucuros să se plimbe cu ea puțin. Adriana primi.

— Vezi rămânem singuri în târg, îi spuse ea. Dumneata, Cecilia, eu... Suntem ca bătrânii care rămân la poartă, să-i privească pe cei ce pleacă. Poate că nici lui Gelu acolo unde este, nu i se întâmplă mare lucru, poate că nici el nu duce altfel de viață, dar deosebirea e că el este acolo și noi aici. Și e o deosebire tristă, mi se pare.

Un moment, Buță voi să-i răspundă cum se cade. Era și el amărît de plecarea prietenilor lui, duși în alte locuri spre o nouă viață, în timp ce el rămânea un licean bătrân de douăzeci de ani. Ar fi vrut să-i vorbească Adrianei, așa cum el nu știa vorbi: simplu, lăsat în voia tristeții lui, adevărat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Dar se încurcă după o ezitare orgolioasă și schimbă sensul cuvintelor lui, subit, așa cum un ac întors schimbă mersul unui tren de pe o linie pe alta.

— Poate că ai dreptate pentru dumneata, domnișoară Dunea. Intrucât mă privește pe mine, eu mă simt bine unde mă aflu. Gelu s'a dus ca orice băiat de treabă la studii. Ce mare ispravă a făcut cu asta? Mai interesant mi se pare să-ți creezi o aventură a ta proprie într'un oraș ca ăsta al nostru. Și mi se pare că eu reușesc...

— A, știu. Am auzit despre proectul dumitale misterios, dar nu știu prea bine ce e. Mi-a povestit Gelu. Nu cumva vrei să fabrici aur?

— Gelu e un nătărău și eu nu sunt un alchimist, răspunse el scurt.

Pe urmă după un lung moment de tăcere, reluă vorba cu oarecare ezitare, ca și cum s'ar fi întrebat dacă trebue să continue sau să tacă.

— Uite am să-ți spun dumitale un lucru, pe care nu l-am spus nimănui. Îți cer doar să fii discretă. Mi-ai răpi altfel jumătate din bucuria triumfului.

Se opri iar ca să marcheze însemnătatea cuvintelor ce aveau să urmeze.

— Ai văzut dumneata vreodată o ruletă?

Adriana întârzie răspunsul, neștiind dacă nu e o glumă.

— Da.

— Ți se pare că e un joc de noroc.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Evident.

— E evident poate, dar nu e de loc sigur. Căci bunăoară este evident că soarele se mișcă în jurul pământului și cu toate astea.... Descoperirea mea pleacă dela principiul că ruleta nu e un joc de noroc, ci unul de calcul. O problemă, care deocamdată n'a fost rezolvată. Un joc de forțe cu o constantă nedescoperită încă. Un raport de forțe. Rămâne să calculez raportul ăsta și misterul se sfârșește. In ziua în care am să captez hazardul într'o ecuație descoperirea mea va fi gata. Cu o sută de franci la Monte Carlo lumea va fi a mea, și ziua aceea nu mi se pare să fie departe.

Se opri și așteptă cu aerul modest al unei gazde, care servește un liqueur excelent și pe urmă îl pândește pe musafir, întrebându-l parcă din ochi: „Ei, ce zici"?

Adriana tăcu jenată, neîndrăznind să creadă, neîndrăznind să râdă, cuprinsă mai mult de un sentiment de milă, decât de poftă de a se amuza. Nu, Buță nu era nebun, dar oricum misterul lui trecea dincolo de așteptări. Nu-i răspunse deci și încercă să schimbe vorba. El înțelese, îi spuse cu jumătate gură ziua bună și plecă înainte, netulburat, fără a întoarce capul, ca un om care știe bine încotro merge. Adriana îl privi din urmă câteva clipe. Se gândea cu oarecare melancolie la el. Era singur în acel oraș să rămână neschimbat, așa cum îl cunoscuse, leneș, tenebros, superior, fără ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc

vremea trecând să-i adauge sau să-i ia ceva din imensa lui naivitate, din nepăsătoarea lui mizerie.

Nu era un simbol şapca aceea de licean, pe care o purta încă, la douăzeci de ani? Şi nu spunea ea că el singur, când toţi foştii lui prieteni se răspândeau în lume şi în viaţă, că el singur rămânea ca totdeauna să creadă liber ce vrea şi să apere ce nu poate, să-şi bată joc de oameni şi să râdă de ceea ce lumea cuminte numeşte realităţi?

I se păru atunci Adrianei, că numele acela uscat şi fără sunet interior „Buţă" e trist, ca o glumă nereuşită într'o casă de oameni necăjiţi şi, privind cum omul se depărta cu pasul lui lăbărţat, cu mânile prea mari ca să încapă în buzunare, cu capul înţepenit pe grumaji, avea impresia că are în faţa ei un soi de stindard zdrenţuit al unei lumi, care era pe totdeauna sfârşită şi care fusese adolescenţa lor.

* * *

Săptămânile treceau egale. Nici o veste dela Gelu. O singură dată Adriana primi o carte ilustrată cu salutările şi semnătura de rigoare, scrise în grabă cu creionul pe verso şi ea care îl ştia pe Gelu ordonat, văzu în neîngrijirea aceasta schimbări, pe care nici nu îndrăznia să le bănuiască.

Ţinuse vreme multă carea aceea colorată în mâni şi o privise atentă. Era „Ateneul român". Fotografia era veche, dinainte de războiu probabil şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc

cele câteva cucoane care se opriseră în fața obiectivului, purtau rochii lungi și pălării imense cu pene albe, așa cum Adriana văzuse într'un album de familie. Imagine veche de cincisprezece ani a unui alt oraș decât acela în care trăia Gelu acum, ilustrația Ateneului român avea un humor trist ce spunea deșertăciunea tuturor zilelor ce trec. Ce amantă primise cu cincisprezece ani în urmă aceeași poză verde, în care încerca să-și imagineze existența altui iubit? Ce amantă o va primi peste alți cincisprezece ani când durerile de acum vor fi fost de mult uitate și doar Ateneul român își va afirma liniștit eternitatea?

Adriana trecuse de epoca disperărilor mute, de vreme ce putea să glumească, oricât de trist pe seama lor. Așteptările ei se cumințeau: treceau în rândul lucrurilor zilnice, obșnuite, neschimbate și deveneau suportabile ca tot ce se leagă de monotonia vieții.

Poate că altfel, fără această tristețe, viața ar fi fost, mai greu de dus, mediocră cum era, lipsită de accidente, goală de sens. Adriana trăia în amintirile ei ca într'o altă existență și număra zilele după un calendar unde erau înscrise aniversări personale pe care le sărbătorea ea singură în felul ei. Se chinuia să restabilească o dată, să corecteze o amintire, să adauge un detaliu. Din evenimentele ce trecuseră altădată la întâmplare, ea făcea acum o poveste cu un început și un sfârșit, cu perioade de umbră și lumină, poveste pe care o retrăia acum

Muzeul Digital al Romanului Românesc

din nou, încet, cu voluptatea de a şti că nimic nu mai poate fi schimbat, că totul, îi aparţinea ei pe totdeauna. Ce ar fi putut face Gelu împotriva amintirilor ei? Că ar fi iubit-o sau nu, că s'ar fi întors ca altădată spre ea sau că ar fi rămas departe cu alţi oameni, nimic nu s'ar fi schimbat din istoria ei. Intr'un fel Adriana îl uitase.

Exista undeva, departe, într'un oraş mare, un om care ducea o viaţă a lui, cunoştea lume, umbla pe străzi necunoscute, muncea, se ducea la teatru, se culca cu femei străine şi omul acela îi era indiferent şi uitarea lui îi era tot una şi viaţa lui toată îi era străină. Fiindcă într'un singur ceas la aburul unei cesti de ceai, ea retrăia dela un capăt la altul, o viaţă din care nimeni nu mai putea să evadeze, după cum nimeni nu mai poate să evadeze din amanţii zugrăviţi pe tablouri.

In această perioadă de resemnare, sosi într'o zi, neaşteptată, o scrisoare din partea lui Gelu. Scrisul acela clar, drept şi geometric, contrazicea numai ca imagine chiar, dispoziţia de suflet vagă a Adrianei.

Era o scrisoare cordială, simpatică, în care Gelu dădea scuze valabile pentru întârziere, povestea cu voie bună ce făcea, cerea veşti, trimitea salutări.

In postscriptum două rânduri o neliniştiră pe Adriana.

„Pe cine crezi că am cunoscut mai alaltăieri? Cello Viorin. I-am fost prezentat din întâmplare şi am impresia că îl interesez. M'a chemat la el".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

CAPITOLUL VI

„Cântecele blondei Agnes"

Într'adevăr Gelu îi fusese prezentat lui Viorin, întâmplător, în casa unor prieteni comuni. Ferdinand Graz un mecanician neamţ meloman, care îi era coleg la un curs liber de matematici, îl întoarse pe Gelu într'o seară să asculte un concert de familie.

El cânta, la flaut, iar nevastă-sa — săsoaică blondă dintr'un burg transilvănean — la vioară.

„Vino. O să 'ncercăm un fragment din al doilea concert brandenburghez. Şi pe urmă, ştii, avem un pianist celebru. Nu-ţi spun cine. Vino şi ai să vezi".

Pianistul celebru era Cello Viorin.

Gelu îl găsi instalat într'un fotoliu lângă sobă, săltând pe genunchi odraslele gazdei un băiat şi o fetiţă care se jucau între timp cu tabacherea, nasturii şi urechile lui.

„Iartă-mă domnule că nu-ţi pot întinde cum trebue mâna, dar, uite, nu mă lasă plozii ăştia".

Avea un zâmbet mare, deschis, care îi lumina toată faţa. Gelu îi spuse câteva vorbe respectuoase

Muzeul Digital al Romanului Românesc

despre admirația, ce o purta muzicii lui și despre plăcerea de a-i face personal cunoștința. Viorin râse cu simplicitate. Se bucura poate de acele cuvinte amabile, dar le primea cu modestie, cu oarecare scepticism.

Seara trecu ușor în conversații fără importanță, pe care dealminteri nevasta gazdei le întrerupea autoritară bătând cu arcușul în pupitru.

Era semnalul de începere și atunci Viorin își lua locul la pian, Graz își pregătea flautul, nevasta lui își proptea de pieptul ei opulent vioara. Gelu asculta cu plăcere, deși acest tablou de familie i se părea puțin naiv în armonia lui. Femeia, o Gretchen îngrășată, bătea tactul cu piciorul (un picior lat, încălțat cu o gheată masivă de box, ce suna tare pe podea) și dela pupitrul ei își controla cu o privire severă partenerii. E drept că dintre toți trei, ea cânta cel mai bine. Bărbatul ei când făcea vreo greșeală, apleca ochii să se ferească de privirea ei răzbunătoare, iar Viorin tremura terorizat.

Gelu surâdea distrat de această scenă idilică, dar o felicita în gând pe intransigenta nevastă a lui Ferdinand Graz, căci mulțumită ei asculta în seara aceea un concert de Bach, poate prea masiv și lipsit de nuanțe, dar limpede și precis executat. Pe încetul se creease în acea cameră o atmosferă deosebită, în care el se pierdea de bună voie, deși simțea într'un fel ridiculul nemțesc al situației. Violonista avea mâinile jupuite dela bucătărie:

Muzeul Digital al Romanilor Romanesc

cânta acum o sonată și un ceas înainte curățase poate cartofi.

Se făcea târziu și mica orchestră schimbase de câteva ori o bucată de Bach pentru una de Beethoven, o bucată de Beethoven pentru una de Bach.

— Ce-ar fi să cântați „cântecele blondei Agnes", propuse Gelu pentru variație.

Ferdinand Graz acceptă cu entuziasm și Viorin încercă primele acorduri. Dar nevasta lui Ferdinand lovi scurt cu arcușul în pupitru și spuse retezător:

— Nu.

Bărbații se uitară unul la altul și se supuseră. Femeia le deschise fiecăruia în parte un caiet de Mozart, le indică cu vârful arcușului pagina aleasă și dădu semnalul de începere.

Nimeni nu crâcni.

Ședința se sfârși târziu, după miezul nopții. Viorin îl luă pe Gelu de braț.

„Dacă nu ți-e somn, vino cu mine să ne plimbăm. Îți place să umbli?

Erau amândoi puțin amețiți de muzică și ezitau în poartă neștind încotro s'o ia, ca și cum ar fi ieșit dela dineu cu femei frumoase și șampanie bună. Merseră o bucată de drum, fără să schimbe vreun cuvânt.

— Trebue să mă ierți. Mi-ai cerut adineauri să cânt la pian „Cântecele blondei Agnes" și te-am refuzat. E o muzică de care mă feresc. Deși e a

Muzeul Digital al Romanului Românesc

mea şi deşi e atâta vreme decând am scris-o, nu o pot asculta fără adâncă emoţie.

Gelu voia să-i răspundă că nu el era vinovat de acel refuz, ci teribila doamnă Graz, care îl oprise, dar văzându-l pe Viorin melancolic şi neatent renunţă să mai facă această observaţie de detaliu.

— Da, domnule, e curios şi poate greu de crezut, dar cântecele acestea ale lui Agnes sunt cea mai grea durere a mea. Dumneata şi alţii ca dumneata, nu vedeţi în ele decât o bucată de muzică frumoasă sau urîtă. Pentru mine însă asta nu are nicio importanţă. Căci Agnes a existat. Te-ai gândit dumneata, care spui că-mi admiri cântecele, te-ai gândit vreodată că ele ascund un om care a trăit în realitate ca dumneata şi ca mine?

Gelu fu surprins de acest brusc ton de confidenţă.

— Mărturisesc că nu.

— Ei vezi? Dumneata asculţi pentru plăcerea dumitale de meloman. Hm! Ca şi cum pentru plăcerea dumitale de meloman a murit Agnes. Fiindcă, mă înţelegi? Agnes a murit, a murit de adevăratelea, a murit cum mor oamenii şi cum mor câinii.

Gelu îl privi speriat, neştiind dacă Viorin în violenţa cu care vorbea, nu-şi pierduse minţile. I se părea ciudat omul acesta pe care abia îl cunoscuse şi care acum, din senin, se pornise să strige pe stradă, ca şi cum s'ar fi luptat cu cineva.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Omul merse iar o bună bucată în tăcere şi pe urmă vorbi calm, cu resemnare.

— Uite, cum a fost. Agnes trecea în fiecare dimineaţă în faţa casei mele. Era o fată blondă, înaltă, miraculos de frumoasă. O cunoscusem într'un salon monden şi nu o luam în seamă. Credeam şi am crezut până la moartea ei, că era o domnişoară frivolă, căreia îi place să flirteze cu oamenii celebri. Mi-a spus de câteva ori că mă iubeşte. N'am crezut-o. Mi-a scris lungi scrisori disperate, prin care îmi cerea numai să mă vadă. Mi-a jurat că ar fi fericită doar cu o privire blândă, dar cu o mână întinsă pe care să mi-o sărute. Am râs. Mi-a spus că are să se omoare. Am râs iar. Până când într'o zi de toamnă pe terasa casei, am găsit-o cu buzele încleştate pe pragul uşii, cu ochii sticloşi, cu părul ei blond desfăcut.

Gelu asculta bănuitor. Faptul era desigur adevărat, căci glasul lui Viorin tremura şi ochii îi luceau înlăcrimaţi, dar i se părea cu totul neverosimilă această confesie necerută, neaşteptată, nepregătită, poveste de un tragic neprecis şi sumar. Îi era penibil să meargă alături de acest om zguduit de plâns şi la a cărui durere bruscă nu putea lua parte fiindcă nu o cunoştea şi fiindcă îi era indiferentă.

— Înţelegi, domnule, de ce îmi bat eu joc de admiraţia, pe care mi-o mărturisiai adineauri în casa lui Graz? Admiraţie şi glorie? Hm! Mizerie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Dacă ai şti, dacă ai putea pierde pentru o singură clipă liniştea dumitale de om satisfăcut şi dacă...

Dar de ce stau eu să-ţi povestesc toate astea. Du-te domnule şi te culcă. Noapte bună!

Viorin se întoarse scurt pe călcâi şi se pierdu cu paşi repezi după colţ.

* * *

A doua zi, la Facultate, Ferdinand Graz se apropie de Gelu şi îl rugă să prânzească cu el la un restaurant din apropiere. Avea să-i vorbească şi într'adevăr de îndată ce fură singuri, începu.

— Aş vrea să cer scuze pentru cele ce s'au întâmplat aseară, Femeea mea e o nevastă de treabă, dar, cum să spun eu? prea energică uneori. Uite ieri, când d-ta ai cerut lui Viorin să-ţi cânte, ea s'a purtat urît. Ai avea dreptul să fii supărat.

— Nu, zău că nu sunt. Şi pe urmă... am primit deja o serie de explicaţii pentru treaba asta.

— Nu, nu. Lasă-mă să termin. Vreau să rămânem prieteni şi devreme ce sper să mai vii la noi în casă, e mai bine să te previu. Ştii d-ta cum o cheamă pe nevasta mea?

— Doamna Graz, cred.

— Agnes Graz. Agnes!

— Frumos nume.

— Da. E un nume care trebue să-ţi fie cunoscut. Ea gândeşte-te.

Gelu îl privi lung, neîndrăznind să creadă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— N'ai să mă faci să cred că nevasta d-tale e,.. în sfârșit că Viorin...

— Ba da. Agnes e Agnes și cântecele lui Viorin au fost scrise pentru ea. Sunt vreo 6 ani de atunci. Ne mutaserăm tocmai la București și nevastă-mea era însărcinată cu al doilea copil. Nu cunoșteam pe nimeni aici și întâmplarea a făcut să mă împrietenesc cu Cello Viorin, care pe atunci nu era încă prea cunoscut. Mâncam amândoi la aceeași lăptărie. Am aflat că e muzician și cum muzica e singura pasiune a familiei mele l-am invitat acasă. De atunci am luat de altfel obiceiul seratelor noastre muzicale. Din nefericire Viorin s'a amorezat de nevastă-mea. Fără știrea mea de sigur, i-a propus să fugă cu el. Femeia mea însă e, cum ți-am spus, o nevastă cum se cade. Nu e nici romanțioasă și nici tristă. E vrednică, îi place să lucreze zdravăn și nu cunoaște decât o dragoste: acea pe care i-a permis-o pastorul. În plus pe vremea aceea, era însărcinată în a șasea lună. Nici astăzi nu pricep cum de s'a amorezat Viorin de ea. Fapt e că femeia i-a spus să se astâmpere, iar pe mine m'a întrebat, dacă n'ar trebui să-i închidem lui Viorin ușa casei noastre. La ce bun să fi făcut atâta scandal? Mie Viorin mi-a fost drag și am lăsat lucrurile să treacă în voia lor. De atunci n'a mai fost vorba de amor și am rămas buni prieteni. Numai că, disperat, Viorin a scris: Cântecele pentru blonda Agnes. Le cunoști, nu-i așa? După părerea mea mai frumoase lie-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro 1933-1947

duri nici Schumann n'a scris. Agnes, nevastă-mea nu le poate însă suferi. Zice mai ales, că-i e ruşine să le asculte în faţa mea.

Gelu era uimit. Nu că ar fi pus un moment la îndoială povestea lui Graz. El vorbea cu simplicitate şi cu un umor de om aşezat, care mărturisea adevărul. Dar era atât de mare deosebire între legenda romanţioasă a lui Viorin şi între această istorie de buni burghezi, încât nu ştia ce să creadă şi ce nu. Ii povesti lui Graz convorbirea, pe care o avusese în noaptea trecută cu Viorin.

— O cunosc, îi răspunse el. Mi-a povestit-o şi mie. Să nu crezi că Viorin e un mincinos. E un om cu imaginaţie doar. El cel puţin, crede în ceea ce spune şi poate că atâta lucru e deajuns. Şi în fond, de ce să nu-i ierţi atâta slăbiciune. Domnule eu fac muzică dela vârsta de 8 ani şi ştiu ce se chiamă a avea talent. Ei bine Viorin îl are şi asta ajunge, pentru ca să mă închin în faţa lui, uite aşa, până la pământ. Iartă-i şi dumneata naivităţile.

* * *

Ferdinand Graz avea dreptate. Oricât de ridiculă era istoria acestui amor, Gelu simţi instinctiv o caldă simpatie pentru Viorin.

Ar fi trebuit să râdă gândindu-se la opulenta lui zână, la pieptul ei de Brunhildă războinică, la mânile ei de menajeră melomană. Atădată, la D..., când asculta în tovărăşia Adrianei acele cântece,

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

își imagina o Agnes de mit, un chip de icoană, tras serafic, nepământesc. Acum era poate puțin iritat cunoscând realitatea, dar își spunea că Viorin trebue să fie un copil admirabil, de vreme ce fusese capabil de asemenea naivități.

Il revăzu de câteva ori. Era totdeauna preocupat, entuziast, vibrant, gata să povestească o aventură să împrovizeze un motiv pentru pian, să desmintă un lucru afirmat cu o zi înainte, să inventeze o tragedie desigur autentică. Nu lua niciodată precauții pentru garantarea fanteziilor lui și nu ezita să spuie la interval de cinci minute două lucruri contradictorii.

— Nu te mai vezi pe stradă, domnule Viorin.

— O, dragul meu mi se întâmplă un lucru extraordinar. Inchipuește-ți că Duminecă veneam spre d-ta, cum ne fusese vorba, ca să te iau la simfonic. Deodată văd un Rolls-Roice se oprește drept înaintea mea și dela volan o doamnă îmi face semn cu mâna. Nu o cunoșteam și credeam că i se adresează altcuiva. Mă uit curios pe de lături și nu văd pe nimeni. Atunci femeia coboară din automobil și se îndreaptă către mine. „Domnule Viorin, îmi spune ea, fă-mi plăcerea și ia loc lângă mine în mașină". — Nu înțelegeam nimic desigur, dar am urmat-o. Mi-a povestit atunci, că îmi cunoaște muzica de multă vreme, că vrea să mă cunoască de aproape, că mă roagă să o vizitez în villa ei dela șosea. Ei bine, ce să-ți spun, de Duminecă până azi n'am mai scăpat de ea. Ce e dreptul e

Muzeul Digital al Romanului Românesc

o femeie superbă, dar oricum trei zile şi trei nopţi de dragoste continuă, e cam mult.

Deobicei însă Viorin, care nu avea spiritul frivol, istorisea aventuri mai triste, cu deznodăminte grave, cu eroi tragici. Şi ce era deconcertant în imaginaţia lui, era că nu rămânea absolut în fantastic, că dădea uneori detalii veridice, probabile, la chiar absolut sigure. De câteva ori, câteva istorii, pe care Gelu le crezuse inventate, se dovediseră riguros exacte. Aşa încât el nu mai ştia să deosibească adevărul de legendă şi-l asculta pe Viorin curios, cum ar fi cetit un roman foileton.

— Am cunoscut multe femei, dar niciuna nu mi-a lăsat o amintire mai emoţionantă decât o tânără provincială, pe care am văzut-o acum un an aici la Bucureşti. Am fost prieteni şi cine ştie dacă până la urmă n'am fi fost amanţi! Îndeobşte mă feresc de „admiratoare". Fata asta însă, decum mi-a trecut pragul mi-a plăcut. Avea o expresie de afecţiune pe care n'am văzut decât pe obrazul ei frumos. Şi să ştii dela mine, că obrazul nu minte.

Să vezi. Într'o dimineaţă cineva îmi bate la uşă. O femeie foarte tânără, foarte frumoasă mai ales, mă întrebă dacă-mi poate vorbi. O primesc desigur. Îmi spune că nu e din Bucureşti, că a venit din oraşul ei de provincie ca să mă vadă şi să-mi ceară o favoare: acea de a cânta la pian înaintea mea Cântecele blondei Agnes.

Dragul meu a fost un miracol. Niciodată nu s'a

Muzeul Digital al Romanului Românesc

cântat o melodie cu mai multă simțire, cu mai mult adevăr. Eram zguduit. Au urmat pe urmă două săptămâni de fericire. Simțeam cum pe fiecare zi, fata își pierde siguranța ei personală, cum se apropie de mine irezistibil, cum se adâncește în pasiune fără voie. Șovăia, cum trebuie să șovăie un șarpe, care ar vrea să scape de vrajă și nu poate.

Pe urmă într'o zi a fugit. Cred că a plecat de teamă. Când am aflat era prea târziu. In noaptea aceea n'am dormit: am scris atunci un cântec de dragoste, cum nu cred să fi scris al doilea. Dimineața am alergat la gară și abia am avut timp să i-l întind prin fereastra vagonului, care se urnea tocmai din loc.

Era bună, liniștită, gravă și uneori visez că avea carnea caldă ca pâinea.

— Cum o chema?

— Adriana. Adriana Dunea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

CAPITOLUL VII

Buță prizonier

Adriana aştepta cu teamă întoarcerea lui Gelu la D... Intâlnirea lui cu Cello Viorin o neliniştea. Dacă vor fi vorbit despre ea? Dacă Gelu la întoarcere îi va cere lămuriri asupra unor lucruri pe care ea altădată le tăinuise?

Se gândi să-i scrie, ca să-i povestească tot şi să-l prevină. In fond nu se întâmplase nimic serios între ea și Viorin. Ea făcuse însă imprudența de a nu spune totul din timp. Crezuse că era mai comod și mai simplu așa. Intâmplarea complica lucrurile abia acum un an, mai târziu.

Nu-i scrise totuși. Il aștepta şi se hotări să lase lucrurile în voia lor. La început părea că totul se aranjează. Gelu, venind la D... de Crăciun fu amical, o vizită de câteva ori, o însoți la plimbare în oraș, nu făcu nicio aluzie supărătoare. Era rezervat și uneori rece, dar Adriana se obişnuise cu această purtare de când el îi spusese răspicat că nu o mai iubeşte. E drept că acest calm aparent o neliniștea mai mult pe Adriana, fiindcă se gândea că cearta ar putea porni dintr'un moment într'altul

Muzeul Digital al Romanului Românesc

pe neașteptate, surprinzând-o. O dorea chiar: altfel nu-l putea privi în ochi pe Gelu, știind că între ei doi rămâne continuu o întâmplare penibilă, pe care o cunosc amândoi, fiecare simulând însă că o ignorează. Scenele tari cu exclamații și replici violente, Adriana le suporta mai ușor decât această surdă înveninare de fiecare ceas.

De aceea, odată, fără a fi premeditat, Adriana izbucni.

— Gelule, spune-mi ce ți-a povestit Viorin despre mine?

Un moment, Gelu fu ispitit să răspundă cu perfidie:

„Viorin? dar de unde îl cunoști tu pe domnul ăsta"?

Dar se răzgândi văzând cât era de galbenă Adriana, așteptându-i răspunsul. Îi istorisi atunci, fără grabă, fără reproșuri dar cu oarecare melancolie, tot ce știa.

Adriana rămase uimită. Nu se mai recunoștea în versiunea lui Viorin. Totul era fals, totul era inventat, schimbat, interpretat greșit și cu rea voință. Ceea ce nu fusese decât o mică glumă devenea o fatală pasiune. Viorin mințise cu inconștiență. Nu, nu-i adevărat că ea s'ar fi dus să-l viziteze acasă. N'a fost niciodată la el și nici nu s'a gândit niciodată s'o facă. El a oprit-o pe stradă. El i-a vorbit, el a insistat. Adriana protestă cu mânie. Cum? Gelu a putut să creadă în povestea asta de prost gust? mistificare ieftină și copilăroasă? Cum? s'a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

putut îndoi de ea? N'a văzut aţa albă din cusătura asta grosolană?

Plângea de indignare, se plimba agitată prin casă, îşi frângea mânile.

El vorbi, mereu calm.

— Poate că ai dreptate, Adriana. Sigur că ai dreptate. Viorin a minţit, fiindcă aşa minte el de obicei. Ei şi? Se schimbă cu asta ceva? Am eu nevoie de investigaţii? Ai tu nevoie de scuze? Tu nu înţelegi, că din momentul în care întâmplarea asta a fost cu putinţă tot restul nu mai interesează? Că te-ai dus tu la el sau a venit el la tine, că te-a iubit el sau că l-ai iubit tu, că v'aţi îmbrăţişat sau că nu v'aţi îmbrăţişat, crede-mă, toate astea mie îmi sunt tot una. Eu nu sunt un procuror. Altfel ţi-aşi putea spune, că indignarea ta e cel puţin întârziată. Fiindcă rămâne stabilit bunăoară că tu l-ai cunoscut pe Viorin anul trecut şi mi-ai ascuns faptul ăsta. De ce? Te ai plimbat cu el, te-a condus la gară, ţi-a dat un cântec scris anume pentru tine.

Mie nu mi-ai spus nicio vorbă despre ce s'a petrecut atunci. Nu, nu protesta te rog. Ştiu că ai putea găsi o explicaţie, ştiu că ai putea găsi zece explicaţii, toate bune, toate plauzibile. Ei şi? Nu vezi, fată dragă, că eu nu judec pe fapte şi întâmplări şi istorii? Imi bat joc de ele. Eu aveam nevoie numai de o anumită împăcare intimă, pe care nu mai o am. Eşti tu în stare să o câdeşti din nou cu „argumente"? Dacă ai şti ce oroare am de bănuieli

Muzeul Digital al Romanului Românesc

și confruntări și deminţiri! Iţi poţi tu imagina prăpastia care există între pur și impur? Te-ai cutremura poate. E ceva absolut și fără putinţă de întoarcere. Ceva e curat sau nu e. Cea mai slabă umbră, cea mai ușoară spărtură e deajuns pentru a trece dela o lume la alta. Eu îţi vorbesc despre un sentiment. Nu îmi răspunde vorbindu-mi despre o situaţie.

Ascultă-mă pe mine, Adriana. Să lăsăm explicaţiile, că nu ne duc nicăeri. Faptul e mult mai simplu și mai trist:

Era un timp în care tu deţineai pentru mine rostul unei vieţi întregi. Astăzi nu eşti decât o fată frumoasă. E mult poate, dar nu e destul.

Adriana plângea zguduită, înţelegând că totul era pierdut. El o îmbrăţișă prietenește și îi șterse lacrimile ca unui copil.

— Gata?

— Gata.

* * *

Se despărţiră la începutul lui Ianuarie, convinși că era pentru totdeauna. Gelu se întorcea iar la Bucureşti, vacanţa fiind sfârșită. Adriana rămase câtva timp încă la D..., din lene, din oboseală. O chemau diferite neamuri să petreacă sfârșitul iernii într'un orășel de munte, în Moldova, dar ea se gândea la o călătorie, ca la o aventură imensă de

Muzeul Digital al Romanului Românesc

care nu se simțea capabilă. Pețitori de tot felul treceau zilnic aproape prin casă.

Într'adevăr, Adriana răspunse părinților ei că nu refuză să se mărite. Doamna Dunea cerceta acum cu vigilență titlurile pretendenților. Ezita între doi mai ales, dar Adriana nevoind să-i vină în ajutor cu o părere, sub pretext că ei oricine îi era tot una, decizia doamnei Dunea se tot amâna. În sfârșit, odată cu vremea care începuse să se îmblânzească pe la jumătatea lui Februarie, Adriana plecă din oraș. Se ducea pentru câteva luni în acel mic oraș din munți. Un lucru mărunt și dealtminteri fără nici o legătură cu ea, o hotărîse la această dezertare:

Buță fusese luat la armată.

Într'o zi, o hârtie albă îl căutase acasă. Băiatul fusese surprins de acest lucru, pe care altfel ar fi trebuit să-l aștepte. Încercase să fugă. Se gândea chiar, în disperare, să se ascundă între Vii, unde știa el o vizuină. Dar fusese încolțit și într'o zi apăru pe stradă cu haine verzi prea largi pentru el, cu părul tuns chilug, cu o capelă largă ce îi cădea peste urechi și cu brațele bălăbănindu-se dezorientate în căutarea unei libertăți pierdute.

Adrianei îi făcu rău expresia lui de fiară prinsă. Era ultimul erou al unei povești, care, vedea ea bine, era definitiv terminată. Soarta lui Buță semăna puțin cu soarta dulăilor de mahala, care um-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

blă ani întregi pe străzi'e târgului, liberi și lățoși, până când într'o zi în aplauze'e copiilor, în huiduie-lile gospodine'or și chelălăitul câinilor din cotigă, lațul hingherului i se strânge deodată după gât.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniaistorica1933-1947

PARTEA PATRA

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

CAPITOLUL I

Intr'o zi de Iulie...

Intr'o zi de Iulie, cum Gelu ieşise în oraş, să se plimbe, o voce cunoscută îl strigă pe nume din depărtare, dela colţul străzii. Se întoarse surprins şi văzu venind spre el o femeie tânără, pe care nu o recunoştea, dar care desigur nu era străină, căci îi făcea semne amicale cu mâna.

Nu vedea din depărtare decât o rochie albă, uşor agitată în mers. Capul era umbrit sub borul unui gamen alb de pânză şi Gelu ghici abia, ca pe o lumină resfrântă, un surâs ce se ascundea. Nu recunoştea nimic în mersul acela şi până a fi aproape de tot, curiozitatea lui fu crescândă. Abia atunci, la câţiva paşi de ea, avu impresia că se găseşte în faţa Adrianei, dar gândul îi trecu întâmplător prin minte, fără să insiste. Nu, nici talia, nici înălţimea, nici expresia acelui trup nu îi erau cunoscute. Privi bănuitor, aproape speriat.

Ezită un moment înainte de a o recunoaşte.

— Eşti tu?

— Eu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Hotărît se întâmplase ceva cu Adriana. Era desigur ea, căci îi ardeau acum ochii strălucitori, fruntea mată, obrazul rotund. Dar era ceva schimbat în toată înfăţişarea ei, n'ar fi ştiut să spună ce anume, un aer străin, o expresie fizică, un detaliu. Nu înceta să se mire. O măsură cu o privire directă, care ar fi fost agresivă şi supărătoare, dacă n'ar fi avut în acelaşi timp o nuanţă de imensă uimire.

Adriana nu ştiu să răspundă întrebărilor lui.

— Nu, te asigur, nu văd nici un fel de schimbare. Şi m'am uitat bine în oglindă, te rog să mă crezi. Sau... ştiu eu? Poate pantofii...

— Ce pantofi?

— Pantofii ăştia albi de pânză, fără tocuri.

Gelu nu o lăsă să termine şi porunci scurt ca un judecător de instrucţie, care se vede în posesia unui indiciu şi vrea să-l verifice imediat:

— Umblă.

— Cum?

— Umblă, te rog. Mergi. Inaintează.

Ea nu înţelegea nimic, dar se supuse încurcată, făcând câţiva paşi şi uitându-se întrebătoare spre el.

Gelu se lumină brusc. Găsise.

Tot ce se schimbase în Adriana era pasul. Il ştia sprinten şi nesigur, mângâind abia podeaua pe care trecea, ca un lăstun ce atinge apa în sbor. Descoperea acum schimbat un pas ce se lipea de pământ, un pas leneş, moale, larg, care cădea pe toată talpa şi se rezema pe patru laturi de pământ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Era numai un amănunt, dar schimba cu totul liniile corpului. Adriana devenea mai scundă, umerii coborau, mâinile se destindeau ca după o lungă încordare. Era mai puţin supiă decât înainte, dar avea o expresie de mare linişte fizică, de odihnă totală. Tot corpul părea să se desfacă dintr'o strânsoare şi să se potrivească după mişcări instinctive.

— Mergi, Adriana, mergi.

Fata se oprea din când în când, nedumerită, întorcea capul şi îl întreba din ochi.

— Încă?

— Da. Mergi.

Era în bucuria lui de a o privi un strigăt nestăpânit, care îi mărea ochii: avea impresia că pentru întâia oară o cunoaşte pe Adriana, că o descopere abea acum. Simpla deschidere a pasului era sensuală, caldă, fără ruşine răspândind în jur o inconştientă fericire a cărnii, sub soarele alb al zilei.

Treceau oameni şi trăsuri, se opreau copii în loc să-i privească, îi salutau cunoscuţi, dar toate acestea se întâmplau neobservate, pe de lături şi singurul lucru care exista era minunea aceea bruscă, ce i se revela la zece paşi de el. O privea cu doi ochi scânteietători, care o speriară pe Adriana şi îi aduseră un val de sânge în obraji.

Căci ştia ce înseamnă acea privire.

Se întoarse scurt spre el.

— Să lăsăm glumele, Gelule. Haide!

Merse lângă ea fără să-i vorbească. Ea îl urma

Muzeul Digital al Romanului Românesc

nesigură, uluită de bruscheţa emoţiei lui şi intimidată ca altădată, într'o dimineaţă de demult, când îi bătuse la uşă îndrăzneţ, cu ochii deschişi mari şi pumnii strânşi.

O luară după colţ, înapoi spre casa Adrianei. Abia în faţa porţii băgară de seamă că se întorseseră. Trecură amândoi pragul, nesiguri de ce avea să se întâmple. Când uşa se închise în urma lor, căzură unul în braţele celuilalt.

Carnea fetei era fierbinte, părul avea o aromă neştiută. Sub rochie, trupul se desfăcea din încheeturi, moale. O culcă pe divan şi îngenunchie lângă ea. Îşi puse fruntea pe sânul ei stâng, care ieşea rotund dintre dantele albe, mai alb decât ele. Îi ţinu în mână genunchiul şi surâse recunoscându-l. Îşi purtă buzele pe cusătura ciorapului ei, ca să reînceapă o glumă veche şi o urmă atent, cu o seriozitate de copil, până unde ţesătura puţin aspră, rece şi lunecoasă a mătăsii, contrasta brusc cu carnea fierbinte şi moale ce se desvelea.

Adriana îl privea obosită şi întinse mâna să-l mângâie pe păr.

* * *

Părea că începe un timp nou. Nu era numai un ocol al unei iubiri, care revenea din amintiri şi din obişnuinţe, din legături uitate şi vechi, dar perzistente şi vii încă. Nu. Era curios cum în acele prime zile de dragoste subită, în îmbrăţişările lor,

Muzeul Digital al Romanului Românesc

în cuvintele lor rare, în privirile lor întâmplătoare, nu regăseau nimic din fosta lor pasiune, nici măcar gustul depărtat pe care îl păstrează sărutările vechi. Nu se recunoșteau și bucuria lor era amestecată cu un sentiment de continuă mirare.

„Ești o iubită nouă, Adriana. Îți mai rămâne doar numele și gestul liniștit cu care îți mângâi fruntea".

Exagera desigur. Căci îi mai rămânea Adrianei același lob de ureche mică, subțire, slab desemnată, pe care buzele lui o căutau sub păr, cu precisa senzație că acolo carnea ei era mai goală. Îi mai rămâneau mâinile lungi cu oasele subțiri, pe care i le simțea la încheietură gata să se frângă între degetele lui de bărbat. Și îi mai rămânea tot, afară de gustul intim al trupului, schimbat, aroma nedefinită, neprecisă, ezitantă a cărnii și a părului, căldura aceea după care recunoști într'o îmbrățișare o femeie iubită, căldura aceea ce venea din ritmul sângelui, din înfiorarea nărilor, din moliciunea buzelor, din bătaia rară a pupilei. Atâta lucru se schimbase în Adriana — aproape nimic, o părere, un abur, o nuanță — și fusese deajuns ca să facă din ea o altă ființă.

Era în descoperirea lui Gelu, în noua lui dragoste, ceva violent. Trecea peste amintiri, judecăți, piedici.

Adriana se temea de iubirea lui bruscă. Era în exuberanța, în nerăbdarea, în entuziasmul lui, un exces care o neliniștea, poate fiindcă asta dezor-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

ganiza simțul ei de echilibru sau poate, mai degrabă, fiindcă simțea că o pasiune bruscă, nu este o pasiune stabilă. Ea ar fi vrut să fie iubită mediocru, fără accese de mare patimă, dar de asemeni fără căderi subite și lungi, să fie iubită cu o dragoste zilnică, sigură, așezată.

In fața pasiunii lui prea vii, ea avea un gest ascuns de ezitare, asemănător surâsului descurajat al oamenilor triști, când le dai o veste în care le e teamă să creadă, fiindcă li se pare prea frumoasă. Ar fi vrut să răspundă sărutărilor lui cu aceeași sclipire de scurtă nebunie, să-l aibe în brațe cu aceeași desăvârșită fericire, dar se temea să nu înainteze prea mult pe căile norocului, pe care le știa — de altă dată — ocolite, scurte, înșelătoare.

Se strecura deci prin mânile nervoase ale lui Gelu, cu un mic zâmbet speriat, ce punea pe cuvintele lui de dragoste un accent de îndoială și amintea, deasupra jurămintelor lui, sentimentul de a ști că totul trece. Era poate în acel surâs reticent al ei o vagă umbră de ironie, care nu-i aparținea ei propriu zis, dar care era pur și simplu ironia întâmplărilor și a destinului. Era ciudat cum această slabă rezistență a ei (rezistență sufletească numai — fiindcă altminteri se lăsa în voia brațelor lui poruncitoare) o înfrumusețea.

Adriana era în acea vară înaltă, odihnită, calmă, ca o simplă fată de țară, umblând desculță prin ierburi: avea o gravitate care uneori lui Gelu i se

Muzeul Digital al Romanului Românesc

părea exagerată, fiindcă o făcea nemlădioasă, puţin stângace, puţin rigidă. Era o frumuseţe ca a serilor de vară, fixă, adâncă, fără treceri nesimţite, fără schimbări şi nuanţe.

Numai uneori o înfiora gândul că totul se poate sfârşi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

CAPITOLUL II

Rochia neagră

Foarte târziu, într'o vreme în care lucrurile erau de mult așezate și iubirea lor sfârșită, Adriana avea să încerce a-și aminti amănunțit zilele acelei veri, fără să isbutească totuși să vadă ceva cu precizie. Acolo memoria ei se oprea brusc, sărind două luni de viață și reîncepând pe urmă numai decât din toamna acelui an, întocmai ca o frescă ștearsă la mijloc de o pată ce întrerupe episodul pictat și îl desparte în două bucăți disparate, de o parte și de alta a unui loc gol. Ce reprezenta anume acest loc alb într'o vreme, în care fresca va fi fost întreagă, se putea poate înțelege și reconstitui abstract din atitudinea eroilor rămași întregi pe zid, dar culoarea, expresia, viața lor erau definitiv pierdute și încercând să le caute sub cuvinte, ea se ostenea zadarnic, ca și cum ar fi căutat sub cenușă un jar de mult stins.

Uneori surprindea scurte imagini, pe care le recunoștea după gustul lor sufletesc, a fi făcut parte din acea vreme. dar ele îi apăreau subit ca sub bătaia unui reflector puternic și dispăreau iar, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc

neputință de reținut, cu neputință de înțeles în jocul lor dezordonat.

Rămânea doar pe urma acelei vremi, un aer de irealitate, sub care și puținele detalii precise, ce Adriana izbutea să le păstreze cu destulă trudă în memorie, prindeau o patină de legendă și se depărtau într'o lume neprobabilă, care va fi existat poate, dar care la fel de bine putea să fie numai o părere.

Câtă vreme Gelu rămăsese la D... prezența lui fizică dovedea oarecum realitatea acelei fericiri. Dar mai târziu, după întoarcerea lui la studii, la București, Adriana, rămasă singură, avu lămurita senzație de a fi la capătul unui vis ce se sfârșește și încăodată se resemna să creadă în moartea amorului lor. Nu îndrăznea să-și spună, că iubirea lor din August era un fapt, care i-ar fi dat ei dreptul, să-i ceară lui în mod logic o anumită atitudine, un fapt pe care putea să-l amintească și în numele căruia să pretindă, măcar ca pe o elementară consecvență sufletească, să fie iubită și să iubească.

Dacă întorcându-se la D..., Gelu i-ar fi dat bună ziua cu indiferență, dacă ar fi refuzat să o vadă și nu ar fi vrut să o sărute, ea n'ar fi găsit ce să-i reproșeze, căci niciun moment nu crezuse că dragostea lui din vară ar fi fost altceva decât o scurtă nebunie, căreia ea i se supunea, cum te supui vânturilor, știind că au să treacă.

De aceea venind în iarna aceea, de Crăciun, la

Muzeul Digital al Românilor de Pretutindeni

D..., Gelu o găsi pe Adriana așa cum o lăsase: cu un surâs umbrit în colțul buzelor, același surâs descurajat, reticent și neîncrezător, dar în ochi sclipind aceeași învăluitoare dorință de a crede totuși și de a se da.

Purta în acea zi de Decembrie, o rochie neagră, lungă, cu două revere înguste de mătase galbenă, ce desemna oblic decolteul, auster în rochia cea neagră, mulată drept pe șolduri și căzând — cum se purta în acel an — rotundă și arcuită în jos, după genunchi. Părea puțin surprinsă, când el luând-o în brațe, își lipi obrazul de al ei. Gestul lui era însă atât de liniștit, încât Adriana știu, fără să-l întrebe, că era iubită. Niciodată, decât poate în primele timpuri ale iubirii lor, dar atunci din timiditate sau poate din resturi de pudoare fizică, pe când acum dintr'un sentiment de întreagă liniște, niciodată întâlnirile lor nu fuseseră mai simple.

Luau în fiecare seară ceaiul împreună, singuri la o masă scundă din odaia Adrianei, vorbind, tăcând, schimbând lungi și moi sărutări, privindu-se mult, râzând rar, mulțumiți unul de altul, siguri unul de altul, uniți împotriva timpului, pe care îl știau totuși de mai de mult, înșelător în trecerea lui. Se iubeau, așa cum dorise pe vremuri Adriana, cu o pasiune îmblânzită, cu elanuri ocolite.

„Ca doi bătrâni", glumea ea.

Glumă desigur, căci simțea toată patima ce vibra în pacea lor aparentă. In timpul scurt al lipsei

Muzeul Digital al Romanului Românesc

lui dela D..., din toamnă până la Crăciun, Gelu nu mai era de recunoscut. In hainele bine tăiate, pe care le purta cu oarecare neglijență, era înalt și dădea o impresie de forță reținută și de tinerețe fizică puțin stingherită parcă de propriile ei puteri, dar sinceră, nouă, împăcată.

„Te-ai făcut frumos, Gelule", îi spunea plimbându-și degetul arătător pe sprâncenele, pe care el le avea arcuite, bine desemnate și subliniate de o ușoară asimetrie.

Nu, Gelu nu era frumos. Avea însă una din acele fețe cu trăsături nesigure și schimbătoare, din care o lumină căzând oblic, un surâs, o umbră, o încruntare, poate să facă orice, ca două mâini abile dintr'o bucată de mătase moale. „Obraz anonim" observase răutăcios Buță odată și Adriana cu oarecare amărăciune (căci era în vremea, în care despărțirea lor părea definitivă) îl corectase:

„Obraz trădător".

— Da, Gelule, te-ai făcut frumos.

Ii lua capul în mâini, îl apropia de ea, îl privea cu o curiozitate afectuoasă, atentă, înainte de a-l săruta, ca și cum ar fi ales locul pe care buzele ei să coboare și să se oprească. Nu erau sărutările nervoase și violente de altădată, ci îmbrățișări lungi, de o voluptate ocolită, de o plăcere nuanțată. Fiecare sărut era o rană, în care buzele, răsuflarea, dinții, vârful limbii se înecau umede, calde și pe urmă se desfăceau întârziat, cu o ul-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

timă ezitare, lăsând între o gură și alta, un surâs șters, aburit.

Dacă buzele despărțindu-se, se rupeau prea brusc, dacă îmbrățișarea fusese stângace și sărutul neterminat cum trebue, îl reîncepeau dela capăt, cu seriozitate, ca și cum ar fi trebuit să îndeplinească un lucru exact, ca și cum dincolo de plăcerea lor, ei aveau să desăvârșească ceva rotund, perfect, mare și întreg în acea sărutare.

„Nu e bine", observa unul sau altul, cum ar fi observat o greșeală într'un exercițiu la pian, și reluau îmbrățișarea întreruptă.

* * *

Într'o seară, Gelu îi ceru să cânte la pian.

„Dacă domnu vrea muzică"... spuse ea, ca să glumească, și apropiendu-se de patefon, luă la întâmplare o placă ce se găsea pe deasupra și o puse. Erau „Cântecele blondei Agnes". Le recunoscu abia după câteva măsuri, căci nu le mai ascultase de foarte multă vreme și, surprinsă, ridică cu un gest de panică diafragma.

Fu o clipă de lungă tăcere.

— Te-ai speriat?

— Da.

Revedea atâtea amintiri rele, gata să le strice fericirea lor prezentă.

„Dacă ai ști, Adriana, cât sunt de departe de mine toate copilăriile astea prea vechi".

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Ea tăcu mai departe, căci accidentul acesta schimbase deodată ordinea gândurilor ei, aşa cum o mică alunecare de straturi afund răstoarnă un mal de pământ, aducând la suprafaţă colţuri vechi şi adânci.

— Il mai vezi pe Ceilo Viorin?

— Da, uneori, la Bucureşti. Suntem prieteni.

Adriana se sili să râdă, cu o intenţie de ironie, căci această prietenie între Gelu şi Viorin îi era penibilă, ca o alianţă împotriva ei.

„Când spun că suntem prieteni, vreau să spun că nu suntem duşmani. Viorin e amuzant. Uneori înduioşător. E un copil zănatec, puţin mincinos, puţin lăudăros, puţin indiscret, dar bun şi simplu când trebue. O duce greu acuma. S'a încăpăţânat să scrie muzică simfonică şi nu vrea să vadă că nu e capabil de asta. Ai cetit în jurnale că a fost fluerat în Noembrie, când şi-a dirijat Schiţa simfonică... Dacă nu renunţă se pierde. „Columbia" i-a reziliat contractul, fiindcă nouile lui plăci au rămas nevândute. Ar putea să se refacă repede, dacă ar vrea să se întoarcă la pian şi vioară şi să lase pe totdeauna orchestra. Dar nu vrea şi între timp duce o vieaţă de mizerie, se hrăneşte cu mere, face amor cu croitorese, pe care mie mi le dă drept femei din lumea mare, îşi mută pianul dela o gazdă la alta şi când are o sută de lei îşi cumpără flori".

Gelu vorbea indiferent ca despre oricine altul şi din glasul lui cumpătat, Adriana înţelese că într'adevăr întâmplările de altădată trecuseră fără

Muzeul Digital al Romanului Românesc

urmă. Îşi aminti atunci că are într'un dulap între mai multe hârtii uitate, un manuscris de al lui Viorin, cântecul pe care i-l dăduse el, cu doi ani în urmă, la plecarea ei din Bucureşti. Căută şi găsi hârtia aceea: era boţită şi ruptă la colţuri, dar notele se mai puteau ceti.

— Să-l încerc?

Gelu se apropie curios de pian, urmărind peste umărul ei notele. Era într'adevăr un cântec: o singură linie melodică ce urca şi cobora egală, fără nicio complicaţie. Uneori mâna dreaptă trecea singură pe clape şi era vădit, după scrisul dezordonat al paginii, că acolo cel care scrisese urmărise din urmă o frază ce se desfăşura singură înainte şi că, de teamă să nu o piardă, nu mai avusese timp să adauge acompaniamentul mânii stângi. Era un cântec făcut din câteva note, din câteva pauze: acorduri tari, clare, fără acele variaţii de tonalitate care dădeau celorlalte cântecele lui Viorin, deşi frumoase, un aer de romanţă.

Adriana sfârşind nu întoarse capul. Simţea în spate, apropiat, cum respiraţia regulată a lui Gelu se oprise. Nu putea să vorbească şi nu suferea totuşi tăcerea aceea, care i se părea apăsătoare. Reluă cântecul şi îl duse până la capăt.

Într'un târziu, Gelu o întrebă liniştit, ca şi cum ar fi fost vorba de o poveste cu totul străină:

— Te-a iubit?

— Nu ştiu. Crede-mă.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Chiar în timpul Crăciunului doamna Dunea plecă la Bucureşti unde o telegramă a surorii ei o chema neapărat. Menajul Lucreţiei şi al lui Paul Mlădoianu, care până atunci avusese parcă o perioadă de calm relativ, intra iar în criză. Se vorbea de divorţ şi doamna Dunea era ultima nădejde de împăcare.

Astfel Adriana rămase singură în întreaga casă, căci tatăl ei nu venea decât la prânz iar seara rămânea târziu până după miezul nopţii la club, să discute politică.

Fata îşi primea acum iubitul cu un adevărat orgoliu de amfitrioană şi faptul de a se şti singură în acea casă ca într'o casă a lor a amândurora, făcea din întâlnirile lor oarecum cuminţi un lucru misterios şi mai vinovat decât era. Era, în plus, o iarnă năpraznică, cu imense zăpezi troienite în faţa porţii şi asta mărea parcă singurătatea lor. Când se întorceau din plimbările, pe care înadins le făceau pe acel timp aprig, ştiind că nu va fi nimeni pe stradă să-i vadă, îi întâmpina din prag o căldură moale de casă, în care trăieşte o femeie tânără, o aromă tulburătoare de colonie, de teracotă încinsă, de pat abia strâns. Dacă n'ar fi fost imaginea proaspătă a zăpezii strânsă la fereastră, atmosfera aceea sensuală ar fi fost apăsătoare şi odaia de „jeune fille" a Adrianei ar fi luat un aer de alcov. Dar aşa, rămânea acolo, în cadrul alb al ferestrelor înzăpezite, un accent de joc sprinten, care dacă

Muzeul Digital al Romanului Românesc

nu era cast în gesturi, era cast în intenții și în sinceră lui rezonanță sufletească.

Gelu o purta pe brațe pe Adriana, dela masa lor de ceai la dormeuză și înainte de a o arunca între perne ca pe o tânără panteră adormită, ea își arunca din picioare, agitându-le, pantofii care cădeau zgomotos într'o parte sau alta. Rochia se șifona în acea sbatere și o desvelea până dincolo de coapse, lăsându-i în dezordine ciorapii, jartierele, cămașa și Gelu îngropându-și fața în această orgie de mătăsuri și carne, rămânea acolo în timp ce ea protesta cu o ploaie de pumni repezi și mici.

Pe urmă, bosumflată, după ce scăpa de el, umbla în ciorapi prin odaie să-și caute lucrurile aruncate și astfel, desculță, devenea scundă, amintindu-i lui Gelu imaginea nouă din vara trecută, când o întâlnise pe stradă, în pantofi fără tocuri.

Își spunea, privind-o acum, că nimic, nici goliciunea întreagă nu-i dă mai mult unei femei frumoase, un aer de mică fiară domesticită.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

CAPITOLUL III

Strada Cerbului

Geniul bun al doamnei Dunea aranjase încă odată lucrurile în menajul Paul-Lucreţia. Cu destulă greutate căsnicia ameninţată fusese din nou refăcută, convalescentă desigur, debilă încă, ameninţată la fiece pas dar oricum pusă pe picioare. Doamna Dunea socoti că tânăra pereche are nevoie pentru a-şi modera luptele intestine, de prezenţa unui martor în casă. Se hotărî să o trimeată pe Adriana.

Câteva zile la Bucureşti, Adriana şi Gelu nu se văzură.

Erau ocupaţi amândoi: ea cu vizitele de rigoare la rude, cu diverse târguieli mărunte de provincială venită în capitală, el cu şcoala unde avea în fiecare zi cursuri şi lucrări practice. Fără s'o mărturisească, era oarecare ezitare, dacă nu de-a-dreptul teamă, de a se întâlni acolo, într'un oraş fără amintiri comune, unde fiecare dusese în timpuri diferite, o viaţă necunoscută bine celuilalt şi unde nimic din micile lor superstiţii, nimic din simbolu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

rile mărunte, zilnice, puerile ale iubirii lor nu era de faţă, ca să le înlesnească revederea.

Se întâlniră totuşi într'o zi de Duminecă din întâmplare, la un colţ de stradă, unde îşi ieşiseră înainte, lovindu-se aproape în mers. Fură amândoi de o bucurie exuberantă. Adriana avea obrajii roşii de frig şi mergând se înveselea de orice, de zgomotul maşinilor, de semnele agenţilor de circulaţie, de scârţâitul şoşonilor în zăpadă.

Coborau pe Bulevardul Elisabeta spre Cişmigiu şi schimbau cuvinte întâmplătoare despre orice le ieşea în cale, jucându-se cu vorbele cum s'ar fi jucat cu bulgării de zăpadă. Se opreau să vadă fotografiile la cinematografele din drum, să citească cu glas tare afişele, să se mire de fructele fabuloase ce se vedeau în lăzi cu vată în vitrina unui magazin din colţ. Râsul Adrianei suna distinct şi se lovea parcă de aerul rece, ca de un clopot de sticlă.

Era în stradă o sonoritate, limpede, netă, aşa cum trebue să fie pe culmi de piatră, iarna: vorbele treceau prin aer materiale, sunetul tramvaielor rămânea undeva suspendat în văzduh, şueratul gardistului era lung ca un lanţ de ghiaţă căzând pe piatră. Adriana înfruntând gerul îşi lăsă jos gulerul mantoului de blană, ca să prindă, pentru curata bucurie a urechii, acel joc de sunete albe.

Multă vreme întâlnirile lor fură ca în acea zi. întâmplătoare, lăsate în voia norocului lor, care nu-i trăda, ce e dreptul. Erau plimbări de recu-

Muzeul Digital al Romanului Romanesc

noaştere pe străzi necunoscute, erau seri petrecute împreună la teatru sau la concert, erau întârzieri lungi în sălile de expoziţii, în faţa unui tablou descoperit.

(La una din aceste expoziţii, îl întâlniră coborând scările în timp ce ei le urcau, pe Cello Viorin. Omul avusese un gest de uimire, se oprise în loc şi era gata să se îndrepte către ei, când Adriana îşi continuă drumul, trăgându-l după ea discret, dar autoritară pe Gelu, ca nu cumva el să se oprească).

Gelu era şi el bucuros de aceste plimbări comune, dar gândindu-se la serile lor dela D..., ar fi vrut s'o aibe iar alături de el pe Adriana, în casă, aproape, să-i privească ochii neascunşi de gulerul mantoului şi să-i sărute părul, pe care ea îl scutura frumos, când, altădată, îşi scotea cu un gest alintat pălăria. Ii ceruse de câteva ori Adrianei să vină la el. Ea refuzase. Nu de teamă, spunea ea. şi nici pentrucă nu i-ar fi făcut plăcere.

— Atunci de ce?

— Aşa.

El ştia că din toate argumentele ei, „aşa" era cel mai rezistent, şi de aceea nu insistase. Înţelegea puţin ezitarea aceasta de a veni în casa lui, vagă reminiscenţă din moralitatea ei de fată educată la călugăriţe.

Adriana ar fi vrut în schimb să-l primească pe Gelu la ea. dar trebui să renunţe după întâia încercare. Tocmai în ziua aceea. de faţă cu ei doi, Paul se dedase la o scenă de tandreţă conjugală, pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc

care nevastă-sa, Lucreţia, o suferise cu o repulsie evidentă.

Trebuia aşa dar să fie mulţumiţi cu ceasurile puţine şi grăbite ale plimbărilor pe stradă, ale spectacolelor, ale expoziţiilor vizitate în doi, şi Adriana punea toată afecţia ei, pentrucă din aceste întâlniri în cadru anonim să facă ceva personal, intim, care să le aparţină numai lor, care să-i bucure numai pe ei. De cele mai multe ori reuşea. Dar seara târziu, când se despărţeau şi când împreună aşteptau la un colţ de stradă tramvaiul Adrianei, Gelu tăcea brusc, fără intenţii ostile, dar cu o tristeţe adâncă ce-i umbrea fruntea. Adriana o simţea, făcea tot ce-i sta în putinţă să piardă un tramvai după altul şi să rămână lângă el o clipă, încă una, fără ca el să bănuiască această păcăleală. Dar până la urmă tot trebuia să plece şi în urma Adrianei Gelu rămânea cu sufletul greu, absent în larma străzii. Umblau în anul acela pentru prima oară tramvaie noui, cu scările şi uşile automate şi când în urma Adrianei care se strecura pe platformă, scările se ridicau singure, înainte ca ea să-i mai fi putut face semn, el avea senzaţia că această închidere tăcută a porţilor îl lăsa dincolo de o lume, ce continua să viеţuiască fără el, între acele geamuri îngheţate şi luminate viu dinăuntru.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Totuşi Adriana veni.

Intr'o zi în care gândul acesta îi trecu întâmplător prin minte şi în care luă hotărîrea de a se duce, aşa cum lua ea de obicei hotărîrile: fără ca vreun motiv aparent, fără ca ceva nou să fi intervenit în socotelile ei, cu simplul sentiment că avea să facă ceva ce trebuia făcut.

Nu-l găsi pe Gelu acasă. Ştia totuşi că trebue să se întoarcă, fiindcă îi spusese că lucrează zilnic între anumite ore. Se hotărî să-l aştepte, mulţumită că rămâne singură în camera aceea pe care o ştia a lui. Privea curioasă în jur, muta lucrurile când nu-i plăcea cum erau puse, cerceta hârtiile de pe masă, toate acestea cu o indiscreţie inconştientă de femeie care iubeşte, şi pentru care lucrurile iubitului fac parte în mod firesc din viaţa ei însăşi.

Crezuse altădată că n'ar putea intra decât emoţionată în casa lui Gelu, că trebue să fie în acest simplu fapt un anumit mister, că ceva esenţial ca o revelaţie va fi schimbat în dragostea ei. De câte ori trecuse prin faţa casei părinţilor lui la D.., inima îi bătea mai tare privind acele ferestre de casă nouă, netencuită încă, dincolo de care se desfăşura zilnică viaţa omului iubit, între atâtea lucruri necunoscute. Odată, când Gelu fusese într'o iarnă bolnav, ea îşi luase inima în dinţi şi bătuse la uşa lui să ceară veşti. Cineva, o femeie bătrână, din familie poate, îi răspunsese bănuitoare din prag şi îi închisese pe urmă uşa în faţă, lăsând-o pe ea deznădăjduită ca la o margine de lume.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Își amintea acum de toate acestea și era mirată de simplicitatea cu care rămânea acolo în odaia lui, la masa lui, fără să resimtă altceva, decât o liniștită bucurie, așteptând ca dintr'un moment într'altul ușa să se deschidă și în prag să rămână, uimit de surpriză, Gelu.

Și totuși el nu fu surprins. O întrebă văzând-o cu un glas simplu de parcă nimic neobișnuit nu s'ar fi întâmplat, dacă îl aștepta de mult. Își scoase liniștit paltonul, pălăria, își puse frumos lucrurile în cuier și pe urmă abia se apropie de ea și luându-i mâinile într'a'e lui i le sărută pe amândouă, rar, fără grabă.

„Știam că ai să vii. Astăzi sau mai târziu, dar e mai bine astăzi decât altădată, fiindcă, uite n'am poftă de lucru, fiindcă te iubesc și fiindcă e un ger groaznic afară".

Gelu locuia în cartierul Schitu-Măgureanu, undeva aproape de Cișmigiu pe o stradă curicasă ce se deschidea acolo, după un rând de case vechi. Strada Cerbului.

Avea în pragul ei, o mică piațetă rotundă cu vagi intenții de square, dar care părea mai mut o curte de casă particulară. Drept în centru, se ridica pe un stâlp strâmb, un candelabru cu trei becuri de gaz, din care numai unul ardea seara cu o flacără albastră, nesigură. De acolo strada se vedea nudă, schematică, puțin misterioasă, ca un decor de teatru, așa cum se montau exterioare'e pe scenă prin 1922, pe vremea expresionismului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Era un peisaj neverosimil. Poate din cauza acelui felinar strâmb ce își lungea seara umbrele pe zăpadă, poate din cauza caselor mari și rare, atât de mari că păreau nelocuite sau poate din cauza liniștii ce domnea acolo nefiresc de adâncă. In fiecare zi la căderea serii, la același ceas, un om mărunt trecea după colț cu o lungă suliță pe umeri, se oprea în fața felinarului, bâjbâia ceva acolo și plecă apoi, lăsând în urmă o flacăre ce se zbătea să nu se stingă.

„Stradă de Studio" îi spusese Gelu Adrianei odată, când ea rămăsese, câteva minute cu fruntea lipită de geam să privească prin fereastră cum ninge.

Aveau deacolo, din camera acea așezată la marginea unei aripi de casă ce ieșea, din rând, ca să domine restul străzii, impresia de a fi departe de oraș, singuri cum ar fi fost într'un adăpost de munte, surprinși de o avalanșă ce închide toate drumurile de întoarcere. Iarna avea pe ulița acea ceva fabulos ca în poveștile de stepă, proporții mari de legendă ca în ierni'e imense dela țară. In căldura odăii trupul Adrianei se mișca lenes, fără încordare, cu o molcomă întindere de animal tânăr, pe care somnul îl ajunge din urmă și îl învinge. Dacă se rezema de teracotă sau dacă se oprea o clipă lângă fereastră, dacă își ducea mâna la frunte să-și îndrepte un colț de păr rebel sau dacă ridica numai brațul, doar pentru lenea acestui gest, dacă își petrecea mâinile după gâtul lui Gelu sau dacă

Muzeul Digital al Romanului Românesc

îngenunchea la gura sobei să privească focul, oricare din aceste mişcări o dezgolea, îi desprindea parcă din umeri rochia lăsând-o să cadă în jurul corpului ei greu, adormit. Ea ştia din ochii lui sau dintr'un instinct de pudoare originară, că rochia nu o mai ascundea şi atunci se ghemuia într'un colţ, se ascundea sub speteaza unui fotoliu, făcându-se mică şi privindu-l de acolo rugătoare, decisă să se apere.

Îi poruncea să rămână la masa lui să lucreze. Îi plăcea să-l privească, cum sub lumina ce cădea oblic din spate, el rămânea aplecat deasupra planşelor, cu umerii largi şi liniştiţi, continuându-şi lucrul. Ea rămânea vreme îndelungată în colţul ei privindu-l şi era fericită să se creadă instalată în viaţa lui zilnică, nebăgată în seamă, ca un lucru cunoscut, ca o mobilă, ca atâtea din fleacurile mărunte ce ţin de existenţa unui om, pe care el nu le ia în seamă, dar care îi sunt indispensabile şi într'un fel, din obişnuinţă, dragi.

Se apropia totuşi uneori de masă şi urmărea din spatele lui, cu oarecare admiraţie naivă jocul compasului pe hârtie.

Gelu o lua pe genunchi şi îi spunea vorbe de dragoste, care nu însemnau nimic.

„Ce mică eşti tu, fată dragă, şi cum nu te recunosc în casă. Pe stradă mă tem de tine. În blană, ascunsă în guler ca o mică fiară în vizuinea ei mă intimidezi. Un fel de urs alb care se împiedică din mers. Ai atunci un fel de maiestate mitologică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr-1933-1947

E greu să cred că în şoşonii ăia largi se ascund picioarele astea mici. (O descălţa între timp şi o lăsa, pentru demonstraţie în ciorapi) şi sub pieile mantoului corpul ăsta mai mic decât o glumă".

Ea abia zâmbea. Gelu o purta în braţe până la pat, încerca să o dezbrace vorbindu-i într'una, cum îi vorbeşti unui copil somnoros când vrei să-l culci, îi săruta sânii, genunchii, până când ea prindea de veste, se zbătea, îi scăpa dintre mâni şi se răstia la el cu o furie sinceră:

„Răule"!

Şi pentrucă insulta nu i se părea suficientă, adăugă, cu credinţa greu de explicat că această vorbă trebuie să-l rănească adânc.

„Inginerule".

El râdea.

„Degeaba vrei tu să mă necăjeşti, că n'ai să fi niciodată atât de frumoasă cât una din spiralele mele".

Afirmaţie pe care ea ar fi vrut s'o spulbere imediat, desfăcându-şi rochia şi rămânând albă înainte, gata să înfrunte comparaţia cu spiralele lui de hârtie şi tuş, dacă n'ar fi fost prea târziu, dacă n'ar fi trebuit să plece şi dacă, mai ales, n'ar fi fost sigură că el minte.

Işi punea şoşonii, intra în blana imensă de jder, îşi ascundea capul în gulerul ridicat. Redevenea majestatea mitologică de care Gelu se temea şi mica femeie ascultătoare ce umblase zece minute înainte prin casă cu pasul moale dispărea, lăsând în urma

Muzeul Digital al Romanului Românesc

ei îndoiala sinceră, dacă cumva fusese cu adevărat.

Afară îi întâmpina gerul sticlos și strălucitor al acelui timp. Deșeartă, strada Cerbului rămânea sub bătaia felinarului din cap, albă, tăcută, păstrându-și un mister pe care ei îl simțeau alăturat iubirii lor.

* * *

Erau la un punct de fericire fixă. Nu se întrebau ce avea să urmeze. Nu se gândeau la ce fusese. Nici pe Cello Viorin nu-l mai ura Adriana. Ba chiar într'o zi, întâlnindu-l întâmplător pe stradă, deși el părea că de această dată voia s'o evite ea veni spre el și îi întinse mâna împăciuitoare.

„Ai la mine domnule Viorin, îi spuse ea între altele, fiindcă îl vedea abătut și știind prin Gelu cât de prost îi mergea în acea vreme, voia să-i spună ceva drăguț și încurajator, ai la mine un cântec vechi, pe care mi l-ai dat mai de mult. E una din cele mai frumoase melodii din câte cunosc. Nu vrei să ț-il înapoiez? Sau nu vrei măcar să-l asculți odată"?

Viorin refuză. Pe urmă după o tăcere, cum Adriana se pregătea să-l lase, el se explică.

„Cunoști dumneata, duduie, plăcerea de a pierde? De a pierde pur și simplu, fără regrete, așa bunăoară cum un pom își pierde fructele? Nimeni nu le știe. Nimeni nu le ridică. Și ele totuși există".

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Când Adriana îi povesti lui Gelu acest răspuns, care pe ea o mișca, în ciuda tuturor amintirilor rele despre Viorin, el îi răspunse:

„Da, ăsta e Viorin. Capabil să facă un gest atât de frumos și capabil să facă două minute mai târziu unui la fel de urît. Și pe urmă știu eu? Poate că era trist în ziua acea... Poate că era soare afară... Poate că i-au plăcut numai vorbele și ți le-a spus tocmai fiindcă îi plăceau. Știu eu unde sfârșește la el poza și unde începe sinceritatea adevărată? Unde sfârșește Tache Poporeață și unde începe Cello Viorin? Dar să-l lăsăm mai bine"...

Și îl lăsau pe el, cum îi lăsau pe atâția alții, fiindcă nimic nu avea un interes real în viața lor de fiecare zi, care se strângea între ei doi, în afara faptului de a trăi. Serile din strada Cerbului se urmau liniștite, ca faptele într'o poveste cu sfârșit cunoscut. Nicio supriză. Numai târziu, când în odaie se făcea deabinelea întuneric, geamul înghețat prindea să sclipească sub bătaia felinarului de afară și strălucirea această sticloasă îi întrista.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

CAPITOLUL IV

Elisabeta îngrăşată

Pe neaşteptate, Adriana trebui să se întoarcă la D...

Era totuşi simplu şi de prevăzut: Paul şi Lucreţia divorţau. De astă dată în mod hotărît, fără nicio putinţă de împăcare. Doi ani aproape trăiseră o viaţă oribilă de tortură zilnică, la început în văzul lumii, pe urmă cu anumită resemnare şi cu dorinţa de a-şi ascunde bine nenorocirile între ei doi. Erau momente când lucrurile puteau să pară aranjate: Paul încerca să fie mai puţin exigent, Lucreţia mai puţin rece. Ajunseseră la un regim de tandreţă echivocă, ce putea să înşele poate pe străini, dar care ascundea în dormitorul lor ceasuri penibile, jocuri ruşinoase, încercări brutale de siluire.

Jocul sfârşi în cele din urmă. Din oboseală. Paul, îndobitocit de o lungă şi oribilă abstinenţă, mărturisea fără ocol că lui îi trebue o femeie. Iar Lucreţia îşi luă întro zi bagajele, se urcă în tren şi ajunsă la D..., intentă proces de divorţ pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc

„nepotrivire de caracter". Formulă de involuntară ironie.

După doi ani de căsnicie, ea pleca din casa bărbatului ei, așa cum venise, cu ochii vineți, cu trupul închircit, la fel de galbenă, la fel de tristă și — cum spunea un unchi chefliu din familia lui Paul — „aproape la fel de virgină".

După ce primele formalități ale divorțului fură împlinite, Lucreția plecă în Bucovina să îngenuncheze la mormântul lui Soeur Denise. Lumea spunea că avea de gând să se călugărească, lucru care totuși nu se întâmplă.

Desigur divorțul acesta era urmat de o seamă de complicații și schimbări familiare. Cea mai tristă era că Adriana rămânea fără gazdă și că odată revenită la D..., o întoarcere la București devenea pe viitor imposibilă.

Despărțirea de Gelu în acel timp era de nesuportat.

* * *

Atunci își aminti Adriana de talentele ei muzicale.

Nu se vorbise mai de mult în casă despre o eventuală educație mai serioasă a gustului ei pentru pian? Nu-i spusese Celo Viorin, cu doi ani înainte, că ar fi ușor primită la conservator în anul patru sau cinci? Avea 18 ani. Timp de măritat rămânea destul și dealtminteri domnul Dunea nu se grăbea de loc să se despartă de milionul, care

Muzeul Digital al Romanului Românesc

pus la bancă pentru zestrea fetei, îi aducea între timp procente bune. Doi ani de studii puteau fi plăcuți, ușor și mai ales îi dădeau libertatea de a trăi la București, aproape de Gelu.

Adriana începu atunci o luptă metodică și decisă pentru a câștiga consimțământul mamei ei. Niciun argument nu fu cruțat: Exemplul fetelor din oraș care studiau dreptul sau medicina la București, laudele prietenilor casei, indiferența placidă a domnului Dunea. Fu un război de atacuri zilnice, care trebuia să-l înfrângă pe adversar, în speță doamna Dunea, prin uzură. Gelu nu știu nimic despre eforturile eroice ale iubitei lui, care dealtminteri voia să-i păstreze până la urmă surpriza. Primi doar o scrisoare prin care Adriana îi cerea să ia anume informații și să i le comunice urgent: îl întrebă dacă mai era timp de înscriere la conservator, căci cursurile începuseră de mult și dacă, trecând un examen special ar putea fi acceptată în penultima clasă de pian. Gelu avu atunci prilejul să afle încăodată cât de vagă și incertă era influența lui Viorin chiar în lumea muzicală.

Două săptămâni îl purtă cu vorba.

„Lucrul e ca și făcut, domnule, înțelegi? Mie nu mi se refuză nimic la conservator".

Pe urmă, printr'o întâmplare, Gelu află că Viorin nu cunoștea pe nimeni în mod precis acolo și că dimpotrivă așa zisa lui influență putea să facă imposibilă chestiunea cea mai ușoară. Un inspector din ministerul artelor, pe care Gelu îl cunos-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

cuse incidental, aranjă lucrurile în jumătate oră. Adriana putea să treacă examenul cerut.

„Ce făcuşi domnule? Mi-ai trimes acolo un ăla bâlbâit, nu ştiu cum Doamne iartă-mă îl chiamă, de l-au dat afară, în două vorbe jumătate. Păi asemenea protectori ai d-ta"?, îl certă jovial inspectorul comunicându-i vestea cea bună.

Gelu îi scrise îndată Adrianei. Trecură două săptămâni fără a primi vreun cuvânt şi tocmai când credea că fata va fi renunţat la planul ei, într'o bună dimineaţă primi o telegramă. Îi anunţa sosirea pentru seara aceea şi îl ruga să-i oprească provizoriu o cameră la hotel.

El nu-i cunoscuse Adrianei energia aceasta de a lua hotărîri, de a înfrânge piedici, de a ţine cu îndârjire la un lucru dorit. Îi măgulea stăruinţa aprigă, pe care o pusese ea ca să-l poată vedea. Şi gândul că în seara aceea chiar, o va avea în braţe, îi va auzi râsul sensual, îi va frânge în mâini degetele ei subţiri, îl turbura fizic. Ieşi pe stradă ca să umble, ca să-şi dea impresia că face ceva, să-şi ocupe în sfârşit ceasurile, care rămâneau până seara şi care i se păreau imens de lungi. Ştia prea bine ora la care sosea trenul de D... şi totuşi se duse la gară să ia informaţii, pentrucă se temea — superstiţie puerilă — ca tocmai atunci orariul să nu se fi schimbat sau o piedică oarecare să nu se fi ivit din senin.

Nu cetise el chiar cu o zi înainte, că în regiunea Siretului circulaţia era întreruptă şi liniile în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

zăpezite? Erau ce e dreptul vreo 120 de kilometri dela gura Siretului până la linia ferată D... — Bucureşti, dar nu poţi şti niciodată unde se termină o înzăpezire.

Oricum el îşi lua toate precauţiile şi întrebă de câteva ori pe câţiva funcţionari diferiţi ora exactă a trenului.

Pe urmă, în tramvai, întorcându-se spre Teatrul Naţional, băgă de seamă că ceasul nu era decât 11, că mai rămâneau încă două mari ore până la dejun şi pe urmă încă alte zece până la tren. Se întreba tocmai ce are să devină el în răstimpul ăsta mare cât un secol, când dădu cu ochii de un afiş, lipit lângă el, pe fereastra vagonului.

„Un cadou util este un cadou plăcut. Oferiţi de sărbători prosopul Iliescu-Bardă"!

Gelu recunoscu în întorsătura aforistică a reclamei, stilul vărului Jean, bărbatul Elisabetei. Elisabeta Donciu! Ce va fi devenit ea în aceşti trei ani decând n'o mai văzuse? Ştia din auzite că era fericită, că avortase de câteva ori ca să-şi păstreze silueta şi că patrona în cartierul ei o societate de bine facere. Atât. Odată i se păruse că o vede la un teatru într'o loje, dar cum el era cu Adriana nu se putuse apropia. Şi nici nu îl interesa. Dar în momentul acela, fiindcă reclama prosopului Iliescu-Bardă îi schimba deodată şirul gândurilor şi fiindcă pespectiva celor 12 ceasuri de aşteptare febrilă îl înspăimânta, primi uşor gândul care îi

Muzeul Digital al Romanului Românesc

trecu întâmplător prin minte: „dacă m'aşi duce să o văd pe Elisabeta"?

Coborî din tramvai, trecu pe calea Victoriei peste drum de palat, unde era depozitul central al prosoapelor Bardă, ca să întrebe de adresă şi pe urmă, amintindu-şi de vechea pasiune literară a Elisabetei pentru Anatole France, cumpără dela prima librărie întâlnită, „Thais" într'o mare ediţie ilustrată. Era mulţumit sunând la acea poartă.

Intâi, văzând-o pe Elisabeta, nu băgă de seamă cât era de schimbată. I se părea abia mai gravă decât altădată. Pe urmă abia după o jumătate oră de convorbire, Gelu îşi dădu seama că gravitatea Elisabetei nu era ca altădată semnul unei rezerve, pe care i-o cunoscuse, ci de-a-dreptul o oboseală de gospodină. Remarca pe încetul că se îngrăşase. Capul îi era încă mic, mai puţin bine desemnat, dar frumos. Contrasta însă supărător cu trupul lărgit dela şolduri şi cu bustul opulent. Poate dintr'un exerciţiu de cruzime, al cărui gust îl păstra din adolescenţă sau poate dintr'o sinceră nevoie de a se întoarce către trecut, Gelu glumi spunându-i Elisabetei un cuvânt amabil şi echivoc, unul din acele cuvinte care sunt nevinovate şi indiferente, dar care pot fi personale şi adânci, cuvinte lunecătoare pe care le laşi să treacă dacă vrei, dar pe care nu le uiţi niciodată, dacă le-ai oprit din drumul lor.

Femeia nu înţelese sau nu voi să înţeleagă. Vorbea despre grijile ei, despre bărbatul ei, despre re-

laţiile şi rochiile ei. Uneori când amintea o întâmplare din trecut dela D..., dinaintea căsătoriei, părea că în privirea ei ştearsă, tresărea o scurtă lumină ce îi dilata pupila. Dar lucirea aceasta se stingea repede.

După un ceas sosi bărbatul ei. Jean Iliescu-Bardă era un domn jovial...

„Rămâi la noi la masă, îi spuse el lui Gelu, luându-l de braţ ca să-l ducă spre sufragerie. De! când eşti student o masă pe gratis nu e lucru de lepădat".

Gelu păli. Se întoarse spre Elisabeta, să vadă dacă imensa grosolănie a bărbatului ei o îndurera cât trebue. Ea surâdea însă afectuoasă, vădit mulţumită de gluma familiară a lui Jean. Gelu strânse pumnii. Nesimţirea Elisabetei îl îndârjea mai mult decât platitudinea bărbatului. Unul din motivele pentru care altădată la D..., avusese pentru ea un sentiment de mare respect, fusese tocmai acesta că ştiuse să treacă peste deosebirile lor de avere şi să le ignoreze cu simplicitate. Intr'o singură clipă, el avu atunci intuiţia exactă a decăderii ei. Vorbele îi sunau încă în urechi.

„De! o masă pe gratis nu e de lepădat când esti student".

— „Dar de unde ştii dumneata cum e, când eşti student, că doar n'ai fost niciodată".

Spuse cuvintele apăsat, privindu-i pe amândoi în faţă, ca să nu mai fie nicio îndoială asupra intenţiei lui de a-i jicni şi aştepta liniştit să fie dat

Muzeul Digital al Romanului Românesc

afară. Nu se întâmplă însă nimic. Amândoi se așezară la masă și îl poftiră să facă același lucru. Lui nu-i venea să creadă. Își dădea însă seama că totul era firesc, odată acceptată absoluta lor nesimțire. Vorbele lui treceau deasupra lor, ca glonțele unui pușcaș ce ține prea sus.

In timpul prânzului, Jean Iliescu-Bardă nu încetă să-și laude mâncărurile, mobila, nevasta.

— Ei ce zici? Așa-i că-i bun? Așa-i că-i frumoasă? Ce zici?

— Nu zic nimic, răspundea cu nevinovăție Gelu.

După masă, Jean, la cafea, făcu câteva confidențe de afaceri. (Rămâne între noi, nu-i așa"?) Pregătea pentru începutul anului viitor o lovitură: lansarea unei noui mărci de chiloți de damă. Își limitase până atunci afacerile la fabricarea prosoapelor și crease o marcă europeană. Voia acum să utilizeze acest nume gata făcut pentru un articol de lux.

— „Chiloții Iliescu-Bardă"! Ai? ce zici? Are să fie o lovitură. Deocamdată pregătesc campania: la fabrică se lucrează zi și noapte. In Februarie am să năpădesc piața cu un depozit enorm. Marfa e pe jumătate gata: o țin la secret. Numai nevestimii i-am dat câteva perechi. Ia, arată dragă, chiloții tăi.

— Nu sunt de loc curios, spuse Gelu încurcat.

— Fii fără grijă, că nu ți-i arată ea pe ăi după ea. Șmechere!

Elisabeta scoase dintr'un dulap un vraf de mă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

tăsuri și îl puse înaintea lui Gelu, care mașinal, conștient însă de ridicolul enorm al gestului, luă între mâni o pereche de chiloți și îi pipăi.

— Bun spuse el.

— Te cred. Acuma ce e dreptul, asta e, ca să zic așa, un fel de ediție specială pentru Bimbiroc.

— Bimbiroc?!

— Da, așa îmi spune el, interveni calină Elisabeta, când vrea să mă necăjească.

Până la urmă, Gelu păstră o tăcere înmărmurită. Nu-i venea să creadă. Nu regăsea acolo nimic din fosta Elisabetă, nici atâta cât pentru logica vieții un om trebue să păstreze în nesfârșitele lui schimbări. Căuta atent, doar, doar va descoperi în ochii ei un accent de melancolie, o reticență, o scuză. Ar fi vrut să citească în gesturile ei un semn de neliniște, care să spună că ceea ce el vedea acolo era o renunțare nu o fericire, o supunere nu o existență. Ar fi putut să-i vorbească simplu și el ar fi înțeles-o. Ar fi, putut să-i spună bunăoară că a îmbătrânit-o căsătoria, că a trăi zi și noapte lângă un om care sforăie și scuipă și nădușește, care îți intră în pat când poftește și se duce când vrea, a trăi zi cu zi din micile lui mizerii, din micile lui ambiții, din micile lui pofte, e ceva care distruge tinerețea și teșește dorințele, până ce te reduce, te mutilează, te domesticește.

Dar nu. Surâsul Elisabetei era mulțumit și nu ascundea nimic decât buna satisfacție de a trăi.

„Ar fi Elisabeta capabilă de adulter"? se în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

trebă Gelu privind-o şi tot el îşi răspunse că nu. Pentru asta o femeie trebue să aibă imaginaţie şi era tocmai coarda care pleznise.

Ieşi deacolo necăjit, de o tristeţe nepersonală, căci în fond nu avea nimic cu Elisabeta, nu o iubea, nu o iubise şi nu regreta nimic. In stradă abia observă că volumul lui Anatole France, pe care îl adusese în dar, era tot în mânile lui şi că uitase să-l dea.

Amintirea Adrianei îi făcu bine: ea era acum la zenitul tinereţii, unde cu ani în urmă fusese Elisabeta, curagioasă, surâzătoare, liberă, gata de toate nebuniile, ca un animal tânăr ce n'are nimic de apărat decât elementara lui frumuseţe.

Seara, pe peron, Adriana îi sări de gât şi îl îmbrăţişă lung. Era lume multă, lumină.

Puteau să o vadă oameni dela D..., veniţi cu acelaşi tren, şi atâta ar fi fost deajuns pentru un scandal.

Il înfrunta nepăsătoare pentru un sărut.

Il duse pe Gelu în bătaia unui felinar şi îl privi mult.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

CAPITOLUL V

Nopţile cele dintâi şi cele din urmă

Se întorceau într'o seară dela un concert. Era devreme încă şi întârziau pe străzi, deşi era frig şi umed. Le venea greu să se despartă după cele două ceasuri petrecute împreună, în sala de spectacol de unde ieşeau. In jurul lor perechi grăbite treceau spre case, pe care Adriana le vedea idilic, cu fotolii largi, cu un cămin cald, cu lumini abea bănuite dincolo de storurile trase.

Gelu vorbea şi ea îl asculta fără să ştie despre ce îi vorbeşte. Puţin aplecată spre el, îi ţinea braţul şi se lăsa dusă. Coborau pe strada Câmpineanu, deşi Adriana locuia în partea opusă, undeva pe Bulevardul Brătianu. Intrară în Cişmigiu din obişnuinţă, căci casa lui Gelu era prin apropiere şi făcuseră împreună mai de mult, de câteva ori, drumul acesta, ziua. Copacii negrii, goi, se înşiruiau prea bine desemnaţi în lumina albă a becurilor şi umbrele lor cădeau fixe pe lacul îngheţat.

La ieşirea dinspre Schitu-Măgureanu, un trecător se uită lung după ei. Tăceau amândoi. Adriana

Muzeul Digital al Romanului Românesc

privea în întuneric vârful aprins al ţigării lui Gelu, parcă ar fi urmărit în arderea aceea o mică dramă.

Nu se gândea la nimic: să meargă cu el, la braţul lui, la acea oră de noapte, la el acasă, i se părea un lucru simplu, deşi nu ştia ce se va întâmpla şi nici nu se obosea să se întrebe. Urcă scările cunoscute, aprinse lumina, se apropie de fereastră să privească de acolo casele adormite în zăpadă. Anotimpul se oprea în pragul casei. Era cald în odaie, lucrurile erau prietenoase, lumina becului desemna pe masa lui o circonferinţă albă şi în jur, un mare cerc de slabă obscuritate. Adriana îşi scoase mantoul.

— Dacă ţi-e somn, Gelule, spune-mi să mă duc.

— Eşti o proastă.

— Sunt. Dar vreau să rămân la tine o jumătate de oră, aici, la gura sobei, să vorbim cuminte, foarte cuminte şi gata. Da?

Îşi aprinseră ţigări. Se auzea parcă din stradă o vastă tăcere îngheţată. Adriana deschise portiţa teracotei şi pâlpâirea tare a focului acoperi totul.

Flăcările creşteau vioaie. Adriana le privea lung, obişnuită cu jocul lor: ea ştia să distingă un întreg şir de imagini în jar, aşa cum uneori se citesc în nori alegorii şi chipuri. Erau acolo armăsari ce se opinteau fluturându-şi coama de aur curgător, erau prăbuşiri de edificii incandescente, erau alegorii metalice, fluide. Fumul de ţigară se albăstrea sub lumina lor puternică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Târziu, fata se ridică, făcu câțiva pași nesiguri prin odaie, se apropie iar de sobă rezemându-se de perete și își duse brațul după gât. Sub rochie, linia șoldului se rotunjea fermă.

— Stinge lumina, Gelule.

Acum flacăra din sobă bătea luminoasă înainte, împărțind odaia în două: deoparte un întuneric negru, deplin, de alta o lumină tare de scurtă văpaie. Adriana se ascunse într'un colț aproape de pat.

Gelu rămase la locul lui nemișcat, cu fața spre flăcări, liniștit așa cum sunt oamenii la o întorsătură necesară a vieții. Știa că totul se va întâmpla cu simplicitate și aștepta. Auzea în spatele lui cum Adriana se dezbrăca încet, cu gesturi întârziate, cu opriri lungi, calmă, și era sigur că ea se gândește la altceva, la vremea de afară, la focul din sobă, atâta trebuia să i se pară de naturală întâmplarea. Fata își trăgea ciorapii din picior și zgomotul acesta de alunecare, care pe Gelu îl înfiorase ori decâte ori îl auzise în alte împrejurări, cu femei de o noapte chiar, cu cocote, cu midinete, avea atunci pentru el o frumusețe nesensuală.

Adriana se zbătea ca să se descurce în așternut și după ce izbuti, rămase liniștită cu ochii deschiși mari, în întunerec să-l aștepte. Când îl simți lângă ea, se strânse în jurul trupului lui, tăcută. Îi căuta numai gura, ca să-l recunoască. Căci altfel îi era străin corpul acela bărbătesc prea legat, prea dur, prea bine încheiat, prins parcă în întregime de omo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

plați, calm, stăpân pe reflexele lui. Al ei era sperios, tremurător și se împletea în jurul lui cu o căutare oarbă de plantă. Ar fi vrut să rămână așa lângă el, nemișcată, cu capul pe umărul lui gol, înfiorată de liniștea acelui trup, intimidată de puterea lui reținută, fericită de faptul de a se ști mică, fragilă, pieritoare, în vecinătatea lui. Dar îi simțea ochii lucind în întuneric și se temea. Cu o șiretenie, pe care o găsise femeiește din instinct, își plimbă mâna pe pieptul lui încordat și îl mângâia fricoasă, ca și cum ar fi vrut să-l măgulească și să-l înduplece.

De câteva ori el o luase toată în brațele lui, acoperind-o sub răsuflarea lui caldă. Ii auzea zvâcnirea sângelui, tare, ritmat. De câteva ori ea se desfăcuse ușor de el și îi trecuse printre degete nesimțit. Murmura fără înțeles un șir de vocale stinse ca pe un descântec și vocea ei înmuiată era copilăroasă, cerând o întârziere, încă una... Era un fel de implorare în mângâierile ei timide, un fel stângaci de a căuta voluptatea și de a întârzia.

Ii urmărea cu buzele, într'un sărut lung și umed, conturul umerilor, linia gâtului până jos pe coșul pieptului, îl descoperea atentă cu gura, cu degetele ei subțiri, cu sânii ei mici, și când simțea că trupul omului se răsucește parcă în sinea lui, zguduit de o strigare pe care ea nu mai știa cum s'o oprească, se retrăgea înspăimântată într'un colț al acelui pat larg, cu mâna la gură ca să nu strige, îngrozită cum trebue să fi fost în poveste, ucenicul

Muzeul Digital al Romanului Românesc

vrăjitorului, când și-a dat seama că uitase cuvântul de vraje, ce poate să strângă iar apele deslănțuite.

Pe urmă jocul reîncepu la fel, nesigur, primejdios, ocolind desnodământul atunci când ei părea de neînlăturat, adulmecându-l atunci când se depărta.

In zori, obosită, Adriana se supuse.

Seara îi găsi pe amândoi în același pat, îmbrățișați într'un fel de amețeală care nu era somn și care nu era oboseală. Trupurile lor domesticite de lungi ore de pasiune își aminteau parcă de nebuniile trecute și le păstrau căldura încă prezentă, într'o îmbrățișare cuminte. Adriana își culcase capul pe pieptul lui și gângăvea același cântec stins din seara trecută.

Buzele ei se jucau cu un surâs neterminat.

Gelu se depărtă ușor de ea și se strecură din pat. Avea nevoie să iasă în stradă și să umble. Își amintea deasemeni că Adriana nu mâncase nimic de aseară.

Când se întoarse peste o jumătate de ceas, aducând de afară un aer rece de Februarie și o pungă cu portocale, Adriana dormita încă. El își lipi obrazul înghețat de al ei. Fata se scutură înfiorată: nu-i venea să creadă găsindu-l înaintea ei, îmbrăcat gata, cu fața împrospătată, surâzător. Îi fu rușine, goală cum era în mijlocul pernelor răvășite și al lucrurilor ei aruncate întâmplător prin prejur pe scaune... Își ascunse capul sub plapumă, de unde el

Muzeul Digital al Romanului Românesc

o scoase plimbându-i pe sub nas o portocală. Era fructul ei preferat şi mai de mult Gelu îi spusese că gustul acesta al ei era o perversitate onestă. Într'adevăr privind-o pe Adriana cum desfăcea o portocală, el avea senzaţia unui fel de siluire figurată. Ea tăia coaja groasă în câteva felii, pe care le desfăcea ca pe nişte petale, despărţind uşor fibrele albe ale coajei de carnea fructului, care rămânea în mijloc fraged, rotund.

„Eşti sigură, Adriana, că ţie îţi plac portocalele ca fruct şi nu ca simboi"?

Ea răspundea oprind felia de portocală între buze şi sorbindu-i sucul încet, prelungit. Dar în seara aceea mânca fără lăcomie, îngândurată.

— Ce e tine? Remuşcări?

— Eşti un prost.

Era numai puţin obosită de nesomn şi plăcere: o moleşeau pernele calde încă. Trebuia deasemeni să treacă pe la ea acasă, să-i explice gazdei lipsa din noaptea trecută şi lipsa din nopţile ce aveau să urmeze. (O camaradă bolnavă pe care o îngrijea). Îl rugă să facă întuneric şi se îmbrăcă. Când fu gata, în rochie, redeveni o fetiţă castă, mai suplă decât îi era corpul gol, mai tânără chiar.

In stradă, aerul rece o trezi întâi. Trecerea prin Cişmigiu i se păru curioasă, nereală, gândindu-se că găseşte grădina neschimbată, cum o lăsase cu o seară înainte şi că totuşi dincolo, de această nemişcare a lucrurilor, viaţa ei trecuse dela o lume altă. Abia pe Bulevard, când dădu de lu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

mină, simți că ceva se schimbase totuși. Sunetele străzii veneau până la ea învăluite, luminile scăzute ca din ceață. Erau senzații pe care nu le recunoștea. Dacă n'ar fi fost brațul sigur a lui Gelu, s'ar fi crezut în vis. Toate luau alt sunet, altă înfățișare.

Se întoarseră pe străzi lăturalnice, fiindcă ei îi făceau rău acele lumini prea vii și umblară mult înconjurând de câteva ori aceleași locuri, ca să obosească. Intr'un restaurant obscur, unde îi chema dinăuntru un gramofon cu pâlnie, mâncară înfometați după gustul ei. Lumea din jur îi privea cu o curiozitate neascunsă. Un copil se apropie de masa lor să-i privească bine. Erau străini acolo și asta se vedea nu numai după hainele lor prea bune, dar după felul cum se priveau și își vorbeau de aproape.

Adriana desmeticită acum, fără să fie deadreptul vioae, avea mici gesturi de afecțiune, făcute întâmplător, neatent, îi turna în pahar, îi îndrepta cu un gest mărunt reverele hainei, trecea mâna pe frunte, preocupată între timp de ce spunea, neștiutoare de înțelesul gesturilor ei proprii, care lui Gelu îi plăceau desigur, dar care deasemeni îl încurcau puțin, fiindcă lumea dimprejur observase și fiindcă ei nu-i păsa de nimic.

Se întoarseră iar prin Cișmigiu. De undeva de sub zăpadă răzbea un miros de frunze putrede și ude, puternic, răvășit. Dinspre lac bătea un vânt rece. Adriana își lăsă gulerul mantoului ca să primească drept în față bătaia aceea ascuțită, ustu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

rătoare: căci simţea, apropiindu-se de casă, cum o moleşeală caldă o cuprinde iar şi voia să lupte împotriva ei, să rămână trează, conştientă până la urmă de voluptatea îmbrăţişărilor ce aveau să urmeze.

Câte zile trecură astfel? Nu ştia. Fusese la început o deslănţuire care o copleşea, îi tăia orice legătură cu viaţa din afară, îi lua elementara conştiinţă că timpul trece. Se adâncea în pasiune ca în somn. Pe o margine a realităţii, ea trăia ceasuri nesigure, ce nu lăsau nicio amintire. Avea uneori senzaţia trupului ei vag, neformulată aşa cum trebue să-şi simtă carnea moale un melc. Încolo nu ştia nimic. Şi schimbarea regulată a luminii şi a întunericului, avea atunci pentru ea un mister originar, de care dacă ar fi putut, s'ar fi mirat.

Trupul ei găsise noui mişcări, un anumit fel de a se îndoi, de a creşte, de a se arcui pe creştetul capului şi pe călcâie de a cădea inert; era un animal care îşi găsise reflexele. Ani de-a-rândul îşi trăise viaţa toată în două trei surâsuri, în două trei încruntări: trebuise să exprime visurile, aşteptările şi patimile ei pe un obraz cât un pumn, când avea pentru asta un trup întreg, divers, necunoscut, ascunzător de mari strigăte. Se descoperea însfârşit, trezită din adâncuri, şi toată gama ei de graţii, surâsuri şi palori, devenea săracă artificială, pe lângă răsucirile ei trupeşti.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Ce surâs al ei ştiuse vreodată să descrească aşa cum descreştea linia rotundă a sânilor, jos spre pântecele alb, umbrit? Ce lacrimă a ei fusese mai grea decât coapsa ce se ridica şi cădea între perne obosită, aşteptând...

Avea uneori momente de linişte. Rămânea goală de-a-lungul patului, cu braţele căzând moi de o parte şi de alta a corpului, cu ochii deschişi, cu aripile nărilor calme.

Părea atunci că nu este decât un motiv decorativ al locului, asemeni unui mic palmier de interior.

Sau umbla prin odaie, trăgând după ea un petec de cămaşă, o pijama, amintire dintr'o pudoare trecută. Sau se apropia goală de sobă, să rămână acolo pe un scaun scund în faţa flăcărilor şi să le privească. Pe braţele ei reflexe de văpaie se jucau între violet şi roşu.

Dar tresărea, simţind privirea lui Gelu fixând-o.

Nu voia să-l ştie liber, lucid, despărţit de ea privind-o ca pe un obiect din afară de el, admirând-o, făcând comparaţii. I se părea că e un fel de trădare în acest fel de a iubi.

Ea căuta o îmbrăţişare în care să nu rămână nimic altceva decât fericirea cărnii. I se părea că marele miracol pe care îl trăise în acele zile, singura descoperire pe care o făcuse era că oamenii pot fi goi, că pot avea o frumuseţe de animal, că se pot căuta cu o pasiune de fiară albă. Ce îi păsa ei de nuanţele lui Gelu, de inteligenţa sau prostia lui, de admiraţia lui! Îl avea gol şi dur între bra-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

ţele ei leneşe, îi mângâia coapsele lui osoase, îşi apleca fruntea pe pântecele supt. Ar fi vrut să-l ştie înfundat în pasiune, ca într'o mare: apa să-i gâlgâie surdă în urechi, ochii să-i fie închişi, mişcările corpului instinctive, disperate, inconştiente. Dar, în zori, când pe fereastră prindea să se lumineze o dimineaţă murdară de iarnă el îşi îndrepta privirea spre acel ochi de lumină şi Adriana simţea că, odată cu noaptea, se duce miracolul acelei pasiuni, şi că în braţele ei nu mai păstrează decât un prizonier, nu un amant. Dar n'ar fi consimţit să întrerupă cursul acelui timp de patimi, să revină la o viaţă aşezată, cu momente de cumineţenie şi momente de amor, distribuire imposibilă de virtuţi şi pofte. Se simţea intrată într'o perioadă de scurtă nebunie. Voia să o trăiască. Nu făcuse socoteli, nu ezitase. Dar odată aici, în această deslegare de impulsii şi doruri, nu ţinea de loc să se întoarcă, să ia precauţii, să se orienteze.

Şi amantul ei trebuia să rămână lângă ea până la urmă.

Într'o dimineaţă, când în lumina scăzută a zorilor, Adriana îl privi bine pe Gelu şi în ochii lui se privi pe ea însăşi, observă că amândoi erau obosiţi, palizi de nesomn.

Trecuseră multe zile?

„Ne-am făcut urîţi amândoi, Gelule".

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Seara, la întoarcerea lui acasă, Gelu nu o mai găsi.

Pe un scaun atârna o cămașe de a ei, pe care o uitase în grabă.

„Mă întorc la D... Nu-mi scrie nimic".

Muzeul Digital al Romanului Românesc

CAPITOLUL VI

Suită pentru pian şi mică orchestră (op 6)

Scrisoarea prin care Adriana îi anunța logodna ei cu Paul Mlădoianu, Gelu o primi într'o dimineață de Aprilie, odată cu un plic din partea lui Cello Viorin. Recunoscu scrisul amândurora dar deschise întâi plicul Adrianei. Trecuseră aproape două luni dela plecarea ei şi de atunci niciun cuvânt, niciun semn nu venise să explice acea evadare. Gelu scrisese de câteva ori, ceruse lămuriri, telegrafiase. Toate insistențele lui de a căpăta o veste fuseseră inutile. O tăcere deplină urma apelurilor repetate. Diverşi oameni dela D..., veniți întâmplător la Bucureşti, şi pe care el îi întreba, îi spuneau că domnişoara Dunea se vede rar în oraş. Se zicea că lucrează.

Şi după această lungă tăcere, această veste curioasă! Logodită cu Paul Mlădoianu! Ii comunica faptul în puține cuvinte.

Dela divorțul lui de Lucreția, Paul o ceruse de câteva ori. Răspunsul părinților ei fusese evasiv. Ezitau să-şi dea fiica după un om cu un trecut

Muzeul Digital al Romanului Românesc

atât de trist şi oricât era el de nevinovat în tot ce se întâmplase în primul lui menaj, rămânea pe urma acelei poveşti ceva impur şi întunecat. Îi comunicaseră Adrianei cererea vărului ei, cu toate menajamentele, asigurând-o că e liberă să refuze şi e tocmai ceea ce ei ar sfătui-o să facă. Spre surprinderea tuturor ea primi, fără să ceară timp de gândire.

O săptămână dela întoarcerea ei la D... fusese hotărîtă să se omoare. Pe urmă se lăsase în voia obişnuinţei de a trăi.

Era mama, erau ceasurile de exerciţiu la pian, erau treburile mici prin casă, cărţile, plimbările. Află atunci că e mai uşor să te desparţi de viaţă, într'un moment tragic, când o vezi în mare, puţin abstract, puţin nereală, decât să te desparţi de o mie de lucruri, care fiecare în parte nu însemnă nimic, dar toate la un loc fac o existenţă.

Atunci veni Paul. Adriana spusese „da", fără entuziasm, cu oarecare oboseală.

„Ai să înţelegi desigur de ce tocmai Paul. „E singurul bărbat care n'are să ceară expli- „caţii. Are el însuşi atâtea lucruri de uitat, „că va fi bun, mulţumit să nu bage de seamă „şi să nu mă întrebe. El vrea o femeie: are „s'o aibe. Eu vreau linişte: o voi avea".

Primul gând al lui Gelu, sfârşind acele rânduri, fu unul de mânie. Nu-şi putea opri emoţia. Faptul, aşa cum era spus, în liniştea aparentă a vorbelor,

Muzeul Digital al Romanului Românesc

îl descumpănea: nu înțelegea pe moment nimic altceva decât că pierdea deodată, brutal, pe totdeauna, o femeie care fusese a lui și care ținea în așezarea existenței lui un echilibru. Se simți prădat, deasupra unui gol, cu ceva ce rămânea deșert în el. Cum? Femeia aceea care surâdea la anume cuvânt al lui și plângea la altul, care intrase supusă în traiul lui, fără secrete, ca un dulap cu sertarele trase, fără orgoliu, fără refugii, femeia aceea care nu păstrase nimic neștiut, nicio îndoitură a buzei, nicio dilatare a pupilei, nicio tremurare a mânilor, se rupea de el și trecea pe alături, în altă lume, cu alți oameni!...

Îi era intolerabilă imaginea Adrianei la brațul altui om. Revolta lui era reflexă, ca gestul cuiva care recunoaște la gâtul unui trecător fularul pierdut deunăzi. Faptul i se păru absurd.

Ieși din casă neliniștit, incapabil să gândească, copleșit de veste, ca de o durere fizică, pe care nu o judeci ci o porți numai. Umblă fără țintă, pe străzi pe care nu le recunoștea, intră într'un cinematograf, și ieși înainte de a se termina.

Târziu când fu în stare să-și aducă aminte și să cugete, își spuse, fără ironie, că această revoltă personală era un detaliu secundar. Că drama, dacă dramă era, se petrecea aiurea, în afară de el. Socotind cinstit, Adriana n'ar fi fost niciodată soția lui. El n'ar fi consimțit să facă din fetița aceea ingenuă o a doua Elisabeta Donciu, pierdută într'o căsnicie nici mai bună, nici mai rea decât toate

Muzeul Digital al Romanului Românesc

căsniciile. La sfârşitul iubirii lor stăteau, ca o văpaie de aur şi cărbune, ultimile nopţi din strada Cerbului şi pe cenuşa unor asemenea amintiri, el ştia bine că nu se clădesc niciodată căsnicii, ci doar legende uneori.

Îşi aminti că primise tocmai în dimineaţa aceea un plic din partea lui Viorin. Buimăcit de vestea logodnei Adrianei, uitase să-l deschidă. Era o invitaţie la un concert. Cello Viorin îi vorbise mai de mult de o asociaţie pentru muzică de cameră, ce urma să se alcătuiască la Bucureşti şi care i-ar fi înscris în program câteva opere inedite. Gelu nu-l crezuse. Cu atât mai puţin cu cât numele instrumentiştilor erau dintre cele mai cunoscute. Îl ştia pe Viorin lăudăros, lipsit de relaţii personale, depreciat ca autor.

Totuşi era adevărat. Invitaţia anunţa precis crearea acelei asociaţii muzicale şi anunţa o serie de concerte într'o sală cunoscută prin caracterul ei sobru. Intâiul concert avea loc în chiar seara aceea, Gelu, care nu îndrăznea să se întoarcă în camera lui deşartă şi voind să întârzie clipa în care se va găsi singur în casă, faţă în faţă cu durerea lui surprinsă, se duse acolo cu gândul de a se pierde în voia bună a sălii aceleia populate. Voia să vadă lume, să vorbească, să uite.

Îl făcu într'adevăr bine atmosfera de spectacol, cu public cunoscut dela alte concerte, cu femei frumoase, cu lumini scăzute. Absenţa femeii iubite era

Muzeul Digital al Romanului Românesc

localizată: acolo, în fotoliu lângă el, ar fi fost surâzătoare, calmă, cu mâniile albe lucind mat pe rochie.

Concertul lui Viorin trecea în a doua parte a programului. In pauză, Gelu îl căută în culise să-i spună bună seara și nu îl găsi. Se amestecă atunci în lumea din foaier bucuros să asculte larma aceea scăzută de voci femeiești, râsete scurte, chemări. Intr'un colț, lumea se îngrămădea în jurul unei mese, pe care se deschisese un registru, unde semna oricine voia să primească la vreme programele viitoarelor concerte.

Se apropie și el. Semnă și pe urmă într'o doară parcurse cu privirea pagina aceea, plină de iscălituri și adrese „Câte femei!" gândi el. Ar fi vrut să rețină un nume, ar fi vrut să fixeze un gând. Ce Adriană ascunde între aceste nume străine, o necunoscută chemare! Poate chiar femeia aceasta în negru, oprită singură în fața unui tablou și apăsând în mâini, nervoasă, o tabacheră mică de argint. Poate femeia aceastălaltă rezemată ușor de umărul bărbatului în smoking, care îi spune ceva la ureche, ceva îndrăzneț, și intim probabil, fiindcă ea surâde și clatină din cap, refuzând. Sau oricare din femeile tinere din jur, oricare din femeile acestea în rochii foșnitoare de mătase, cu surâsuri sclipitoare, cu priviri neatente cu pași leneși cu mâini albe,...

63400 — 17*

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Gândurile lui fură întrerupte de o melodie cunoscută. Nici nu băgase de seamă când se sfârșise pauza, când se întorsese în sală la locul lui, când reîncepuse concertul... Și melodia aceasta pe care o știa, pe care o mai ascultase... Deschise programul intrigat: Cello Viorin — Suită pentru pian și mică orchestră. op. 16 (primă audiție).

Totuși cunoștea fraza aceea simplă, pe care pianul o repeta fără modulații, monoton, egal, în timp ce motivul muzical trecea dela violă la vioară, amplu, puternic. Ar fi vrut să urmărească jocul viorilor, dându-și seama că în el se desfășura linia principală a bucății, dar chemarea pianului îl ținea în loc. Ce sens personal aveau acele acorduri — patru, cinci — care se repetau la fel, închise în aceeași frază? Vioara le acoperea vibrătoare și totuși el le distingea chiar sub acest voal melodic suprapus, le aștepta să se limpezească și pe urmă le regăsea aceleași, simple, egale, ca patru pietre albe.

Închise ochii. Coardele se depărtau cu totul pentru el, nesigure dincolo de fruntariile sufletului: în mijlocul lor, ca în mijlocul unui cadru, acordurile pianului vibrau singure, stăpânitoare, fără mister. Le știa: erau ale lui. Le cântase mai de mult într'o seară de Decembrie, Adriana, la D..., descifrând un manuscris vechi al lui Viorin. „Cântecul pentru o plecare" cum se chema atunci, intra neschimbat în suita pentru orchestră. Cum de îl reconsti-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

tuise Viorin, el care uitase de mult acel motiv şi nu-l mai revăzuse niciodată?

S'ar fi spus că încă odată întâmplarea aşeza ea singură piesele unui miracol, care, sfârşit pentru totdeauna, îşi căuta deznodământul din urmă şi îi găsea oportun în acea seară de concert. Viorin, care trecuse străin prin viaţa Adrianei, aducea tot el, fără de voie poate, ultimul mesaj.

Ianuarie 1929 — Ianuarie 1931.